

PROJEKT DOKUMENTU PROGRAMOWEGO

obejmującego działania Lasów Państwowych

na rzecz łagodzenia efektu cieplarnianego

(wersja poprawiona)

UWARUNKOWANIA TEORETYCZNE I PRAWNE ZBYWANIA PRZEZ PODMIOTY PROWADZĄCE GOSPDARSTWA LEŚNE EFEKTÓW DZIAŁAŃ, ZWIĄZANYCH Z REALIZACJĄ POZAPRODUKCYJNYCH FUNKCJI LASU

Pojęcie funkcji lasu

Jak to już wywiedziono w niniejszym opracowaniu - działanie w ujęciu przedmiotowym może dotyczyć urządzeń i innych wytworów ludzkich, lecz również może odnosić się na przykład do ekosystemu leśnego lub części tegoż ekosystemu (w tym do lasu traktowanego jako element ekosystemu leśnego), przy czym działanie (na przykład) ekosystemu leśnego lub lasu jako części ekosystemu leśnego polega w istocie na zdarzeniach oraz procesach, obejmujących:

- 1) wymianę z otoczeniem,
- 2) przepływy wewnętrzne oraz
- 3) przekształcenia

materii, energii oraz informacji.

To, co potocznie nazywa się istnieniem wytworów rąk ludzkich czy istnieniem zasobów naturalnych, w istocie jest również działaniem przedmiotowym, choćby poprzez stanowienie źródła („dostawcy”) informacji, w tym informacji o istnieniu czego.

Z działaniem w ujęciu przedmiotowym (ale także z działaniem w ujęciu podmiotowym) łączą się funkcje tego działania, czyli skutki tegoż działania.

Jeżeli działanie jest rozpatrywane w aspekcie funkcji tego działania - działanie, w sposób bardziej adekwatny, powinno być nazywane **funkcjonowaniem**.

Funkcjom (na przykład) ekosystemu leśnego lub lasu jako części ekosystemu leśnego można umownie przypisać charakter funkcji wewnętrznych lub zewnętrznych. Funkcjom lasu (traktowanego tu jako część ekosystemu leśnego) należy przypisywać charakter funkcji wewnętrznych, jeżeli funkcje te rozpatruje się jako czynniki kształtujące na przykład stopień trwałości, stabilności (lub – odwrotnie - niestabilności), odporności (lub – odwrotnie – nieodporności) lasu na czynniki destrukcyjne. Funkcją wewnętrzną lasu jest też na przykład efekt synergii wewnętrznej (o czym dalej).

Funkcjom lasu należy przypisywać charakter funkcji zewnętrznych, jeżeli funkcje te rozpatruje się w kontekście ich przydatności społeczno – gospodarczej.

O ile w ujęciu przedmiotowym funkcje działania (funkcjonowania) wytworów rąk ludzkich (na przykład funkcje pilarki spalinyowej do ścińki drzew czy funkcje przysłowiowych gwoździ do trumny) są z góry zakładane w toku projektowania tych wytworów (funkcją działania /funkcjonowania/ pilarki spalinyowej jest m.in. skutek w postaci ściętego drzewa; funkcją gwoździ do trumny jest trwałe zespolenie wieka trumny z jej częścią zasadniczą) - **o tyle funkcje na przykład lasu są funkcjami zewnętrznymi dlatego, że takie znaczenie skutkom funkcjonowania lasu zostało nadane przez człowieka**: funkcje lasu dlatego można nazywać funkcjami zewnętrznymi, iż jednostki ludzkie zidentyfikowały określone skutki działania przedmiotowego (funkcjonowania) lasu jako przydatne dla siebie (wprost lub pośrednio), ale także dlatego, iż w toku rozwoju cywilizacyjnego jednostki ludzkie

„nauczyły” się lub dostosowały się do wykorzystywania skutków działania lasów dla swojego pożytku (dla swojego dobra).

Podział funkcji (na przykład) lasu na funkcje wewnętrzne oraz funkcje zewnętrzne jest zatem w dużym stopniu umowny: funkcje zewnętrzne ekosystemów są ściśle determinowane ich funkcjami wewnętrznymi.

Poprzez funkcje zewnętrzne – z funkcjonowaniem, w tym istnieniem lasów (jako gruntów, których powierzchnie są pokryte roślinnością leśną lub są przejściowo pozbawionymi tej roślinności) wiąże się ich naturalna zdolność do zaspokajania potrzeb różnych beneficjentów (do przysparzania korzyści różnym beneficjentom).

Zjawiska, będące skutkiem naturalnych zdarzeń oraz procesów, zachodzących (mających miejsce) w lasach, tj. będące skutkiem funkcjonowania, w tym istnienia lasów, **stanowią naturalne zewnętrzne funkcje lasów, jeżeli skutki te (efekty) są wykorzystywane do zaspokajania potrzeb różnych beneficjentów (jeżeli wynikowo przysparzają korzyści różnym beneficjentom).**

W gospodarce nieruchomościami gruntowymi społeczno – gospodarcza przydatność lasów polega na wypełnianiu przez nie funkcji zewnętrznych, skutkujących wielorakimi użytecznościami (użytkami) materialnymi i niematerialnymi

Funkcjonowaniem w wypełnianiu zewnętrznych naturalnych funkcji przez las jest jego działanie (oddziaływanie przedmiotowe), które – w związku z naturalną zdolnością lasów do przyczyniania się do zaspokajania potrzeb różnych beneficjentów (do przysparzania korzyści różnym beneficjentom) – wywołuje skutki, będące określonymi użytecznościami materialnymi lub niematerialnymi (zbiorem użyteczności materialnych lub niematerialnych).

Użyteczności jako naturalne zewnętrzne funkcje lasu można porównać (ale tylko porównać) do pożytków naturalnych rzeczy w rozumieniu kodeksu cywilnego.

Skutki, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym, są naturalnymi zewnętrznymi funkcjami lasu.

Jak to już omówiono w niniejszym opracowaniu - działania w ujęciu przedmiotowym nie należy mylić z działaniem podmiotu praw i obowiązków, którym jest wyodrębnione klasyfikacyjnie, zintegrowane oraz zdefiniowane pod względem czasowym zgrupowanie:

- 1) czynów ludzkich, w tym czynów, będących czynnościami konwencjonalnymi (w podmiotach, korzystających z tzw. „siły najemnej”, dokonywanie czynności konwencjonalnych z ekonomicznego punktu widzenia oznacza nabywanie przez podmiot praw i obowiązków oraz zużywanie zasobów pracy oraz praw do wytworów intelektualnych, powstających w ramach stosunku pracy),
- 2) produktów wyjściowych działalności usługodawców (nabywanych oraz zużywanych przez podmiot prowadzący działanie),
- 3) działań przedmiotowych wytworów rąk ludzkich (z ekonomicznego punktu widzenia działanie przedmiotowe wytworów rąk ludzkich /środków trwałych, przedmiotów długotrwałego użytku czy po prostu materiałów/ prowadzi do ich zużywania w procesie wytwarzania produktów wyjściowych działalności),
- 4) działań przedmiotowych zasobów naturalnych,

przy czym w przypadku, gdy działanie jest prowadzone przez podmiot gospodarki narodowej, wówczas skutek tego działania należy identyfikować jako element (część składową) produktu (półproduktu) wyjściowego działalności tego podmiotu. Suma tych elementów składa się na produkt (półprodukt) wyjściowy działalności podmiotu.

A zatem skutkiem działania podmiotowego (skutkiem działania podmiotu praw i obowiązków, prowadzących gospodarstwa leśne) nie jest naturalna funkcja zewnętrzna w

wyżej omówionym znaczeniu (nie jest powstający naturalnie skutek działania przedmiotowego lasu), gdyż jest nim funkcja (skutek) działania podmiotowego, będąca określoną użytecznością, odpowiadającą części składowej produktu (półproduktu) wyjściowego działalności tego podmiotu.

Las jako grunt, którego powierzchnia jest pokryta roślinnością leśną lub jest przejściowo pozbawiona tej roślinności, stanowi dobro samo w sobie (stanowi dobro jako takie), albowiem – poprzez funkcjonowanie w wypełnianiu swoich zewnętrznych funkcji naturalnych lub zewnętrznych funkcji zmodyfikowanych działalnością leśną – jest wykorzystywany do zaspokajania wszechstronnych potrzeb społecznych, w tym gospodarczych.

Jedną z podstawowych zewnętrznych funkcji lasu (funkcji istnienia lasu) jest funkcja przydatności lasu jako elementu współkształtowania formy organizacyjno – prawnej podmiotów prowadzących szeroko rozumianą działalność leśną (formę organizacyjno – prawną gospodarstw leśnych). Jest to zatem funkcja, odpowiadająca użyteczności, warunkującej powstanie dobra instytucjonalnego: gospodarstwa leśnego działającego w określonej formie organizacyjno – prawnej (na przykład w formie organizacyjno – prawnej przedsiębiorstwa czy parku narodowego).

Na obecnym etapie rozwoju cywilizacji naturalna zewnętrzna funkcja lasu kształtowania ładu podmiotowego działalności została praktycznie w całości „skonsumowana” w ramach pierwotnego podziału zasobów naturalnych globu ziemskiego.

Nie ma bowiem lasów jako dóbr wolnych (występujących w nieograniczonych ilościach), a przy tym:

- 1) nie mających swojego właściciela,
- 2) nie wchodzących w skład formy organizacyjno – prawnej określonych podmiotów praw i obowiązków,
oraz
- 3) nie wykorzystywanych do prowadzenia działalności przez te podmioty, choćby działalności polegającej na ścisłej ochronie przyrody.

Współcześnie nie można skorzystać z naturalnej zewnętrznej funkcji lasu kształtowania ładu podmiotowego działalności poprzez zajęcie (poza stosunkami cywilnoprawnymi lub poza aktem administracyjnym) i wprowadzenie w orbitę swojego władztwa określonej połąci lasu.

Należy przy tym podkreślić, że przejawem „skonsumowania” przedmiotowej funkcji podstawowej było przekształcenie części lasów jako gruntów, których powierzchnie są pokryte roślinnością leśną lub są przejściowo pozbawionej tej roślinności, na lasy jako grunty, których powierzchnie są pokryte urządzeniami oraz obiektami, związanymi z działalnością leśną, w tym z gospodarką leśną.

Powyższym konstatacjom nie sprzeciwia się okoliczność, że współcześnie:

- 1) w poszczególnych gospodarstwach leśnych następuje zmiana proporcji pola powierzchni:
 - a) lasów jako gruntów, których powierzchnie są pokryte roślinnością leśną lub są przejściowo pozbawione roślinności leśnej, do lasów jako gruntów, które są pokryte urządzeniami oraz obiektami, związanymi z działalnością leśną (część lasów jako gruntów, obejmujących roślinność leśną lub przejściowo pozbawionych roślinności leśnej, jest zamieniana na lasy jako grunty z urządzeniami i obiektami, związanymi z działalnością leśną - i odwrotnie),
 - b) lasów do nieruchomości gruntowych, nie będących lasami,
- 2) następuje „wymiana” lasów pomiędzy poszczególnymi gospodarstwami leśnymi (następuje obrót lasów pomiędzy gospodarstwami leśnymi),
- 3) z gospodarstw leśnych są wyłączone lasy na cele nieleśne i odwrotnie,

- 4) następuje przekazywanie lasów na potrzeby instytucjonalne różnych podmiotów poprzez obciążanie lasów ograniczonymi prawami rzeczowymi lub prawami obligacyjnymi nie przenoszącymi własności (lub zarządu).

Zmiany, „wymiany”, wyłączenia oraz obciążenia, o których mowa w ppkt. 1-4, odbywają się w ramach działalności, mieszczącej się w ramach gospodarowania zasobami majątkowymi gospodarstw leśnych, które to gospodarowanie (w odniesieniu do gruntów we władaniu gospodarstw leśnych) polega w istocie na modyfikowaniu naturalnej zewnętrznej funkcji lasu jako elementu przydatnego w kształtowaniu ładu podmiotowego prowadzenia działalności (na wykorzystywaniu – celem kształtowania ładu podmiotowego prowadzenia działalności - naturalnej zdolności /przydatności/ lasów do tegoż kształtowania).

Ze względu na to, że wyżej wymieniona naturalna zewnętrzna funkcja lasu jako elementu przydatnego w kształtowaniu ładu podmiotowego prowadzenia działalności została już „skonsumowana” w toku rozwoju cywilizacyjnego (tj. po zakończeniu się procesu pierwotnego podziału zasobów naturalnych wśród różnych właścicieli) – **obecnie las nie zaspokaja (nie jest wykorzystywany do zaspokajania) wszechstronnych potrzeb społecznych, w tym gospodarczych, poprzez swoje naturalne funkcje zewnętrzne.**

W ramach działalności leśnej, w tym w ramach gospodarki leśnej, lasy są natomiast wykorzystywane wraz z innymi zasobami ekonomicznymi, wchodzącymi w skład gospodarstw leśnych, do wytwarzania produktów (półproduktów) wyjściowych działalności leśnej.

To właśnie te produkty (półprodukty) są obecnie dobrami nieinstytucjonalnymi, zaspakajającymi wyżej wymienione potrzeby (wykorzystywanymi do zaspokajania wyżej wymienionych potrzeb). Wykorzystywanie lasów, o którym mowa powyżej, następuje poprzez modyfikowanie metodami działalności leśnej ich funkcji naturalnych, w tym zewnętrznych funkcji naturalnych (społeczno – gospodarcza przydatność lasów w gospodarce lasami i gruntami).

Modyfikowanie naturalnych funkcji lasu, w tym naturalnych zewnętrznych funkcji lasu jest w gruncie rzeczy istotą działalności leśnej, w tym gospodarki leśnej.

Pojęcie realizacji pozaprodukcyjnych funkcji lasu oraz nierzeczowego produktu wyjściowego gospodarki leśnej, związanego z realizacją pozaprodukcyjnych funkcji lasu

Wnikając w istotę ustawowej definicji gospodarki leśnej – uprawnione jest stwierdzenie, że gospodarka leśna polega :

- 1) na długotrwałym procesie wytwarzania rzeczowych produktów wyjściowych działalności w postaci użytków działalności podstawowej i ubocznej (proces ten obejmuje w określonych zakresie zagospodarowanie, w tym hodowlę i ochronę, oraz użytkowanie lasu)
- 2) na zbywaniu tych produktów w stanie nieprzerobionym,
oraz
- 3) na tzw. realizacji pozaprodukcyjnych funkcji lasu.

Pojęcie realizacji pozaprodukcyjnych funkcji lasu jako części składowej gospodarki leśnej jest mało precyzyjne, lecz wprowadzenie tego pojęcia do definicji gospodarki leśnej należy niewątpliwie uznać za pozytywny skutek nowelizowania ustawy o lasach.

Realizowanie (wytwarzanie) w ramach gospodarki leśnej użyteczności niematerialnych jest wytwarzaniem określonych produktów, choćby pobieranych na warunkach nieodpłatnych.

Z tego względu bardziej prawidłowe jest posługiwanie się terminem „zewnętrzna funkcja niematerialna lasu ”.

Tak zwana realizacja pozaprodukcyjnych funkcji lasu jako część składowa gospodarki leśnej jest właśnie w istocie modyfikowaniem metodami gospodarki leśnej niektórych z naturalnych funkcji lasu w celu wytworzenia użyteczności niematerialnych, „nabywanych” przez

beneficjentów, którzy nie są właścicielami lub prawnymi reprezentantami właścicieli lasów - w tym pobieranymi przez różnych beneficjentów na warunkach niekomercyjnych (tj. nieodpłatnie lub za częściową odpłatnością /odpłatnością, pokrywającą część kosztów ewidentnie związanych z wytwarzaniem tych produktów lub półproduktów/).

Dopóki nie wystąpią beneficjenci omawianych użyteczności (także użyteczności materialnych), można mówić tylko o regulowanej lub nieregulowanej przez człowieka zdolności lasu do zaspokajania społeczno – gospodarczego zapotrzebowania na użyteczności (użytki) leśne.

Jedynie w lasach naturalnych powstałych bez jakiegokolwiek ingerencji człowieka, funkcjonowanie lasów, skutkujące użytecznościami leśnymi ma charakter nieregulowany, chociaż i w tym przypadku niezbędne są określone nakłady pracy żywej i uprzedmiotowionej ze strony beneficjentów tych użyteczności (rolnik nie skorzysta ze zdolności lasu wzmagania i poprawy jakości produkcji rolnej, jeśli nie poniesie nakładów na prawidłową gospodarkę rolną, zaś mieszkańiec miasta nie skorzysta ze zdolności lasu do zaspokajania zapotrzebowania na wypoczynek, rekreację i turystykę w lesie, jeśli nie poniesie nakładów na przyjazd do lasu).

W pozostałych stanach faktycznych funkcje zewnętrzne lasu mają charakter regulowany, a ich regulatorem jest działalność leśna w najszerszym tego słowa znaczeniu, w tym przede wszystkim gospodarka leśna.

Łatwo wykazać, że powstanie pozaprodukcyjnych funkcji lasu zawsze wiąże się z doprowadzeniem do zmagazynowania (przechowywania) w lesie „dobrej” lub „złej” materii, energii oraz informacji lub z przekazaniem na rzecz różnych beneficjentów (najczęściej z ich udziałem) dobrej materii, energii oraz informacji.

Jak to będzie poniżej wykazane, realizowanie (wytwarzanie) w ramach gospodarki leśnej ww. użyteczności niematerialnych jest wytwarzaniem określonych produktów, choćby pobieranych na warunkach nieodpłatnych.

Podmioty prowadzące gospodarstwa leśne są obowiązane do prowadzenia trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.

Oznacza to, że prawidłowa gospodarka leśna, to taka gospodarka, której produkty (półprodukty) rzeczowe i nierzeczowe :

- 1) zaspokajają – z upływem czasu w coraz większym stopniu i zakresie - potrzeby społeczne, w tym gospodarcze (są wykorzystywane do zaspokajania potrzeb społecznych, w tym gospodarczych), współcześnie oraz w dającej się przewidzieć przyszłości (trwała gospodarka leśna),
- 2) są wytwarzane bez preferencji dla żadnego z tych produktów (bez preferencji, nie mającej swojego uzasadnienia szczególną przydatnością poszczególnych części przestrzennych lasu do wypełniania określonych funkcji modyfikowanych metodami gospodarki leśnej) (gospodarka leśna zrównoważona).

Nierzecowym produktem gospodarki leśnej, wytwarzanym przez podmiot prowadzący gospodarstwo leśne, może być konkretna usługa (świadczenie) podmiotów prowadzących gospodarkę leśną (na przykład świadczenie w zakresie przechowywania przez ekosystemy leśne dwutlenku węgla jako gazu, będącego według dominujących poglądów naukowych głównym czynnikiem sprawczym ocieplania się klimatu – w wykonaniu stosownych przepisów), lecz (znaczenie częściej) jest to stwarzanie przez prowadzących gospodarstwa leśne warunków do uzyskania określonych korzyści przez określonych beneficjentów (na przykład „przysposabianie” lasów do poboru świadczeń wypoczynkowych w związku z powszechną dostępnością lasów dla ludności).

Jeżeli istotą udziału podmiotów, prowadzących gospodarstwa leśne, w wytwarzaniu nierzeczowych produktów wyjściowych gospodarki leśnej, jest właśnie stwarzanie warunków do uzyskania określonych korzyści przez określonych beneficjentów – to zasadniczo należy przyjmować, że podmioty prowadzące gospodarstwa leśne wytwarzają jedynie półprodukt, który staje się nierzecowym produktem wyjściowym gospodarki leśnej po wykonaniu

określonych działań przez beneficjenta tegoż produktu. Beneficjent jest zatem „współtwórcą” nierzeczowego produktu wyjściowego gospodarki leśnej. Rolnik dopóty nie skorzysta ze zdolności lasu (modyfikowanej metodami gospodarki leśnej) do wzmagania i poprawy jakości produkcji rolnej, dopóki nie poniesie nakładów na prawidłową gospodarkę rolną, zaś mieszkańiec miasta nie skorzysta ze zdolności lasu (modyfikowanej metodami gospodarki leśnej) do zaspokajania zapotrzebowania na wypoczynek, rekreację i turystykę, dopóki nie poniesie nakładów na przyjazd do lasu.

Dla powstania nierzeczowego produktu wyjściowego gospodarki leśnej – w ramach powszechnej dostępności do lasów i niematerialnych ich funkcji zewnętrznych, modyfikowanych poprzez działalność leśną – wymagany jest zbieg następujących zdarzeń:

- 1) ukształtowanie (zmodyfikowanie) metodami gospodarki leśnej zdolności do świadczeń niematerialnych (stworzenie warunków do świadczeń niematerialnych),
oraz
- 2) pobranie świadczeń niematerialnych przez beneficjentów, połączone z określoną ich aktywnością, tj. w połączeniu z określonymi ich działaniami (w tym połączone z ponoszeniem przez beneficjentów określonych nakładów, w tym obejmujących ewentualne określoną odpłatność).

Dlatego tak ważne jest wytwarzanie owych nierzeczowych półproduktów wyjściowych gospodarki leśnej nie „na magazyn”, lecz pod rzeczywiste potrzeby.

Znane są na przykład przypadki tworzenia bogatej infrastruktury turystycznego zagospodarowania lasu bez uwzględnienia okoliczności znikomej „penetracji” lasów przez turystów.

Możliwość oraz uzasadnienie dla wytwarzania nierzeczowych produktów (półproduktów) wyjściowych gospodarki leśnej może mieć charakter „uniwersalny”, tj. może następować w każdym miejscu występowania lasu, lecz może następować oraz może być uzasadniano związkiem z konkretnym położeniem lasu.

Realizacja pozaprodukcyjnych funkcji lasu w ramach gospodarki leśnej w świetle Polskiej Klasyfikacji Działalności oraz Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług

W wyniku postulatów (zgłaszanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne do Głównego Urzędu Statystycznego jako podmiotu właściwego w sprawie projektowania przepisów, dotyczących Polskiej Klasyfikacji Leśnej) realizacja pozaprodukcyjnych funkcji lasu została uwzględniona w aktualnej wersji tychże przepisów – stosowanie do poniższego zestawienia:

DZIAŁ	GRUPA	KLASA	PODKLASA	NAZWA GRUPOWANIA
SEKCJA A		ROLNICTWO, LEŚNICTWO, ŁOWIECTWO I RYBACTWO		
Zgodnie z normatywnymi wyjaśnieniami do PKD – sekcja A obejmuje działalności związane z: 1) eksploatacją naturalnych zasobów roślinnych i zwierzęcych, 2) uprawą zbóż i innych roślin uprawnych, 3) chowem i hodowlą zwierząt, 4) pozyskiwaniem drewna i surowców leśnych, 5) pozyskiwaniem zwierząt lub produktów zwierzęcych z gospodarstw rolnych lub z ich naturalnego środowiska				
02				LEŚNICTWO I POZYSKIWANIE DREWNA
Zgodnie z normatywnymi wyjaśnieniami do PKD – dział 02 sekcji A obejmuje: 1) wytwarzanie drewna okrągłego do dalszego przerobu, 2) pozyskiwanie i zbieranie dziko rosnących produktów leśnych, 3) wytwarzanie produktów używanych w postaci nieprzetworzonej lub przetworzonych w niewielkim stopniu, takich jak: drewno opałowe, węgiel drzewny, zrębki lub drewno okrągłe (np. stojaki kopalniane, żerdzie itp.), 4) Urządzanie lasu, 5) Utrzymanie i powiększanie zasobów i upraw leśnych, 6) Działalność z zakresu nasiennictwa i selekcji leśnej,				

7) zagospodarowanie i ochronę lasu, 8) <u>przystosowanie, utrzymanie i wykorzystanie zasobów przyrodniczych w ramach realizacji pozaprodukcyjnych funkcji lasu,</u> 9) działalność usługową związaną z leśnictwem Działania te mogą być wykonywane w lasach naturalnych lub zasadzonych. Dział ten nie obejmuje: 1) dalszej obróbki drewna związanej z jego pilowaniem i heblowaniem, sklasyfikowanej w odpowiednich podklasach działu 16.				
	02.1	02.10	02.10.Z	Gospodarka leśna i pozostała działalność leśna, z wyłączeniem pozyskiwania produktów leśnych
Zgodnie z normatywnymi wyjaśnieniami do PKD – podklasa 02.10.Z obejmuje: 1) urządzenie lasu, 2) zagospodarowanie lasu, 3) utrzymanie i powiększanie zasobów i upraw leśnych, 4) ochronę lasów i dróg leśnych, włączając ochronę przeciwpożarową, łącznie z gaszeniem pożarów w lasach, 5) działalność szkółek leśnych, 6) <u>przystosowywanie, utrzymanie i wykorzystanie zasobów przyrodniczych w ramach realizacji pozaprodukcyjnych funkcji lasu.</u> Działania te mogą być wykonywane w lasach naturalnych lub zasadzonych. Podklasa ta nie obejmuje: 1) uprawy choinek świątecznych na gruntach rolnych, sklasyfikowanej w 01.29.Z, 2) szkółkarstwa innego niż leśne, sklasyfikowanego w 01.30.Z, 3) pozyskiwania drewna, sklasyfikowanego w 02.20.Z, 4) pozyskiwania grzybów i innych dziko rosnących produktów leśnych, sklasyfikowanego w 02.30.Z, 5) ochrony lasu, włączając ochronę przed pożarami (łącznie z gaszeniem pożarów w lasach) wykonywanej na zlecenie, sklasyfikowanej w 02.40.Z, 6) produkcji wiórów drewnianych, sklasyfikowanej w 16.10.Z.				
	02.2	02.20	02.20.Z	Pozyskiwanie drewna
Zgodnie z normatywnymi wyjaśnieniami do PKD – podklasa 02.20.Z obejmuje pozyskiwanie: 1) drewna okrągłego do dalszego przerobu w przemyśle przetwórczym, 2) drewna okrągłego używanego w postaci nieprzetworzonej takiej jak: kopalniak, żerdzie i słupy, 3) drewna i innych produktów leśnych na cele opałowe oraz 4) produkcję węgla drzewnego w lesie (z wykorzystaniem metod tradycyjnych). W wyniku tej działalności powstają drewno użytkowe, zrębki lub drewno opałowe. Podklasa ta nie obejmuje: 1) uprawy choinek świątecznych na gruntach rolnych, sklasyfikowanej w 01.29.Z, 2) urządzania i zagospodarowania lasu oraz utrzymania i powiększania zasobów i upraw leśnych, sklasyfikowanych w 02.10.Z, 3) pozyskiwania dziko rosnących produktów leśnych, sklasyfikowanego w 02.30.Z, 4) produkcji wiórów drewnianych, sklasyfikowanej w 16.10.Z, 5) produkcji węgla drzewnego otrzymywanego w procesie destylacji drewna, sklasyfikowanej w 20.14.Z.				
	02.3	02.30	02.30.Z	Pozyskiwanie dziko rosnących produktów leśnych, z wyłączeniem drewna
Zgodnie z normatywnymi wyjaśnieniami do PKD – podklasa 02.30.Z obejmuje pozyskiwanie dziko rosnących produktów leśnych, takich jak: 1) grzyby, w tym trufle, 2) owoce jagodowe, 3) orzechy leśne, 4) balaty i pozostałe żywice gumopodobne, 5) korek, 6) żywica i szelak nieczyszczone, 7) karpina, 8) kora, 9) igliwie, 10) choinki, 11) balsamy,\n 12) włókna roślinne, 13) trawa morska, 14) żołędzie, kasztany, szyszki, nasiona, owoce, 15) mchy i porosty, 16) inne rośliny leśne i ich części. Podklasa ta nie obejmuje: 1) uprawy grzybów, w tym trufli, sklasyfikowanej w 01.13.Z, 2) uprawy drzew i krzewów owocowych jagodowych lub orzechów, sklasyfikowanej w 01.25.Z, 3) uprawy choinek świątecznych na gruntach rolnych, sklasyfikowanej w 01.29.Z, 4) pozyskiwania drewna opałowego, sklasyfikowanego w 02.20.Z, 5) produkcji wiórów drewnianych, sklasyfikowanej w 16.10.Z.				
	02.4	02.40	02.40.Z	Działalność usługowa związana z leśnictwem
Zgodnie z normatywnymi wyjaśnieniami do PKD – podklasa 02.40.Z obejmuje: 1) działalność usługową związaną z leśnictwem, wykonywaną na zlecenie, w zakresie:				

a)	urządzenia lasu, włączając inwentaryzacje leśne, oceny i aktualizacje stanu lasów,
b)	zagospodarowania lasu,
c)	ochrony lasu, włącznie z ochroną przed pożarami (łącznie z gaszeniem pożarów w lasach) oraz zwalczaniem szkodników leśnych,
d)	doradztwa związanego z zarządzaniem lasem,
e)	<u>przystosowywania, utrzymania i wykorzystania zasobów przyrodniczych w ramach realizacji pozaprodukcyjnych funkcji lasu,</u>
2)	działalność usługową związaną z pozyskiwaniem drewna, wykonywaną na zlecenie, włączając zrywkę, podwóz i transport drewna na terenie lasu,
3)	działalność usługową związaną z pozyskiwaniem pozostałych dziko rosnących produktów leśnych wykonywaną na zlecenie,
4)	wynajem maszyn i urządzeń leśnych z obsługą,
5)	pozostałą działalność usługową związaną z leśnictwem.
Podklasa ta nie obejmuje:	
1)	drenowania terenów leśnych, sklasyfikowanego w 43.12.Z,
2)	oczyszczania placów budowy, sklasyfikowanego w 43.12.Z,
3)	wynajmu maszyn i urządzeń leśnych, sklasyfikowanego w 77.31.Z.

Jak wiadomo, konkretyzacja i dalsze uszczegółowianie Polskiej Klasyfikacji Działalności jest możliwe dzięki Polskiej Klasyfikacji Wyrób i Usług. Polska Klasyfikacja Wyróbów i Usług stanowi bowiem wykaz produktów wyjściowych działalności bezpośrednio – wytwórczych. Wykaz ten został sporządzony z uwzględnieniem (w nawiązaniu do) PKD. Mając to na względzie, po przekształceniu informacji, zawartych w PKD oraz w PKWiU, otrzymano następującą tabelę:

Sekcja A PRODUKTY ROLNICTWA, LEŚNICTWA, ŁOWIECTWA I RYBACTWA ORAZ USŁUGI WSPOMAGAJĄCE			
Sekcja ta obejmuje: - rośliny uprawne i produkty pochodzenia roślinnego, - zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego, - produkty gospodarki leśnej, usługi związane z produkcją roślinną, chowem i hodowlą zwierząt, łowiectwem, leśnictwem i rybactwem, - ryby i pozostałe produkty rybactwa, - usługi schronisk dla zwierząt gospodarskich, bez zapewnienia opieki weterynaryjnej. Sekcja ta nie obejmuje: - maki i mączki z roślin pastewnych, sklasyfikowanej w 10.91.20.0, - drewna w postaci wiórów lub kawałków, sklasyfikowanego w 16.10.23.0, - brykietów ze słomy, sklasyfikowanych w 16.29.25.0, - rozłupanych pali i tyczek, sklasyfikowanych w 16.10.39.0, - usług związanych z dystrybucją wody za pośrednictwem sieci wodociągowych oraz obsługą systemów irygacyjnych, sklasyfikowanych w 36.00.20.0, - usług weterynaryjnych, włącznie ze szczepieniem zwierząt, sklasyfikowanych w 75.00.1, - usług związanych z zagospodarowaniem terenów zieleni, sklasyfikowanych w 81.30.10.0, - usług schronisk dla zwierząt domowych, bez zapewnienia opieki weterynaryjnej, sklasyfikowanych w 96.09.11.0. Uwagi dodatkowe - grupowanie 01.11.20.0 nie obejmuje kukurydzy cukrowej (01.13.39.0) i kukurydzy pastewnej (01.19.10.0).			
Dział 02 PRODUKTY GOSPODARKI LEŚNEJ I USŁUGI ZWIĄZANE Z LEŚNICTWEM			
Symbol podklasy PKD	Odpowiadający opis działalności zawarty w PKD		Nazwa grupowania
		02.1	DRZEWA I KRZEWY LEŚNE ORAZ USŁUGI ZWIĄZANE ZE SZKÓŁKAMI LEŚNYMI
		02.10	
		02.10.1	Sadzonki drzew i krzewów leśnych; nasiona drzew i krzewów leśnych
	urządzenie lasu, zagospodarowanie lasu, utrzymanie i powiększanie zasobów i	02.10.11	Sadzonki drzew i

02.10.Z	Gospodarka leśna i pozostała działalność leśna, z wyłączeniem pozyskiwania produktów leśnych	upraw leśnych ochrona lasów i dróg leśnych, włączając ochronę przeciwpożarową, łącznie z gaszeniem pożarów w lasach, działalność szkółek leśnych, przystosowywanie, utrzymanie i wykorzystanie zasobów przyrodniczych w ramach realizacji pozaprodukcyjnych funkcji lasu.		02.10.11.0	krzewów leśnych	
				02.10.12	Nasiona drzew i krzewów leśnych	
				02.10.12.0		
				02.10.3	Drzewa leśne	
				02.10.30		
				02.10.30.0		
		działalność szkółek leśnych			02.10.2	Usługi związane ze szkółkami leśnymi
					02.10.20	
02.10.20.0						

02.20.Z	Pozyskiwanie drewna	pozyskiwanie drewna (1) okrągłego do dalszego przerobu w przemyśle przetwórczym, (2) okrągłego używanego w postaci nieprzetworzonej takiej jak: kopalniak, żerdzie i słupy		02.2	DREWNO NIEOBROBIONE
				02.20	DREWNO NIEOBROBIONE
				02.20.1	Drewno nieobrobione
				02.20.11	Drewno okrągłe z drzew iglastych, z wyłączeniem drewna opałowego i z drzew tropikalnych
				02.20.11.0	
				02.20.12	Drewno okrągłe z drzew liściastych, z wyłączeniem drewna opałowego i z drzew tropikalnych
				02.20.12.0	
				02.20.13	Drewno okrągłe z drzew tropikalnych
		02.20.13.0			
		pozyskiwanie drewna(1) drewna i innych produktów leśnych na cele opałowe oraz (2) produkcję węgla drzewnego w lesie (z wykorzystaniem metod tradycyjnych).		02.20.14	Drewno opałowe
02.20.14.0					

		pozyskanie balaty i pozostałych żywic gumopodobnych		02.3	DZIKO ROSNĄCE PRODUKTY LEŚNE, Z WYŁĄCZENIEM DREWNA
				02.30	DZIKO ROSNĄCE PRODUKTY LEŚNE, Z WYŁĄCZENIEM DREWNA
				02.30.1	Gumy naturalne
				02.30.11	Balata, gutaperka, guayule, chicle i podobne gumy naturalne
				02.30.11.0	

02.30.Z	Pozyskiwanie dziko rosnących produktów leśnych, z wyłączeniem drewna	pozyskanie żywicy i szelaku nieczyszczonego pozyskanie balsamów,	02.30.12	Szelak, balsamy i pozostałe gumy i żywice naturalne
			02.30.12.0	
		pozyskanie korka	02.30.2	Korek naturalny, surowy lub wstępnie obrobiony
			02.30.20	
			02.30.20.0	
		pozyskiwanie mchów i porostów pozyskanie karpiny, pozyskanie igliwia, pozyskanie choinek pozyskiwanie włókna roślinnego pozyskiwanie trawy morskiej, pozyskiwanie żołędzi, kasztanów, szyszek, nasiona, owocni (o ile nie jest to dokonywane w celach związanych z wytwarzaniem nasion drzew leśnych i krzewów), pozyskiwanie innych roślin leśnych i ich części (o ile są to produkty jadalne),	02.30.3	Części roślin, trawy, mchy i porosty nadające się do celów zdobniczych oraz pozostałe niejadalne dziko rosnące produkty leśne
			02.30.30	
			02.30.30.0	
			02.30.30.0	
		pozyskanie grzybów, w tym trufl, pozyskanie owoców jagodowych pozyskanie orzechów leśnych, pozyskiwanie innych roślin leśnych i ich części (o ile są to produkty jadalne),	02.30.4	Dziko rosnące jadalne produkty leśne
			02.30.40	
			02.30.40.0	
02.40.Z	Działalność usługowa związana z leśnictwem	działalność usługowa związana z leśnictwem, wykonywana na zlecenie, w zakresie urządzania lasu, włączając inwentaryzacje leśne, oceny i aktualizacje stanu lasów	02.4	USŁUGI ZWIĄZANE Z LEŚNICTWEM
			02.40	USŁUGI ZWIĄZANE Z LEŚNICTWEM
			02.40.1	Usługi związane z leśnictwem
			02.40.10	Usługi związane z leśnictwem
			02.40.10.1	Usługi związane z urządzaniem lasu, włączając inwentaryzacje leśne, oceny i aktualizacje
		działalność usługowa związana z leśnictwem, wykonywana na zlecenie, w zakresie zagospodarowania lasu	02.40.10.2	Usługi związane z zagospodarowaniem lasu
		działalność usługowa związana z leśnictwem, wykonywana na zlecenie, w zakresie: ochrony lasu, włącznie z ochroną przed pożarami (łącznie z gaszeniem pożarów w lasach) oraz zwalczaniem szkodników leśnych	02.40.10.3	Usługi związane z ochroną lasu, włączając ochronę przed pożarami
		działalność usługowa związana z pozyskiwaniem drewna, wykonywana na zlecenie, włączając zrywkę, podwóz i transport drewna na terenie lasu,	02.40.10.4	Usługi związane z pozyskiwaniem drewna, włączając zrywkę i przemieszczanie drewna na terenie lasu
		działalność usługowa związana z leśnictwem, wykonywana na zlecenie, w zakresie doradztwa związanego z zarządzaniem lasem, działalność usługowa związana z leśnictwem, wykonywana na zlecenie, w		Pozostałe usługi

		zakresie przystosowywania, utrzymania i wykorzystania zasobów przyrodniczych w ramach realizacji pozaprodukcyjnych funkcji lasu działalność usługową związaną z pozyskiwaniem pozostałych dziko rosnących produktów leśnych wykonywana na zlecenie wynajem maszyn i urządzeń leśnych z obsługą pozostała działalność usługowa	02.40.10.9	związane z leśnictwem
--	--	--	------------	--------------------------

Jest oczywiste, że nie każde działanie, mieszczące się w ramach danej podklasy PKD, musi lub może skutkować produktem wyjściowym działalności. Jak to podniesiono już w niniejszym opracowaniu, efektem na przykład urządzania lasu rozumianego jako część składowa gospodarki leśnej jest dobro prawne, inkorporowane w dokumentacji planu urządzenia lasu. Dobro to podlega zużyciu w toku gospodarki leśnej. Jest półproduktem, który podlega zużyciu na potrzeby wytwarzania produktów wyjściowych gospodarki leśnej. Półprodukt ten, jako ściśle związany z danym nadleśnictwem i jemu tylko służący, nie może być przedmiotem zewnętrznego zużycia.

Już z samej definicji gospodarki leśnej wynika, że realizacja pozaprodukcyjnych funkcji lasu nie jest działaniem, służącym wytwarzaniu rzeczowych (materialnych) produktów wyjściowych gospodarki leśnej. Zgodnie bowiem z brzmieniem definicji gospodarki leśnej realizację pozaprodukcyjnych funkcji lasu należy traktować jako działanie w ramach gospodarki leśnej nie pozostające w zintegrowaniu pionowym z innymi działaniami, skutkującymi rzeczowymi produktami wyjściowymi gospodarki leśnej. Ponieważ jednak jest to działanie, wchodzące w zakres gospodarki leśnej, to musi ono skutkować (jak każde „suwerenne” działanie zachodzące w ramach działalności bezpośrednio – wytwórczej) efektem, który w świetle przepisów dotyczących PKD, jak również przepisów unijnych, odnoszących się do jednostek statystycznych, prowadzących działalność, nie może nie być traktowany jako produkt lub półprodukt wyjściowy, przeznaczony do zaspakajania zewnętrznych potrzeb społecznych i gospodarczych.

W PKD określono, że realizacja pozaprodukcyjnych funkcji lasu (czyli doprowadzanie do wystąpienia pozaprodukcyjnych funkcji lasu) polega na stosownym przystosowywaniu, utrzymaniu i wykorzystaniu zasobów przyrodniczych.

Jak to wynika z powyższej tabeli działania, wchodzące w zakres gospodarki leśnej, obejmujące urządzenie lasu, zagospodarowanie lasu, utrzymanie i powiększanie zasobów i upraw leśnych, ochronę lasów i dróg leśnych, włączając ochronę przeciwpożarową, łącznie z gaszeniem pożarów w lasach, przystosowywanie, a także utrzymanie i wykorzystanie zasobów przyrodniczych w ramach realizacji pozaprodukcyjnych funkcji lasu, służą wytwarzaniu następujących materialnych produktów wyjściowych gospodarki leśnej:

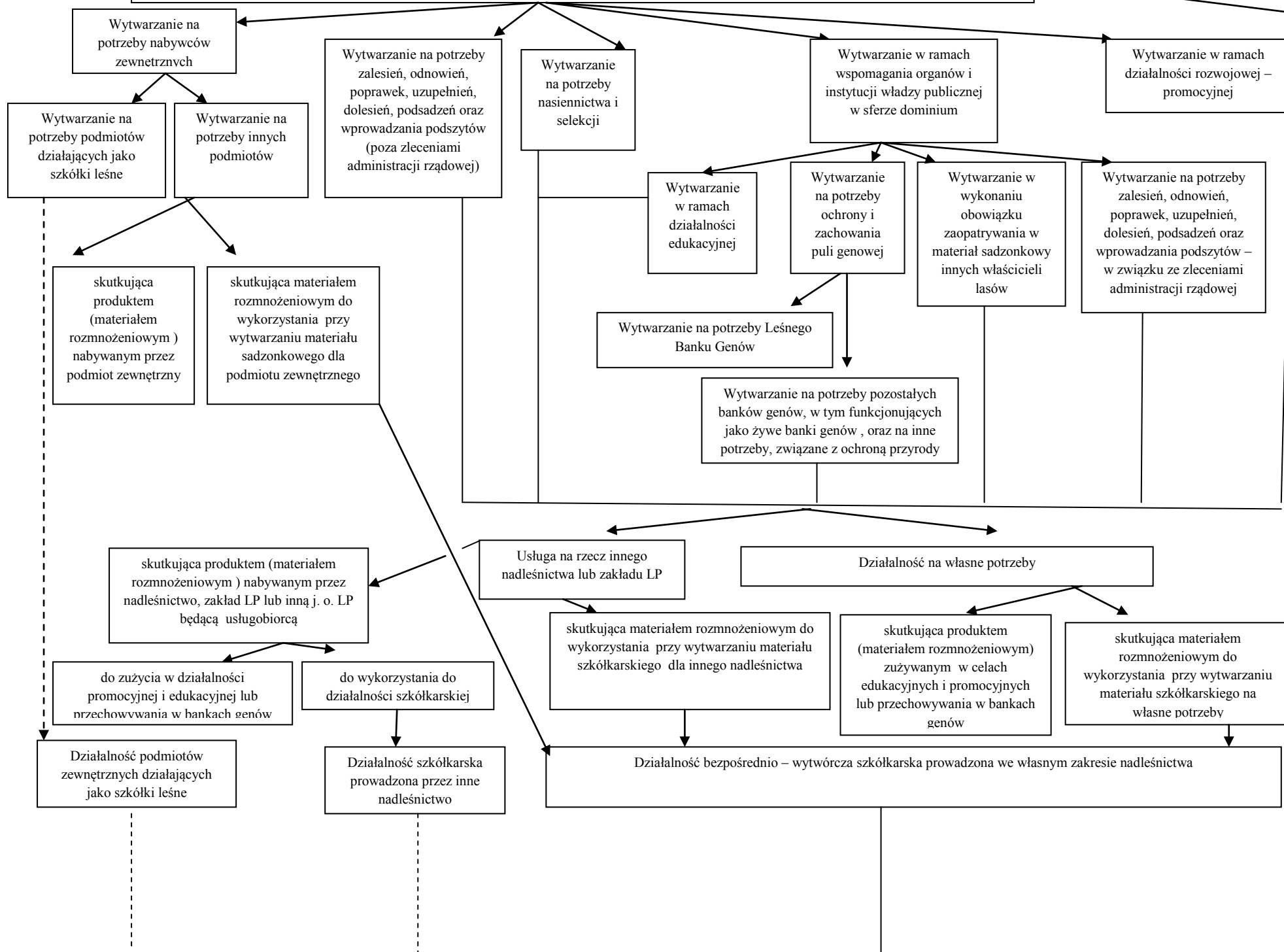
- 1) nasion drzew i krzewów leśnych (symbol PKWiU: 02.10.12.0),
- 2) sadzonek drzew i krzewów leśnych (symbol PKWiU: 02.10.11.0),
- 3) drzew leśnych (symbol PKWiU : 02.10.30.0).

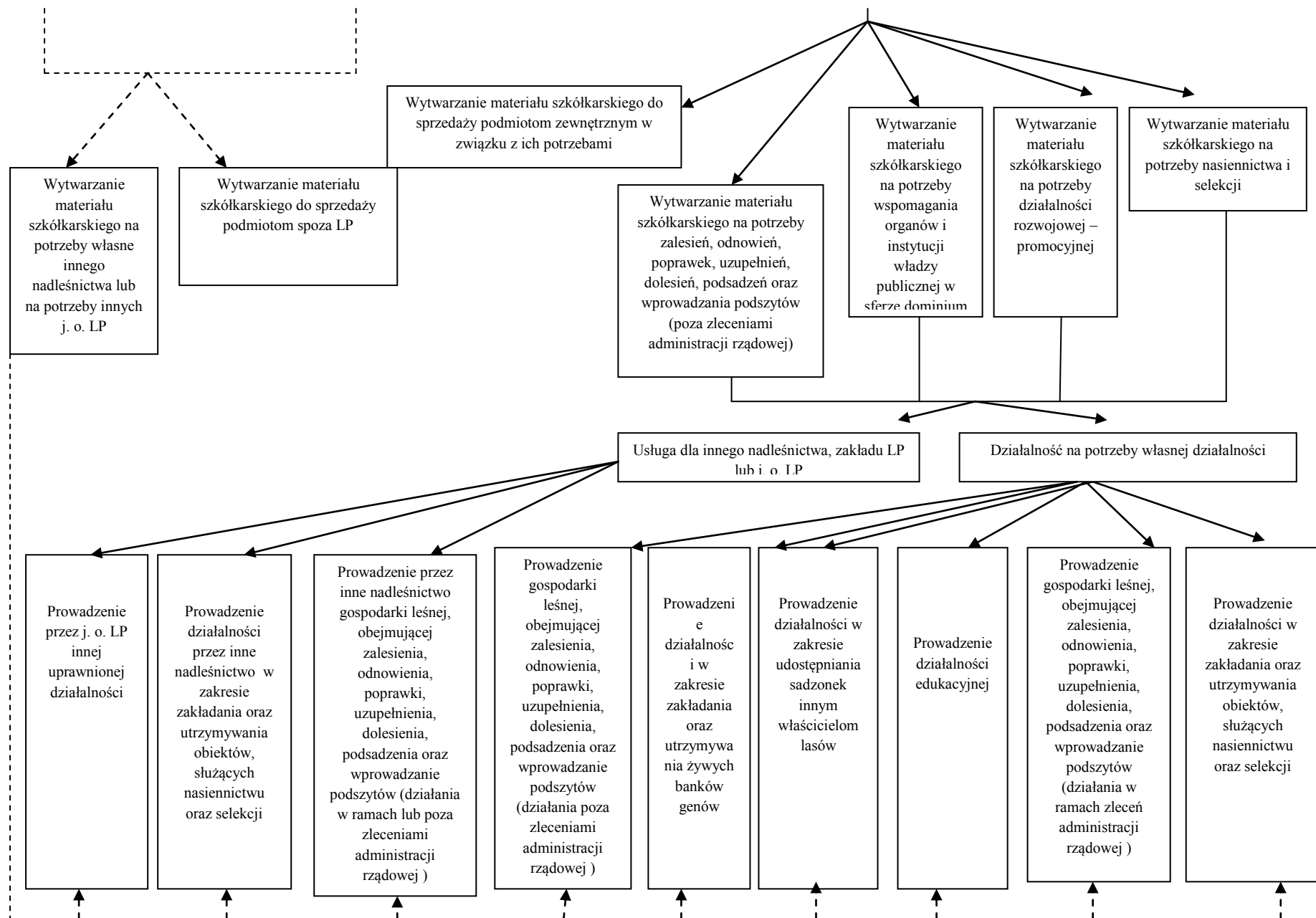
Bez trudu można wykazać, że nasiona drzew i krzewów oraz sadzonki drzew i krzewów leśnych mogą być zarówno produktem wyjściowym działalności leśnej, zbywanym na zewnątrz, jak i potencjalnym produktem wyjściowym działalności leśnej, odgrywającym de facto rolę półproduktu, powstającego w ramach działalności pionowo zespolonej z innymi działaniami bezpośrednio – wytwórczymi w ramach działalności leśnej.

Obrazuje to następujący schemat blokowy:

Działalność bezpośrednio – wytwórcza w zakresie produkcji (wytwarzania) materiału rozmnożeniowego na potrzeby produkcji materiału szkółkarskiego

12

W uzupełnieniu powyższego schematu blokowego niezbędne jest szczegółowe odniesienie się do:

- 1) działalności podmiotów działających jako szkółki leśne,
- 2) wytwarzania materiału rozmnożeniowego na potrzeby Leśnego Banku Genów,
- 3) nieutralnej na powyższym schemacie działalności w zakresie działań wykonywanych w wyluszczeniach oraz przechowalniach materiału rozmnożeniowego.

Otóż przez długi czas największe w Polsce gospodarstwo leśne, jakim jest Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe funkcjonowało w oparciu o „własne moce produkcyjne” (w oparciu o własne gospodarstwa szkółkarskie). W ostatnich kilkunastu latach powstały podmioty prawa prywatnego, będące profesjonalnymi szkółkami leśnymi, wytwarzającymi materiał szkółkarski na potrzeby leśnictwa. Abstrahując od wiążącego się z tym stanu niepewności co do możliwości zachowania i przestrzegania reguł postępowania, wynikających z regionalizacji nasiennej, obowiązującej w Lasach Państwowych na mocy zarządzenia Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych – powstała potrzeba ujęcia działalności ww. szkółek leśnych w Polskiej Klasyfikacji Działalności.

W PKD działalność szkółek leśnych, będących wyodrębnionymi podmiotami gospodarki narodowej, została uwzględniona w podklasie 02.10.Z - Działalność szkółek leśnych, z tym że w tym przypadku produktem wyjściowym są „Usługi związane ze szkółkami leśnymi” (symbol klasyfikacyjny PKWiU: 02.10.20.0). Działalności szkółek leśnych nie należy oczywiście mylić z działalnością szkółkarską prowadzoną przez Lasy Państwowe m.in. w ramach zagospodarowania lasu (z działalnością „własnych” szkółek leśnych Lasów Państwowych), skutkującą:

- 1) produktem wyjściowym: „Sadzonki drzew i krzewów leśnych” (symbol PKWiU:02.10.11) - przeznaczonym do sprzedaży zewnętrznej,
- 2) produktem wyjściowym: „Sadzonki drzew i krzewów leśnych” (symbol PKWiU : 02.10.11) – wykorzystywanym w nadleśnictwie do prowadzenia działalności promującej Lasy Państwowe lub działalności wspierającej organy i instytucje władzy publicznej w sferze dominium,
- 3) produktem wyjściowym, będącym usługą związaną z zagospodarowaniem lasu (symbol PKWiU: 02.40.10.2), a w rozumieniu rozporządzenia finansowego - działalnością dodatkową w ramach gospodarki leśnej wykonywaną w formie usług wewnątrzinstytucjonalnych na rzecz innych nadleśnictw, jeżeli materiał szkółkarski jest zużywany przez te inne nadleśnictwa na potrzeby działalności w zakresie zagospodarowania lasu (poza zleceniami administracji rządowej),
- 4) produktem wyjściowym „Sadzonki drzew i krzewów leśnych” (symbol PKWiU : 02.10.11):
 - a) służącym innym nadleśnictwom, regionalnym dyrekcjom Lasów Państwowych DGLP lub zakładom Lasów Państwowych do działalności rozwojowej – jeżeli materiał szkółkarski jest zużywany przez te podmioty na potrzeby działalności promocyjnej (budującej wizerunek Lasów Państwowych),
 - b) służącym innym nadleśnictwom, regionalnym dyrekcjom Lasów Państwowych lub Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych do działalności w zakresie wspierania organów i instytucji władzy publicznej – jeżeli materiał szkółkarski jest zużywany przez te jednostki do prowadzenia:
 - działalności edukacyjnej,
 - działalności nadleśnictw w zakresie nieodpłatnego zaopatrywania innych gospodarstw leśnych w materiał szkółkarski,
 - działalności w zakresie zagospodarowania lasu, prowadzonego na zlecenie administracji rządowej,

- c) służącym zakładom Lasów Państwowych do prowadzenia działalności dodatkowej poza gospodarką leśną w zakresie uczestniczenia we wspieraniu organów i instytucji władzy publicznej w sferze dominium.

Działalności szkółek leśnych nie należy także mylić z działalnością, która w PKD została określona jako działalność usługowa związana z leśnictwem, wykonywana na zlecenie, w zakresie zagospodarowania lasu (symbol PKD: 02.40.Z) , skutkująca produktem wyjściowym „Usługi związane z zagospodarowaniem lasu” (symbol PKWiU: 02.40.10.2).

Ta bowiem działalność jest w Lasach Państwowych związana podmiotowo praktycznie z zakładami usług leśnych, angażowanych przez nadleśnictwa do wykonywania określonych zleceń na terenie szkółek leśnych, wchodzących w skład zleceniodawców.

W Lasach Państwowych funkcjonuje unikatowy zakład, zwany Leśnym Bankiem Genów (LBG). Zakład ten prowadzi wielorakie działalności, z których większość polega na prowadzeniu działalności dodatkowej poza gospodarką leśną służącą wspomaganie organów i instytucji władzy publicznej (takie, jak: prowadzenie badań czy prowadzenie edukacji). Jednakże podstawową (pierwszorzędną) działalnością jest tu działalność służąca wspomaganie organów i instytucji władzy publicznej w sferze dominium w zakresie ochrony i zachowaniu leśnej puli genowej. Jest to działalność prowadzona co do zasady jako realizacja wspólnego przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych, angażująca nie tylko LBG , lecz również DGLP czy właśnie nadleśnictwa. Stąd (z braku środków z dotacji celowej budżetu państwa) jest to działalność finansowana z użyciem środków, związanych z funduszem leśnym. Materiał rozmnożeniowy do wykonywania przez LBG jest pozyskiwany na terenie nadleśnictw. Może to następować przy różnych scenariuszach podziału obowiązków :

- 1) pozyskiwanie materiału rozmnożeniowego przez nadleśnictwa,
- 2) pozyskiwanie materiału rozmnożeniowego przez LBG,
- 3) niektóre działania wykonywane przez nadleśnictwa, niektóre przez LBG.

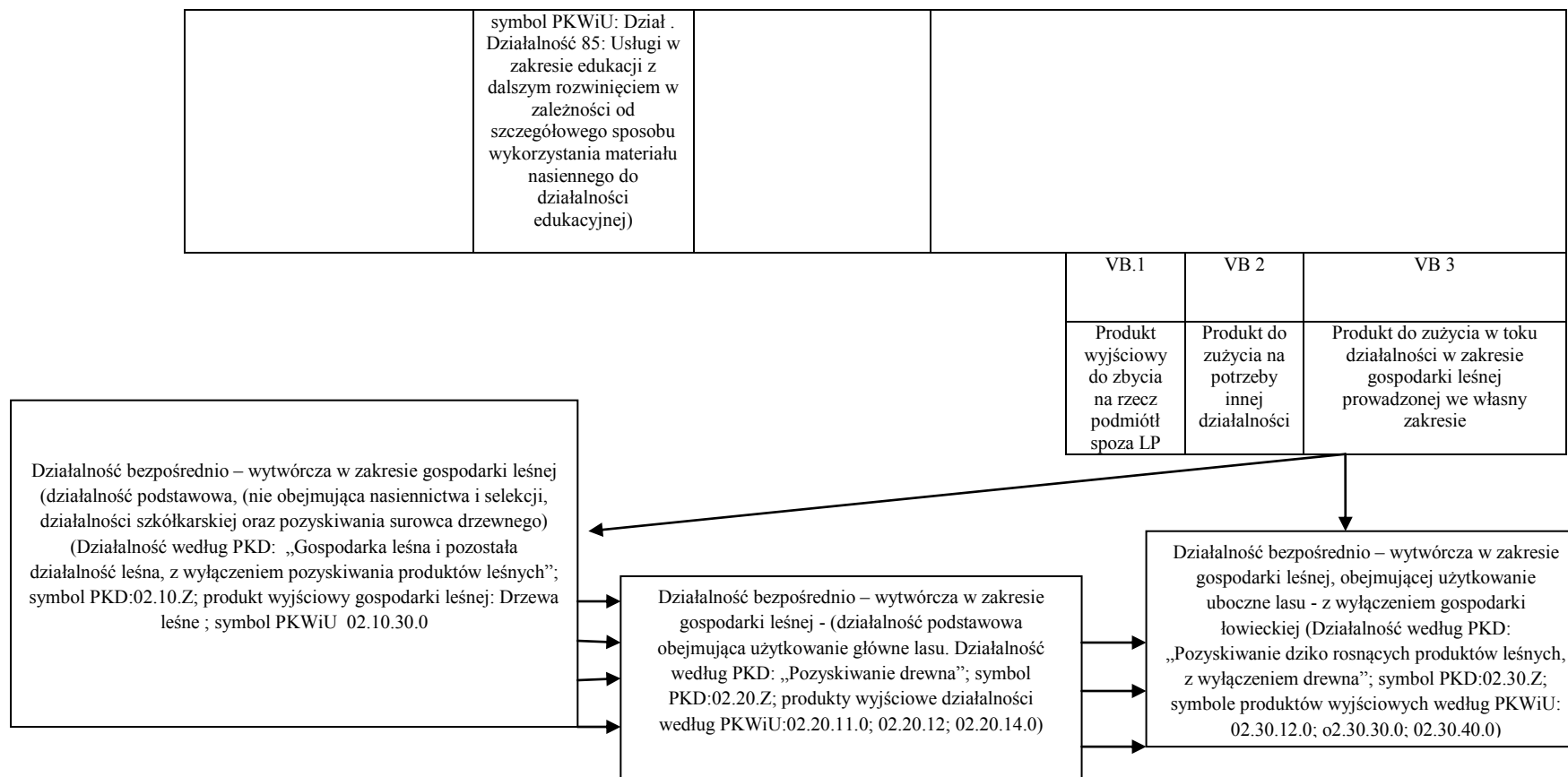
Nadleśnictwo za działania wykonywane ma rzecz gromadzenia materiału rozmnożeniowego na potrzeby ochrony i zachowania leśnej puli genowej powinno otrzymywać wynagrodzenie z użyciem środków, związanych z funduszem leśnym (wprost z DGLP lub za pośrednictwem LBG).

Wytwarzanie materiału nasiennego nie ogranicza się wyłącznie do pozyskiwania (zbioru szyszek, owocni czy nasion w drzewostanach (przed lub po ścięciu drzew) czy w obrębie obiektów, tworzących specjalistyczną infrastrukturę nasiennictwa leśnego.

Zasadnicze czynności odbywają się w wyluszczeniach oraz przechowalniach materiału nasiennego. Działania te mogą być prowadzone w ramach działalności danego nadleśnictwa (jest to wówczas działalność mieszcząca się w ramach działalności bezpośrednio – wytwórczej w zakresie gospodarki leśnej w nadleśnictwie) lub w ramach działalności dodatkowej świadczonej w ramach gospodarki leśnej w formie usług wewnątrzinstytucjonalnych przez inne nadleśnictwa bądź przez wyspecjalizowane zakłady LP (nie wyłączając LBG w tym zakresie, w jakim nie pełni on funkcji banku genów, lecz usługowej wyluszczeni czy przechowalni nasion na potrzeby bieżące nadleśnictw).

Odwołując się do powyższego schematu klasyfikacyjnego działalności w zakresie pozyskiwania materiału rozmnożeniowego oraz w zakresie działalności szkółkarskiej –należy mówić nie o jednej, lecz o całym zbiorze działalności (najczęściej zintegrowanych pionowo) oraz pozostających w zintegrowaniu poziomym (obejmującym nasiennictwo i szkółkarstwo) – co obrazuje przykładowo (w sposób wysoce niepełny) następujące zestawienie tabelaryczne:

I działalność	II działalność			III działalność		IV działalność		V działalność	
Działalność bezpośrednio – wytwórcza w zakresie wytwarzania materiału rozmnożeniowego (nasiennego generatywnego lub wegetatywnego) jako element działalności podstawowej w zakresie gospodarki leśnej									
Działalność według PKD: Gospodarka leśna i pozostała działalność leśna, z wyłączeniem pozyskiwania produktów leśnych (symbol PKD:02.10.Z)									
Produkt wyjściowy działalności: Nasiona drzew i krzewów (symbol PKWiU: 02.10.12.0)									
Produkt wyjściowy do zbycia na rzecz podmiotów spoza Lasów Państwowych	Produkt wyjściowy ma charakter produktu potencjalnego, gdyż jest wykorzystywany do dalszej działalności wytwórczej. Jeżeli potencjalny produkt wyjściowy w postaci materiału nasiennego jest zbywany na rzecz innych jednostek organizacyjnych LP – to należy mówić o działalności dodatkowej w ramach gospodarki leśnej wykonywanej w formie usług wewnątrzinstytucjonalnych (usług produkcyjnych) na rzecz tych innych j. o. LP . Ta usługa też produktem jedynie potencjalny, gdyż jest zintegrowana pionowo z działalnością wykonywaną na rzecz tych innych jednostek organizacyjnych LP								
	Materiał rozmnożeniowy na potrzeby banków genów			Materiał rozmnożeniowy na potrzeby działalności edukacyjnej		Materiał rozmnożeniowy na potrzeby działalności promocyjnej		Materiał rozmnożeniowy na potrzeby działalności szkółkarskiej	
	II A	II B	II C	IV A	IV B	IV A	IV B	V A	V B
	LBG	banki innych j .o. LP	własny bank. genów	inne j. o. LP	działalność we własnym zakresie	inne j. o. LP	działalność we własnym zakresie	Działalność szkółkarska prowadzona przez inne nadleśnictwo	Działalność szkółkarska prowadzona we własnym zakresie
	Działalność w zakresie wspomagania organów i instytucji władzy publicznej w sferze dominium w tym zakresie, w jakim do obowiązków państwa należy ochrona przyrody prowadzona metodami ochrony i zachowania różnorodności genetycznej (symbol PKD: 91.04.Z – Działalność ogrodów botanicznych i zoologicznych oraz obszarów i obiektów ochrony przyrody; symbol PKWiU: 91.04.12.0 - Usługi związane z działalnością obszarów i obiektów ochrony przyrody, włączając ochronę dzikiej przyrody)			Działalność w zakresie wspomagania organów i instytucji władzy publicznej w sferze dominium w tym zakresie, w jakim obowiązkiem państwa jest działalność edukacyjna. Jeżeli inną j. o. LP jest zakład LP: działalność dodatkowa poza gospodarką leśną świadczona w formie usług wewnątrzinstytucjonalnych na rzecz nadleśnictw, rdLP lub DGLP jako jednostek wspierających władzę publiczną. (symbol PKD: Sekcja P: z dalszym rozwinięciem zależnym od szczegółowego sposobu wykorzystania materiału nasiennego do działalności edukacyjnej;		Działalność rozwojowa kształtująca wizerunek Lasów Państwowych poprzez promocję tego podmiotu (symbol PKD: 73.11.Z: Działalność agencji reklamowych)		Działalność bezpośrednio – wytwórcza w zakresie wytwarzania materiału szkółkarskiego jako element działalności podstawowej w zakresie gospodarki leśnej . Działalność według PKD: Gospodarka leśna i pozostała działalność leśna, z wyłączeniem pozyskiwania produktów leśnych (symbol PKD:02.10.Z) Produkt wyjściowy działalności: Sadzonki drzew i krzewów leśnych (symbol PKWiU: 02.10.12.0)	

Po wprowadzeniu lub samoistnym zaistnieniu roślinności leśnej na danej powierzchni ziemskiej w ramach odnawiania lasu (wymiany generacyjnej lasu) lub w ramach działań w zakresie zalesiania gruntów ;

- 1) podstawowa działalność bezpośrednio – wytwórcza w zakresie gospodarki leśnej, nie obejmująca: (1) nasiennictwa i selekcji, (2) działalności szkółkarskiej oraz (3) pozyskiwania surowca drzewnego (będąca według PKD gospodarką leśną i pozostałą działalnością leśną bez pozyskania produktów leśnych, skutkującą „wytworzeniem” drzew leśnych jako produktu wyjściowego, mającego w PKWiU symbol 02.10.30.0),
- 2) podstawowa działalność bezpośrednio – wytwórcza w zakresie gospodarki leśnej, obejmująca użytkowanie główne lasu (będąca według PKD działalnością w zakresie pozyskiwania drewna, skutkującą drewnem okrągłym lub węglem drzewnym, tj. produktami wyjściowymi, mającymi w PKWiU symbole: 02.20.11.0; 02.20.12; 02.20.14.0) -

- są działalnościami pozostającymi w integracji pionowej, choć odbywającymi się zasadniczo w tym samym czasie. Nie może być przecież mowy o wytworzeniu surowca drzewnego bez uprzedniego „wytworzenia” drzewa leśnego, jednak proces „wytwarzania” drzew i pozyskiwania surowca drzewnego przebiega zasadniczo w tym samym czasie, jeżeli nie liczyć wczesnych faz rozwojowych lasu.

Natomiast uboczne użytkowanie lasu raczej nie pozostaje w integracji pionowej z działalnością w zakresie „wytwarzania” drzew leśnych. Wraz z odnowieniem lasu lub zalesieniem powierzchni ziemskiej obie działalności przebiegają w ramach zintegrowania poziomego: wraz z „wytwarzaniem” drzew leśnych odbywa się kształtowanie oraz pobieranie użytków ubocznych. Należy jednak zauważyć, że część działalności w zakresie ubocznego użytkowania lasu pozostaje w integracji pionowej z pozyskiwaniem surowca drzewnego (pozyskiwanie karpiny, kory czy igliwia co do zasady jest możliwe po ścięciu drzew).

Jest zrozumiałe, że statystyka publiczna „rządzi się własnymi zasadami” i „jest związana” określonym aparatem pojęciowym. Tym należy tłumaczyć, że zgodnie z PKWiU efekt działalności w zakresie zagospodarowania lasu, obejmującego w szczególności jego hodowlę oraz ochronę, a więc działania, mające na celu ukształtowanie i utrzymanie struktury oraz odpowiedniej kondycji lasu – w PKD został przywołany pod nazwą drzew leśnych jako produktów wyjściowych tej działalności. Pozostaje poza dyskusją, że prawodawca zdawał sobie sprawę z faktu, że efektem tej działalności nie są drzewa leśne jako takie (nie jest „prosty” zbiór drzew leśnych), lecz las z drzewostanem i innymi zasobami przyrodniczymi, które – w ramach działalności w zakresie realizacji pozaprodukcyjnych funkcji lasu – podlegają niezbędnemu przystosowywaniu, utrzymywaniu i wykorzystywaniu.

Powyżej stwierdzono, że przystosowanie, utrzymywanie oraz wykorzystywanie zasobów przyrodniczych w ramach realizacji pozaprodukcyjnych funkcji lasu służy wytwarzaniu materialnych produktów wyjściowych gospodarki leśnej.

Wydaje się, że istotą tej „służebności” jest to, że podmiot, prowadzący trwale zrównoważoną gospodarkę leśną, nie może tego dokonywać bez odpowiedniego kształtowania i wykorzystywania zasobów przyrodniczych (stanowiących części składowe lasu) w ramach realizacji pozaprodukcyjnych funkcji lasu.

Natomiast realizacja pozaprodukcyjnych funkcji lasu jako taka wydaje się być działalnością zintegrowaną poziomo z działalnościami, skutkującymi materialnymi (rzecзовymi) produktami wyjściowymi gospodarki leśnej.

Okoliczność, iż (zgodnie z zakresem rzeczowym gospodarki leśnej, mieszczącym się w PKD w podklasie 02.10.Z) drzewa leśne, tworzące drzewostan, oraz pozostałe zasoby

przyrodnicze, będące częściami składowymi lasu, powinny być kształtowane oraz wykorzystywane dla efektu w postaci pozaprodukcyjnych funkcji lasu – otóż okoliczność ta rodzi oczywiste oczekiwanie, iż w PKWiU powinien być przywołany produkt tej działalności, np. pod nazwą pozaprodukcyjnych świadczeń lasu. W Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług produkt wyjściowy gospodarki leśnej pod taką lub podobną nazwą nie został przywołany.

Nie sposób jednak nie zauważyć, że w następstwie prowadzenia trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, mieszczącej się w podklasie 02.10.Z., nie jest wytwarzany „prosty” zbiór drzew leśnych (była już o tym mowa), nie jest też „wytwarzany” las cechujący się jedynie zdolnością do „wydawania” materialnych produktów wyjściowych w postaci surowca drzewnego czy użytków ubocznych. Jest (a przynajmniej powinien być) „wytwarzany” las cechujący się również zdolnością do zaspakajania społeczno – gospodarczego zapotrzebowania na niematerialne jego świadczenia. Innymi słowy jest „wytwarzany” las, w którym metodami gospodarki leśnej powinny być stworzone warunki do uzyskiwania określonych korzyści przez określonych beneficjentów. Można powiedzieć, że częścią składową tego lasu jest (a przynajmniej powinna być) właśnie ww. zdolność (ww. warunki).

W realiach polskiego modelu leśnictwa (w tej części, w jakiej model ten odnosi się do państwowej gospodarki leśnej) – las jako produkt wyjściowy gospodarki leśnej, związany z działalnością, mieszczącą się w podklasie 02.10.Z, jest tylko potencjalnym produktem wyjściowym gospodarki leśnej. W określonej fazie rozwojowej nie podlega zbywaniu na rzecz innych podmiotów jako „kontynuatorów” gospodarki leśnej – w tej części, w jakiej gospodarka ta polega na pozyskiwaniu i sprzedaży surowca drzewnego.

W sprawdzonych, i jedynie słusznych (jak się wydaje), rozwiązaniach, przyjętych w Polsce od wielu dziesiątków lat, lasy Skarbu Państwa we wszystkich fazach rozwojowych pozostają we władaniu tego samego podmiotu (we władaniu Lasów Państwowych), a w ramach tego władania są przez Lasy Państwowe wykorzystywane do pozyskiwania w nich surowa drzewnego i użytków ubocznych – bez szkody dla lasu jako takiego. Bez szkody dla lasu są też z niego pobierane różne świadczenia niematerialne – z tą jednak różnicą, iż określona (istotna) rola w procesie tego poboru przypada świadczeniobiorcom.

Biorąc pod uwagę okoliczność, że lasy Skarbu Państwa stanowią dobro wspólne łączne - w pełni uprawnione jest twierdzenie, że owe świadczenia niematerialne są zawsze działalnością ponowo zintegrowaną, w której Lasom Państwowym przypada obowiązek nadania zasobom leśnym (z zastosowaniem metod gospodarki leśnej) zdolności do zaspakajania społeczno – gospodarczego zapotrzebowania na użyteczności niematerialne, zaś świadczeniobiorcom przypada obowiązek prowadzenia działalności, nazwanej w PKD w różnych miejscach tej klasyfikacji, obejmującej wykorzystanie tejże zdolności.

I tak oto należy dojść do wniosku, że produktem wyjściowym realizacji pozaprodukcyjnych funkcji lasu jest część składowa lasu, obejmująca, „wytworzoną” przez Lasy Państwowe, zdolność zasobów leśnych do zaspakajania społeczno – gospodarczego zapotrzebowania na użyteczności o charakterze niematerialnym. Do czasu (bezwzględnie wymaganej) nowelizacji PKD, a przede wszystkim PKWiU , należy zatem przyjmować, że produktem wyjściowym realizacji pozaprodukcyjnych funkcji lasu również są drzewa (symbol PKWiU : 02.10.30.0), jednak w tej jedynie części składowej, jaką jest powołana powyżej zdolność lasu.

W niektórych przypadkach mogą to być i inne produkty wyjściowe gospodarki leśnej – oczywiście także w tej części składowej, jaką jest zdolność tych produktów do zaspakajania potrzeb społeczno – gospodarczych.

Produkt wyjściowy realizacji pozaprodukcyjnych funkcji lasu jest jedynie produktem potencjalnym, bowiem jest on przedmiotem wykorzystywania przez różnych beneficjentów w

ramach prowadzonej przez nich działalności wytwórczej (sklasyfikowanej zresztą w różnych częściach PKD). Działalność tę można porównać do kodeksowego (k.c.) pobierania naturalnych pożytków rzeczy (polegającego tu na wykorzystywaniu przez beneficjentów zdolności lasów do zaspakajania zapotrzebowania na świadczenia o niematerialnych charakterze). Z porównania tego wynika zresztą imperatyw dokonywania tego poboru (korzystania z owej zdolności lasu) bez szkody dla lasu w trakcie „odłączania tej zdolności”. Przybliżając (konkretyzując) powyższe rozważania – warto przywołać, że w ramach PKD został wyodrębniony Dział 98 – Gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby. Dział ten obejmuje:

- 1) podklasę 09.10.Z (Gospodarstwa domowe produkujące wyroby na własne potrzeby), w ramach której mieszczą się takie działania, jak zbieractwo czy wytwarzanie odzieży dla potrzeb gospodarstwa domowego),
- 2) podklasę 98.20.Z (Gospodarstwa domowe świadczące usługi na własne potrzeby), w ramach której mieszczą się następujące działania: gotowanie, nauczanie, opieka nad członkami gospodarstwa domowego i inne usługi na własne potrzeby.

Jeżeli członkowie gospodarstwa domowego udają się do lasu Skarbu Państwa dla wypoczynku – to w istocie mamy do czynienia z działalnością zintegrowaną, w ramach której są prowadzone dwie działalności:

Podmiot prowadzący działalność	Nazwa działalności	Nazwa produktu wyjściowego działalności
Lasy Państwowe	Realizacja pozaprodukcyjnych funkcji lasu, polegająca na kształtowaniu i wykorzystywaniu zdolności zasobów przyrodniczych do zaspokajania zapotrzebowania na świadczenia pobytowe w lasach (symbol PKD: 02.10.Z)	Drzewa leśne (a w innym ujęciu: część składowa lasu, obejmująca jego zdolność do zaspokajania zapotrzebowania na świadczenia pobytowe (symbol PKWiU : 02.10.30.0))
Gospodarstwo domowe	Działania niezbędne do pobrania świadczeń niematerialnych lasu (symbol PKD 98.20.Z – świadczenie usług na własne potrzeby)	Świadczenie wypoczynkowe pobrane staraniem własnym gospodarstwa domowego (symbol PKWiU:

Oczywiście można lansować inny pogląd: pogląd, iż mamy tu do czynienia z dwoma działalnościami, wykonywanymi przez dwa różne podmioty: z działalnością Lasów Państwowych w zakresie podaży usługi w postaci stawiania do wykorzystania zdolności lasów do zaspokajania potrzeb na świadczenia pobytowe lasu oraz z działalnością gospodarstwa domowego w zakresie świadczenia usług na własne potrzeby. Odwołując się jednakże do teorii lasów Skarbu Państwa we władaniu Lasów Państwowych jako dobra wspólnego łącznego – prezentowanie tych dwóch działalności jako działalności zintegrowanej pionowo jest zdecydowanie bardziej uzasadnione. Z dwoma działalnościami, z których jedna jest usługą dla świadczeniobiorcy, a druga jest działalnością bezpośrednio – wytwórczą świadczeniobiorcy, mamy natomiast do czynienia w odniesieniu do przypadków, w których pozaprodukcyjną funkcję lasu realizuje prywatne gospodarstwo leśne.

Należy zatem przyjąć, że w sytuacjach, w których realizacja pozaprodukcyjnych funkcji lasu przypada Lasom, występuje zbieg co najmniej dwóch działalności, pozostających w zintegrowaniu pionowym, z których jedna jest wykonywana w ramach działalności leśnej (przede wszystkim w ramach gospodarki leśnej) przez Lasy Państwowe (kształtowanie zdolności lasu do „wydawania” świadczeń niematerialnych), zaś druga – przez beneficjenta świadczeń niematerialnych (dokonywanie działań, niezbędnych do pobrania świadczeń niematerialnych z wykorzystaniem zdolności lasu do ich „wydawania”).

Im większa jest rola beneficjenta w zaspokajaniu własnego zapotrzebowania na świadczenia niematerialne lasu Skarbu Państwa, tym mniejsza jest podstawa do żądania przez Lasy Państwowe gratyfikacji za możliwość skorzystania ze zdolności lasu Skarbu Państwa do „wydawania” tych świadczeń.

I odwrotnie : im rola beneficjenta w uzyskiwaniu świadczeń niematerialnych lasu jest bardziej „bierna” (a w szczególności nie może być zidentyfikowana jako działalność bezpośrednio – wytwórcza) – tym bardziej uzasadnione staje się rozważanie poboru odpłatności za ww. zdolność lasu.

Odpłatność za wytwarzanie nierzeczowych produktów wyjściowych gospodarki leśnej

Jak dotychczas podmioty prowadzące gospodarstwa leśne uczestniczą w wytwarzaniu nierzeczowych produktów wyjściowych gospodarki leśnej tylko w określonym zakresie, albowiem zasadnicze „obowiązki” w realizacji tego procesu przypadają ich beneficjentom.

Jeżeli nierzeczowe produkty (półprodukty) wyjściowe gospodarki leśnej są wytwarzane w ramach trwale zrównoważonej gospodarki leśnej w wykonaniu planu urządzenia lasu, to co do zasady Skarbowi Państwa jako właścicielowi lasów nie przysługuje, nie powinna przysługiwać gratyfikacja finansowa za wytworzenie tych produktów (nierzeczowy produkt wyjściowy gospodarki leśnej jako „naturalny” efekt wytwarzania surowca drzewnego i innych rzeczowych produktów gospodarki leśnej zgodnie z zasadami trwale zrównoważonej gospodarki leśnej).

Wszelkie próby poszukiwania kosztów wytwarzania nierzeczowych produktów wyjściowych gospodarki leśnej w kosztach „standardowych” prowadzenia zrównoważonej gospodarki leśnej (zgodnie z zasadami hodowli lasu, zasadami użytkowania lasu oraz na podstawie planu urządzenia lasu) polegają na nieporozumieniu.

Koszty „standardowe” prowadzenia trwale zrównoważonej gospodarki leśnej są kosztami wytwarzania surowca drzewnego, produktów ubocznego użytkowania lasu sensu stricto, produktów gospodarki łowieckiej oraz produktów, w tym usług działalności dodatkowej, zaliczonej do gospodarki leśnej, a jednocześnie są to koszty doskonalenia (modyfikowania) metodami gospodarki leśnej zdolności lasów do zaspokajania zapotrzebowania beneficjentów na niematerialne świadczenia lasów. Z mocy prawa żaden podmiot prowadzący gospodarstwo leśne nie może wytwarzać surowca drzewnego oraz innych wyżej wymienionych produktów gospodarki leśnej z pominięciem obowiązku doskonalenia (modyfikowania) metodami gospodarki leśnej zdolności lasów do zaspokajania zapotrzebowania beneficjentów na omawiane świadczenia. Wytwarzanie surowca drzewnego i innych materialnych produktów gospodarki leśnej oraz realizacja pozaprodukcyjnych funkcji lasu – są to działalności, pozostające w obligatoryjnym zintegrowaniu poziomym.

Należy mieć przy tym na względzie, że z punktu widzenia ww. obowiązku występuje oczywista nierównowaga między Lasami Państwowymi a podmiotami prywatnymi prowadzącymi gospodarkę leśną.

Podmiotom prywatnym bowiem przysługuje na przykład prawo do wprowadzenia trwałego zakazu wstępu do lasów. Podmioty prawa prywatnego są uprawnione do pobierania odpłatności komercyjnej za wszelkie świadczenia, „serwowane” w ramach trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.

Lasy Państwowe są uprawnione do wytwarzania surowca drzewnego i materialnych użytków ubocznych oraz przysparzania Skarbowi Państwa, który reprezentują, określonych korzyści ze zbywania tych produktów - pod warunkiem, że prowadzona wraz z tym w obligatoryjnym zintegrowaniu poziomym działalność w zakresie realizacji pozaprodukcyjnych funkcji lasu następuje co do zasady bez gratyfikacji za jej efekty.

W tym miejscu należy odwołać się normy do art. 5 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (Dz. U. z 2001 r. , Nr 97, poz. 1051; z 2003 r. , Nr 113, poz. 1068) , stanowiącej, że „świadczenia

pozaprodukcyjne zasobów naturalnych Skarbu Państwa na potrzeby własne ludności, w szczególności rekreacja oraz niekomercyjny zbiór runa leśnego, są nieodpłatne”.

Norma ta oznacza „a contrario” , że użyteczności niematerialne, będące nierzeczowymi produktami gospodarki leśnej, wytwarzanymi przez Lasy Państwowe jako reprezentanta Skarbu Państwa, mogą nie być nieodpłatne, tj. mogą być:

- 1) częściowo odpłatne,
- 2) odpłatne do wysokości kosztów wytworzenia,
- 3) zbywane na warunkach pełnej konkurencji.

Użyteczności te mogą być wreszcie źródłem innym korzyści, przypadających Skarbowi Państwa jako właścicielowi zasobów leśnych.

Uprawniona jest przy tym teza, że odpłatność za omawiane użyteczności może następować w przypadkach, w których:

- 1) nierzeczowe produkty (półprodukty) wyjściowe działalności leśnej, w tym gospodarki leśnej, są wytwarzane w wykonaniu na tę okolicznych sporządzonych programów działań, nie naruszających, lecz „doskonających” plan urządzenia lasu,
- 2) następuje istotne ograniczenie roli beneficjentów w wytwarzaniu nierzeczowych produktów wyjściowych gospodarki leśnej poprzez ich roli do roli „konsumenta”..

O częściowej odpłatności można na przykład mówić wówczas, gdy na przykład Lasy Państwowe ponoszą:

- 1) **koszty utrzymania infrastruktury „pobytowej”, pozwalającej na dokonywanie świadczeń, wykraczających poza zakres świadczeń warunkujących, tj. świadczeń, niezbędnych do pobrania przez beneficjenta danego nierzecowego produktu („półproduktu”) wyjściowego gospodarki leśnej,**
czy

- 2) **koszty „oprowadzania” po lesie osób w nim wypoczywających.**

Są granice modyfikowania metodami gospodarki leśnej naturalnych funkcji lasu (w tym naturalnych zewnętrznych funkcji lasu), po przekroczeniu których nie należy już mówić o prowadzeniu działalności w zakresie gospodarki leśnej, lecz o prowadzenie działalności leśnej, wyczerpującej znamiona działalności dodatkowej poza gospodarką leśną.

Dopóki na przykład wydzielony oraz odpowiednio urządzony fragment nieruchomości leśnej służy do postoju (w określonych minimalnych warunkach) pojazdów mechanicznych, którymi osoby fizyczne, przybywają do lasów w celach wypoczynku, choćby wypoczynku w ramach przerwy w podróży - dopóty takie świadczenie „postojowe”, w granicach warunkujących pobór świadczeń wypoczynkowych, jest nierzeczowym półproduktem wyjściowym gospodarki leśnej, nawet wówczas, gdy ze względu na poprawione warunki tegoż postoju są za te usługi pobierane pewne opłaty.

Jeżeli jednak z funkcjonowaniem „parkingu leśnego” wiąże się prowadzenie działalności w zakresie usług gastronomicznych, handlowych czy noclegowych, to przynajmniej część tych świadczeń zaczyna wyczerpywać znamiona produktów działalności zarobkowej – ze wszystkimi tego konsekwencjami, w tym dotyczącymi zagadnienia wyłączania gruntów leśnych z produkcji w celu prowadzenia takiej działalności. W takim przypadku nie należy mówić o komercjalizacji nierzeczowych produktów wyjściowych gospodarki leśnej, lecz o sprzedaży produktów wyjściowych działalności zarobkowej.

W literaturze przedmiotu autorzy niektórych publikacji posługują się czasem pojęciem komercjalizacji publicznych funkcji lasu. Jest to sformułowanie niepoprawne – albowiem w świetle dotychczasowego wyводу należy raczej posługiwać się pojęciem komercjalizacji nierzeczowych produktów (półproduktów) wyjściowych działalności leśnej, w tym gospodarki leśnej. Należy mówić o komercjalizacji nierzeczowych produktów

(półproduktów) wyjściowych gospodarki leśnej, wytwarzanych w ramach modyfikacji naturalnych niematerialnych zewnętrznych funkcji lasu.

Z koncepcją odpłatności za nierzeczowe produkty (półprodukty) wyjściowe gospodarki leśnej wiąże się niebezpieczeństwo, na które u zarania ww. procesu należy w sposób stanowczy zwrócić uwagę:

- 1) po pierwsze należy mieć na względzie, że istotą Lasów Państwowych jest wytwarzanie nierzeczowych produktów (półproduktów) gospodarki leśnej przede wszystkim na warunkach nieodpłatnych, zaś próby ignorowania tej okoliczności poprzez bezkrytyczne uzależnienie możliwości poboru tych produktów lub półproduktów od określonej odpłatności ze strony beneficjentów mogą obrócić się przeciw sprawdzonym rozwiązaniom systemowym, dotyczącym współczesnej formy organizacyjno – prawnej prowadzenia w Polsce państwowej działalności leśnej pod firmą Lasów Państwowych - a to w związku upodobnianiem się na tej drodze Lasów Państwowych do podmiotów prywatnych prowadzących gospodarkę leśną, legitymowanych m.in. prawem wprowadzenia zakazu wstępu do lasów (a szerszym ujęciu – uprawnionych do sprzedaży na zasadach komercyjnych każdego świadczenia, dokonywanego z wykorzystaniem należących do nich lasów),
- 2) po drugie należy mieć na względzie, że każdy przypadek wprowadzania odpłatności za możliwość pobrania nierzecowego produktu (półproduktu) gospodarki leśnej, będącego wynikiem modyfikacji naturalnych zewnętrznych funkcji lasu metodami gospodarki leśnej, powinien być w Lasach Państwowych poprzedzony dowodem na to, że:
 - a) następuje to w wyniku specjalnie opracowanego programu działań,
 - b) nie zubaża podaży produktów (półproduktów) gospodarki leśnej, pobieranych dotąd na warunkach nieodpłatnych,
 - c) nie upodobia (a mówiąc wprost nie sprowadza) prowadzonej działalności do działalności, mającej swoje nazwy własne w Polskiej Klasyfikacji Działalności (usługi hotelarskie, usługi turystyczne, świadczenia w zakresie rehabilitacji) – ze wszystkimi tego następstwami (konieczność zaliczenia działalności do działalności zarobkowej, obowiązek wyłączenia gruntu leśnego z produkcji – itd.).

Można zatem stwierdzić, że :

- 1) przedmiotem niekomercyjnego udostępniania w wykonaniu obowiązków, ciążących na Skarbie Państwa, reprezentowanym przez Lasy Państwowe, mogą być produkty (półprodukty), powstające jako efekt modyfikowania metodami działalności leśnej, w tym metodami gospodarki leśnej, naturalnych zewnętrznych funkcji lasu - jeżeli nie są to produkty, podlegające zbywaniu komercyjnemu z mocy prawa,
- 2) jeżeli produkty wyjściowe gospodarki leśnej nie podlegają zbywaniu komercyjnemu z mocy prawa - odpłatność za produkty (półprodukty), powstające jako efekt modyfikowania metodami gospodarki leśnej naturalnych zewnętrznych funkcji lasu, powinna być uzasadniana przede wszystkim realizacją programów specjalnych przez Lasy Państwowe,
- 3) co do zasady odpłatność (na warunkach komercyjnych) powinna przysługiwać w każdym przypadku, w którym produkt wyjściowy powstaje w Lasach Państwowych w związku z modyfikacją naturalnych zewnętrznych funkcji lasu z zastosowaniem metod działalności leśnej, wykraczającej poza ramy gospodarki leśnej sensu stricto – chyba że powstanie danego produktu wiąże się z określoną pozafinansową korzyścią przypadającą Skarbowi Państwa albo brak możliwości pobrania odpłatności wynika wprost z regulacji prawnych.

Na rozwinięcie zasługuje niewątpliwie teza, zawarta powyżej w pkt 3. W tym celu można posłużyć się przykładem naturalnej zewnętrznej funkcji lasu współkształtowania ładu podmiotowego działalności. Jak podniesiono powyżej, obecnie ta naturalna funkcja zewnętrzna lasu występuje wyłącznie jako funkcja zmodyfikowana (nikt nie może „pozaprawnie” zawładnąć lasem jako dobrem niczym w celu pozyskania zasobów dla zorganizowania działalności, którą zamierza prowadzić, albowiem zasoby te nie stanowią dobra niczyjego).

Omawiana funkcja podlega modyfikacji w następstwie działalności, która wykracza poza gospodarkę leśną. Najczęściej jest to działalność w zakresie gospodarowania nieruchomościami, ale również w zakresie ochrony gruntów leśnych w wykonaniu norm prawnych, zawartych w przepisach o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

W wyniku modyfikowania omawianej naturalnej zewnętrznej funkcji lasu (lasu jako dobra przydatnego do kształtowania ładu podmiotowego działalności) przy użyciu, prawidłowo stosowanych, metod gospodarowania nieruchomościami prawie zawsze następuje poprawa goodwill ‘u Lasów Państwowych.

Następuje mianowicie w szczególności:

- 1) poprawa relacji między lasami sensu stricto a lasami jako gruntami, związanymi z gospodarką leśną,
- 2) poprawa relacji między lasami a nieruchomościami gruntowymi, nie będącymi lasami,
- 3) poprawa przebiegu granicy polno – leśnej,
- 4) dalsza racjonalizacja:
 - a) wyposażenia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych w majątkowe zasoby nieruchome – m.in. poprzez:
 - wyzbycie się balastu nieruchomości nieprzydatnych do prowadzenia działalności leśnej,
 - nabycie nieruchomości potrzebnych do prowadzenia działalności leśnej
 - b) wykorzystania nieruchomości, na przykład poprzez:
 - obciążanie ich ograniczonymi prawami rzeczowymi lub prawami obligacyjnymi,
 - zniesienie współwłasności,
 - zniesienie obciążeń, związanych z roszczeniami, dotyczącymi nieruchomości,
- 5) poprawa ochrony nieruchomości (na przykład przed szkodami),
- 6) aktualizacja ewidencji oraz wyników określania wartości nieruchomości (kształtowanie się wartości nieruchomości jako element, służący ocenie działalności Lasów Państwowych)

– itd. , stosowanie do zakresu rzeczowego gospodarowania zasobami majątkowymi.

W omawianych przypadkach produktem wyjściowym działalności leśnej (działalności w zakresie gospodarowania nieruchomościami) jest poprawa goodwill’ u Lasów Państwowych, będąca sama w sobie korzyścią dla Lasów Państwowych jako podmiotu obowiązującego do reprezentowania Skarbu Państwa.

Przy wyzbywaniu się przez Lasy Państwowe w imieniu Skarbu Państwa majątku nieruchomego mamy (co do zasady) do czynienia nie tylko z produktem wyjściowym, którego istotą jest poprawa goodwill’ u Lasów Państwowych. Powstaje bowiem także inny produkt wyjściowy działalności leśnej: usługa na rzecz różnych podmiotów w zakresie „zaopatrywania” ich w nieruchomości lub w możliwość korzystania z nieruchomości na podstawie praw rzeczowych lub praw obligacyjnych.

W niektórych przypadkach (sprzedaż, wynajmowanie, wydzierżawianie, oddawanie w użytkowanie) produkt, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym, jest „udostępniany” na

warunkach odpłatnych, w innych przypadkach (przekazanie zarządu, oddanie nieodpłatne) – na warunkach nieodpłatnych.

Jeżeli odpłatność za ww. produkt nie ma mieć charakteru odpłatności komercyjnej, to uzasadnieniem formalno – prawnym dla tej niepełnej odpłatności (lub w ogóle dla braku odpłatności) może być niewątpliwie okoliczność uzyskiwania przez podmiot, będący wytwórcą tego produktu, korzyści, polegającej na poprawie swojego „goodwill’ u”.

Na przykład na mocy art. 38b. ustawy o lasach - Lasy Państwowe mogą, w drodze umowy zawartej pomiędzy Dyrektorem Generalnym Lasów Państwowych a Prezesem Agencji Nieruchomości Rolnych przekazywać nieodpłatnie Agencji Nieruchomości Rolnych lasy i grunty, na których nie jest możliwe prowadzenie racjonalnej gospodarki. Brak odpłatności jest tu niewątpliwie uzasadniony tym, że na drodze wyzbycia się nieruchomości nieprzydatnych do prowadzenia racjonalnej gospodarki – Lasy Państwowe poprawią swój goodwill poprzez racjonalizację stanu posiadania.

W ustawie o lasach zostały też jednak zawarte regulacje, zobowiązujące lub umożliwiające wyzbywanie się przez Lasy Państwowe majątku nieruchomego bez żadnej odpłatności oraz bez towarzyszącemu temu efektu w postaci poprawy goodwill’ u (np. przekazywanie nieruchomości, przeznaczonych na drogi krajowe).

Takie nieodpłatne przekazywanie lasów i innych gruntów nie można identyfikować jako przejawu prowadzenia gospodarki nieruchomościami w kształtowaniu „goodwill’ u” LP. Jest to niewątpliwie działalność leśna w zakresie wspomagania organów oraz instytucji władzy i powinności publicznych.

Zgodnie z art. 54 ustawy o lasach - Lasy Państwowe, z budżetu państwa, mają otrzymywać środki pieniężne dotacji celowych z przeznaczeniem na finansowanie zadań zleconych przez administrację rządową. Jest przy tym oczywiste, że administracja rządowa może Lasom Państwowym zlecać tylko takie zadania, które są związane z jej (administracji rządowej) obowiązkiem prawnym. Jeżeli na przykład zgodnie z art. 54 ustawy o lasach Lasy Państwowe mają otrzymywać środki dotacji na wykup lasów i gruntów do zalesień oraz ich rekultywację, a także na wykup innych gruntów w celu zachowania ich przyrodniczego charakteru – to oznacza to, że w określonych sytuacjach dokonywanie wykupu lasów, gruntów do zalesień czy gruntów, mających przyrodniczy charakter, stanowi obowiązek państwa, a dokładnie administracji rządowej jako zlecniodawcy. Dokonywanie przedmiotowych wykupów nie jest zatem przejawem gospodarowania nieruchomościami motywowane jedynie kształtowaniem „goodwill’ u” przez Lasy Państwowe. Przeciwnie - jest to działalność w zakresie wspomagania przez Lasy Państwowe jako reprezentanta Skarbu Państwa organów i instytucji administracji rządowej. Skoro na prowadzenie tej działalności Lasy Państwowe mają otrzymywać środki dotacji celowych, to per analogiam wspomaganie przez Lasy Państwowe budowy dróg krajowych (poprzez zaopatrywanie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w potrzebne lasy i grunty) powinno również wiązać się z określoną odpłatnością, realizowaną z budżetu państwa (odpłatnością, obejmującą choćby pokrycie kosztów procedowania administracyjnego – tak jak ma to miejsce w odniesieniu do organów i instytucji władzy i powinności publicznych). Tak jednak nie jest: z mocy prawa przekazywanie przez Lasy Państwowe nieruchomości na potrzeby budowy dróg krajowych ma odbywać się nieodpłatnie. Należy stwierdzić, że w przypadkach wielu innych regulacji prawnych, generujących obowiązek Lasów Państwowych (jako reprezentanta Skarbu Państwa) wspomagania organów i instytucji władzy i powinności publicznych, wola prawodawcy rozstrzygnęła o braku odpłatności za te usługi (pomimo braku wyraźnego efektu poprawy goodwill’ u Lasów Państwowych). Ratio legis takich rozwiązań legislacyjnych należy wiązać przede wszystkim z charakterem lasów i nieruchomości Skarbu Państwa: należy wiązać z tym, że nieruchomości Skarbu Państwa we władaniu Lasów Państwowych

stanowią społeczne dobro wspólne łączne, w konsekwencji czego część produktów (półproduktów) wyjściowych działalności leśnej (działalności poza gospodarką leśną), wytwarzanych z wykorzystaniem tego dobra, może mieć z woli prawodawcy charakter działalności nieodpłatnej. W tym przypadku mamy do czynienia z realizacją pozaprodukcyjnych funkcji lasu, prowadzoną metodami działalności leśnej, nie będącej gospodarką leśną.

Jak powyżej podniesiono, co do zasady produkty, związane z realizacją pozaprodukcyjnych funkcji lasu w ramach gospodarki leśnej, udostępniane na warunkach niekomercyjnych, mają charakter nierzeczowy (niematerialny).

Wyjątkiem od tej zasady są świadczenia nierzeczowe Lasów Państwowych, prowadzące do nieodpłatnego zbioru płodów runa leśnego, w tym w połączeniu z poborem przez beneficjentów świadczeń wypoczynkowych (rekreacyjnych).

Na zakończenie warto podnieść, że co do zasady działalność podmiotowa jest (a przynajmniej powinna być) działalnością celową, zmierzającą do zaistnienia określonego stanu faktycznego lub prawnego, tj. zmierzającą do osiągnięcia określonego celu. Jeżeli skutek działalności w postaci produktu wyjściowego tej działalności lub w postaci wyodrębnionej części tego produktu jest zgodny z założonym celem działalności, wówczas należy mówić o zgodności funkcji działalności z jej celem (a używając języka „nowomowy” można mówić o tzw. funkcji celu). Również w przypadku działania przedmiotowego (funkcjonowania) wytworów rąk ludzkich można mówić o funkcjach (skutkach) tego działania, celu tego działania, jak również o zgodności, niepełnej zgodności lub niezgodności funkcji działania z celem działania przedmiotowego wytworów rąk ludzkich. Natomiast w przypadku działania (funkcjonowania) zasobów naturalnych lansowanie poglądu, że atrybutem tego działania jest cel (że zasoby naturalne funkcjonują w celu zaistnienia określonego stanu faktycznego) polega na nieporozumieniu. Cel jest zjawiskiem świadomie kreowanym przez jednostki ludzkie (jest zjawiskiem antropogenicznym). Zasoby naturalne funkcjonują, a funkcjonowanie to doprowadza oczywiście do określonych skutków, które mogą okazywać się przydatne (korzystne) dla jednostek ludzkich.

UWARUNKOWANIA TEORETYCZNE I PRAWNE WYKORZYSTYWANIA LASÓW DO ZMNIEJSZANIA KONCENTRACJI DWUTLENKU WĘGLA W ATMOSFERZE

Wstęp

Wykorzystywanie, z użyciem metod gospodarki leśnej, lasów do wzmacniania ich roli jako naturalnych zbiorników dwutlenku węgla jest realizacją jednej z pozaprodukcyjnych funkcji lasu, wchodzących w skład funkcji utrzymania i kształtowania środowiska przyrodniczego. Możliwość realizacji funkcji utrzymania i kształtowania środowiska przyrodniczego wiąże się z naturalną zdolnością ekosystemów leśnych do korzystnego z punktu widzenia człowieka wpływania na szereg atrybutów otoczenia lasów, w tym w związku z naturalną zdolnością lasów naszej strefy geograficznej do rozprzestrzeniania się biocenozy leśnej na nowe powierzchnie ziemskie.

Niemodyfikowana metodami gospodarki leśnej funkcja lasu naturalnego zbiornika dwutlenku węgla jest jedną z naturalnych **funkcji klimatycznych**, tj. funkcji będących skutkami naturalnego działania lasów jako gruntów pokrytych roślinnością leśną lub przejściowo jej pozbawionej, przejawiających się powstrzymywaniem niekorzystnych zmian oraz

kształtowaniem korzystnych cech klimatu atmosfery otwartej (rozumianego jako średni wieloletni, podlegający długookresowym zmianom naturalnym, stan atmosfery ziemskiej, określany przez zespół elementów i zjawisk meteorologicznych, takich, jak: ciśnienie, temperatura i wilgotność powietrza, rodzaj opadu atmosferycznego, wielkość zachmurzenia, mgła, burze itd.) poza przestrzenią ekosystemu leśnego, w tym przejawiających się m.in. :

- 1) powstrzymaniem denaturalizacji, utrzymywaniem oraz przywracaniem pożądanego naturalnego składu otwartej atmosfery, m.in. w odniesieniu do stężenia tlenu oraz dwutlenku węgla oraz innych naturalnych składników atmosfery otwartej (z zastrzeżeniem co do działania lasu w ochronie środowiska przed zanieczyszczeniami),
- 2) utrzymywaniem oraz przywracaniem właściwej dla danej strefy klimatycznej charakterystyki atmosfery otwartej z punktu widzenia stosunków termicznych, wilgotnościowych, opadowych i innych, w tym utrzymaniem oraz przywracaniem właściwych dla danej strefy klimatycznej amplitud wartości poszczególnych cech klimatu, średniej ich wartości w poszczególnych porach roku, jak również rozkładu i częstości występowania poszczególnych wartości cech klimatu w tychże porach.

Beneficjentami wyżej wymienionych skutków (naturalnych funkcji lasu) jest cała społeczność międzynarodowa.

Obecnie nieregulowane działanie lasów jako naturalnego zbiornika gazów cieplarnianych podlega modyfikowaniu metodami gospodarki leśnej. Następuje to w wykonaniu postanowień Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, zwanej dalej Konwencją Klimatyczną¹ i Protokołu do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzonego w Kioto w dniu 11 grudnia 1997 roku, w Polsce podanego do publicznej wiadomości przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 17 grudnia 2005 roku poprzez ogłoszenie w Dz. U. z 2005 r. Nr 203, poz. 1684, zwanego dalej Protokołem z Kioto .

Stwierdzenie zdania poprzedzającego odnosi się państw rozwiniętych, będących stronami Konwencji Klimatycznej i Protokołu z Kioto. Państwa, legitymujące się określonym stopniem rozwoju gospodarczego, w ślad za przystąpieniem do Konwencji Klimatycznej, wzięły na siebie obowiązek redukcji emisji do powietrza gazów, będących czynnikami sprawczymi procesu globalnego ocieplania się klimatu (redukcja gazów cieplarnianych). W ramach ustaleń zawartych w Protokole z Kioto do państwom, obowiązany do określonej redukcji emisji gazów cieplarnianych do powietrza, stworzono możliwość rozliczania się z tych obowiązków w pierwszym okresie rozliczeniowym (w latach 2008 – 2012) m.in. poprzez wykazywanie efektów tzw. działań dodatkowych w leśnictwie. Przez działania dodatkowe w leśnictwie należy przy tym rozumieć działania w zakresie racjonalnej trwale zrównoważonej gospodarki leśnej prowadzone (od określonego roku) w lasach, istniejących w tych państwach przed przyjęciem Protokołu z Kioto (lasy przedkiotowskie) . Konkretnie chodzi o działania, skutkujące właśnie poprawą wypełniania przez lasy roli naturalnych zbiorników dwutlenku węgla (retencjonowanie węgla w glebie, skale macierzystej, w żywej i martwej substancji organicznej lasu itd.) Kwestia tzw. działań dodatkowych w leśnictwie od początku wzbudzała bardzo ożywione dyskusje. Ponieważ społeczności międzynarodowej nie udało się ustalić jednoznacznej listy ww. działań oraz algorytmu ustalania ich skutków w zakresie wzmagania procesu retencjonowania przez lasy gazów cieplarnianych, przeto podczas Sesji Konferencji Stron Konwencji Klimatycznej Narodów Zjednoczonych w Marrakeszu, umówiono się, że poszczególnym państwom w pierwszym okresie rozliczeniowym będzie przysługiwać – po skutecznym wypełnieniu przez nie określonych obowiązków sprawozdawczych - możliwość

¹ Rzeczpospolita jest stroną Konwencji Klimatycznej

wykazania wiązania dwutlenku węgla z działań dodatkowych w leśnictwie na poziomie nie większym niż przyznany im limit (limit z Marrakeszu).

I tak w ramach limitu z Marrakeszu zapadła decyzja, że w latach 2008 – 2012 Rzeczypospolita Polska – z tej racji, że prowadzi zrównoważoną gospodarkę leśną, uwzględniającą m.in. wzmacnianie funkcji lasu naturalnego zbiornika gazów cieplarnianych – będzie mogła wykazywać pochłanianie netto dwutlenku węgla z tytułu działań dodatkowych w leśnictwie na poziomie 3,7 mln ton rocznie w skali roku – pod warunkiem, że:

- 1) zgłosi wolę wykazywania tych działań już w tzw. pierwszym okresie rozliczeniowym (2008 – 2012),
- 2) będzie przedkładać standardowe raporty (sprawozdania), udowadniające, iż pochłanianie z działań dodatkowych wystąpiło co najmniej na poziomie ww. 3,7 mln ton w przeliczeniu na rok.

Rzeczypospolita Polska przystała na warunki, o których mowa w zdaniu poprzedzającym (o czym dalej).

Gospodarka leśna bowiem w Polsce od wielu dziesiątków lat jest prowadzona według zasad gospodarki trwale zrównoważonej, co formalnie - w formie dyspozycji, wiążących prawnie podmioty prowadzące gospodarkę leśną - zostało potwierdzone w ustawie z dnia 28 września 1991 r. o lasach.

Ponadto z Konwencji Klimatycznej oraz ze związanego z nim Protokołu z Kioto wynika, że w pierwszym okresie rozliczeniowym poszczególne państwa do tego zobowiązane będą rozliczać się z przyjętych na siebie zadań w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych do powietrza m.in. także poprzez wykazywanie retencjonowania węgla w lasach, powstałych na drodze zalesienia lub ponownego zalesienia powierzchni ziemskich, poczynając od roku przyjęcia Protokołu z Kioto (lasów pokiotowskie). A zatem w odniesieniu do naturalnej funkcji lasu kształtowania klimatu w zakresie wpływania na jego charakterystykę termiczną (poprzez wiązanie dwutlenku węgla przez poszczególne części składowe lasu) – modyfikacja tej funkcji metodami gospodarki leśnej następuje z mocy Konwencji Klimatycznej i Protokołu z Kioto poprzez działania dodatkowe w leśnictwie oraz poprzez powiększanie zasobów leśnych w drodze zalesiania lub ponownego zalesiania powierzchni ziemskich. Z Konwencji Klimatycznej i Protokołu z Kioto wynika ponadto, że utrzymanie i ochrona ww. funkcji powinna nastąpić również z użyciem metod ochrony gruntów rolnych i leśnych (poprzez niedopuszczanie do przeznaczania gruntów leśnych na cele nieleśne, przy czym zaistnienie takiego przeznaczenia jest uznawane za uwolnienie do atmosfery dwutlenku węgla, zakumulowanego w lasach wyłączonych z produkcji leśnej). W związku z następstwami prawnymi i faktycznymi, wynikającymi m.in. z Konwencji Klimatycznej oraz Protokołu z Kioto należy przyjmować, że w większości lasów Polski naturalna zewnętrzna funkcja lasu utrzymywania i kształtowania pożądanych stosunków termicznych klimatu atmosfery otwartej podlega modyfikacji poprzez działania w zakresie gospodarki leśnej, prowadzonej zgodnie z zasadami trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, odpowiednio uwzględnianych (także w aspekcie funkcji lasu utrzymania i kształtowania klimatu atmosfery otwartej) w planach urządzenia lasu poszczególnych nadleśnictw. Innymi słowy – jeżeli gospodarka leśna w istniejących lasach była i jest wykonywana zgodnie z planem urządzenia lasu jako dokumentem konsumującym zasady trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, to (z zastrzeżeniem obowiązku przeprowadzenia stosownego dowodu „sprawozdawczego”, uwzględniającego m.in. skalę pożarów leśnych) uprawnione jest twierdzenie, że w pierwszym okresie rozliczeniowym działalność ta prowadzi i doprowadzi do zmodyfikowania wyżej wymienionej funkcji lasów w stopniu, gwarantującym dodatkową retencję dwutlenku węgla w istniejących lasach co najmniej na poziomie limitu z Marrakeszu. Ponadto (o czym już wspomniano) zgodnie z ustaleniami Protokołu z Kioto do modyfikowania w pierwszym okresie rozliczeniowym metodami gospodarki leśnej naturalnych funkcji lasów utrzymywania i kształtowania

pożądanych stosunków termicznych klimatu atmosfery otwartej dochodzi poprzez zalesianie oraz ponowne zalesianie powierzchni ziemskich na terytorium danego kraju. W istocie nie jest to modyfikowanie omawianych funkcji w lasach istniejących, lecz zwiększanie na terytorium danego kraju arealu gruntów, wypełniających omawianą funkcję.

Biorąc pod uwagę zamieszczony powyżej wywód co do możliwości uzyskiwania przez gospodarstwa leśne przychodów ze sprzedaży produktów wyjściowych, wytwarzanych w następstwie realizowania w nich pozaprodukcyjnych funkcja lasy w ramach trwale zrównoważonej gospodarki leśnej zgodnie z planem urządzenia lasu, **należy stwierdzić, że Lasy Państwowe na takie przychody nie powinny liczyć** – chyba że na zasadach ujętych w projekcie ustawy z roku 2007² Gratyfikacja taka nie przysługuje z tego względu, że wytwarzanie tych produktów następuje w Lasach Państwowych w ramach trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (w wykonaniu planu urządzenia lasu).

Beneficjenci uzyskujący korzyści z funkcji lasu naturalnego zbiornika dwutlenku węgla

W tym stanie rzeczy, uwzględniając uregulowania Konwencji Klimatycznej i Protokołu z Kioto, należy obecnie wskazać na dwie grupy beneficjentów, czerpiących korzyści ze skutków, związanych z realizacją przez gospodarstwa leśnej pozaprodukcyjnej funkcji lasu naturalnego zbiornika gazów cieplarnianych:

- a) grupa pierwsza: cała społeczność międzynarodowa jako beneficjent zbiorowy **funkcji lasu utrzymywania oraz kształtowania pożądanych stosunków termicznych klimatu atmosfery otwartej** – w tym zakresie tychże skutków, w jakim zakres ten jest związane z ochroną omawianej funkcji metodami ochrony gruntów rolnych i leśnych (rozwój cywilizacyjny doprowadził do ukształtowania się globalnej, krajowych, regionalnych oraz lokalnych struktur użytkowania nieruchomości gruntowych – z podstawowym podziałem na nieruchomości gruntowe terenów zurbanizowanych i niezurbanizowanych, oraz dalszym podziałem nieruchomości gruntowych terenów niezurbanizowanych na użytki leśne, rolne i inne; w polskim porządku prawnym podstawowym instrumentem prowadzącym do utrzymania ilości użytków leśnych na niezmiennym poziomie stanowią przepisy ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych; wykonanie tych przepisów stanowi gwarancję istnienia lasów oraz wypełniania przez nie funkcji kształtowania klimatu w zakresie wpływania na jego charakterystykę termiczną /poprzez wiązanie dwutlenku węgla przez poszczególne części składowe lasu/ - naturalnych lub zmodyfikowanych),
- b) grupa druga: Skarb Państwa oraz beneficjenci wtórni **funkcji utrzymywania oraz kształtowania pożądanych stosunków termicznych klimatu atmosfery otwartej** – w tym zakresie tychże skutków, w jakim zakres ten jest związany z modyfikowaniem tejże funkcji w wykonaniu Konwencji Klimatycznej oraz Protokołu z Kioto, tj. modyfikowanie poprzez działania dodatkowe w leśnictwie oraz poprzez zalesianie oraz ponowne zalesianie powierzchni ziemskich (chodzi o oszczędności państwa w zakresie wykorzystania limitu emisji do powietrza gazów cieplarnianych w pierwszym okresie rozliczeniowym, wynikające z działań dodatkowych w leśnictwie oraz zalesiania oraz ponownego zalesiania powierzchni ziemskich) - pozwalające Skarbowi Państwa :
 - na zbywanie wyżej wymienionych oszczędności (w tym: /1/ wprost w postaci jednostek pochłoniętej emisji lub /2/ w postaci zaoszczędzonego limitu emisji po rozliczeniu jednostek pochłoniętej emisji z limitem emisji

² W projekcie tej ustawy założono, że limit z Marrakeszu będzie wykorzystany w następstwie realizacji specjalnych programów działalności dodatkowej i działalności w zakresie zalesiania gruntów, zaś środki uzyskiwane z tego tytułu musiałyby być wydatkowane na zielone przedsięwzięcia i efektem w postaci rozwoju terenów niezurbanizowanych.

przyznanej) na rzecz innych państw jako beneficjentów wtórnych (z opcją wykorzystania w Polsce uzyskanych środków z tej sprzedaży na rzecz poprawy stanu środowiska poprzez konsumpcję tychże środków przez różne podmioty jako kolejnych beneficjentów wtórnych),
albo

- na rozwój gospodarki narodowej oraz powstawanie nowych podmiotów gospodarki prowadzących gospodarkę narodową, jeżeli wiąże się to z dodatkową emisją gazów cieplarnianych do powietrza, jednak w granicach wyżej wymienionych oszczędności (następna grupa beneficjentów wtórnych).

Wypełnianie przez lasy w sposób naturalny klimatotwórczej funkcja nie ogranicza się oczywiście do skutków w postaci kształtowania stosunków termicznych atmosfery. Można więc (i należy) mówić o wypełnianiu przez lasy klimatotwórczych funkcji, skutkujących kształtowaniem ilości oraz rozkładu opadów atmosferycznych, kształtowaniem stężenia tlenu atmosferycznego, kształtowaniem wilgotności powietrza itd. Te inne funkcje podlegają modyfikowaniu oraz ochronie w toku realizacji trwale zrównoważonej gospodarki leśnej oraz stosowania metod ochrony gruntów rolnych i leśnych – łącznie. Beneficjentami tych innych funkcji (naturalnych lub zmodyfikowanych) jest w istocie cała społeczność międzynarodowa jako beneficjent zbiorowy

Szczególne modyfikowanie naturalnych zewnętrznych funkcji lasu utrzymania i kształtowania klimatu (w innym zakresie niż utrzymanie oraz kształtowanie stosunków termicznych atmosfery) może teoretycznie następować w realizacji specjalnie opracowywanych na tę okoliczność programów działań w zakresie gospodarki leśnej, jednak stan wiedzy naukowej na ten temat jest niedostateczny,

Rola Ministra Środowiska w zarządzaniu jednostkami pochłoniętej emisji w wykonaniu Konwencji Klimatycznej oraz Protokołu z Kioto

W odniesieniu do Lasów Państwowych - wytwarzanie jednostek pochłoniętej emisji w wykonaniu Konwencji Klimatycznej oraz Protokołu z Kioto następuje w ramach działalności, która wyczerpuje znamiona działalności pionowo zintegrowanej. Wymagane tu jest prowadzenie działalności bezpośrednio – wytwórczej przez trzy podmioty³: przez Lasy Państwowe przez Ministra Środowiska jako organu administracji państwowej oraz Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami.

Lasy Państwowe, w ramach realizacji pozaprodukcyjnych funkcji lasu doprowadzają do udoskonalenia zasobów leśnych kraju jako naturalnego zbiornika gazów cieplarnianych, zaś Minister Środowiska oraz Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami przekształcają efekt doskonalenia lasu jako naturalnego zbiornika gazów cieplarnianych w jednostki pochłoniętej emisji.

Wydaje się, że nie mają sensu i sprowadzają rozważania na przysłowiowe „manowce” wszelkie próby „poszukiwani miejsca” dla jednostek pochłoniętej emisji w katalogu składników majątkowych, będących w rozumieniu ustawy o rachunkowości elementem aktywów.

³ zgodnie z teorią lasów Skarbu Państwa jako dobra wspólnego łącznego ogół podmiotów działających w Polsce ma, określone przepisami prawa, określone uprawnienia i obowiązki korzystania z zasobów leśnych w ramach działalności bezpośrednio – wytwórczej

Jednostki pochłoniętej emisji są po prostu dobrem prawnym o charakterze majątkowym, stanowiącym własność Skarbu Państwa. Jest to dobro prawne nie będące aktywem w rozumieniu ustawy o rachunkowości⁴

Przy przekształcaniu efektu z realizacji funkcji lasu naturalnego zbiornika gazów cieplarnianych – Minister Środowiska oraz Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami dokonuje tego metodami wypełniania obowiązków podmiotów sektora rządowego i samorządowego w sferze dominium, a częściowo także w sferze i imperium⁵.

Tak więc - „wytworzenie” jednostek pochłoniętej emisji musi być poprzedzone „wytworzeniem” przez prowadzących gospodarstwa leśne produktu wyjściowego realizacji pozaprodukcyjnych funkcji lasu w postaci określonych ilości dwutlenku węgla, zgromadzonych w lasach jako naturalnych zbiornikach gazów cieplarnianych w wyniku „rozbudowy tych zbiorników” poprzez powiększanie zasobów leśnych, a także w następstwie działań dodatkowych w leśnictwie.

„Produkt” ten jest wykorzystywany przez Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami do:

- 1) pochłaniania dwutlenku węgla przez lasy,
- 2) sporządzania wymaganych raportów na potrzeby Sekretariatu Konwencji Klimatycznej,
- 3) współpracy z Sekretariatem Konwencji Klimatycznej w przedmiocie projektowania decyzji Konferencji Stron Konwencji o uznaniu jednostek pochłoniętej emisji za dobra prawne wytworzone przez Rzeczypospolitą Polską.

Jednostki pochłoniętej emisji, stanowiąc dobro prawne o charakterze majątkowym, są własnością Skarbu Państwa. Pozostają one w (nienazwanym w kodeksie cywilnym) władaniu Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami, przy czym do Ministra Środowiska należy kompetencja wydawanie decyzji o rozporządzeniu tymi dobrami. Rozporządzenie to może polegać na:

- 1) rozliczeniu tych jednostek z emisją, zaistniałą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (powodując ewidencyjne zmniejszenie tej emisji, a równocześnie zwiększenie ewentualnej oszczędności limitu emisji, przyznanego Rzeczypospolitej Polskiej),
- 2) zbycia jednostek pochłoniętej emisji innym państwom – stronom Konwencji.

Decyzją Ministra Środowiska oszczędności limitu emisyjnego mogą:

- 1) podlegać zbyciu w obrocie międzynarodowym (zbyciu na rzecz państw – stron Konwencji),
- 2) pozostawieniu na stanie ewidencyjnym w celu stworzenia gospodarce narodowej możliwości rozwojowych (w celu zapewnienia możliwości zwieszania produkcji i towarzyszącego temu zwiększenia wartości emisji przez podmioty istniejące lub w celu stworzenia możliwości powstawania nowych podmiotów, prowadzących działalność wytwórczą, wiążącą się z emisją gazów cieplarnianych).

Środki ze zbywania jednostek pochłoniętej emisji lub środki ze zbywania oszczędności limitu emisyjnego, przy decyzji Ministra środowiska, z mocy postanowień Konwencji Klimatycznej oraz Protokołu z Kioto powinny być zużywana na finansowanie dalszych działań,

⁴ jest oczywiste, że nie wszystkie dobra prawne (choćby miały one charakter dóbr majątkowych) wyczerpują znamiona elementu aktywów w rozumieniu ustawy o rachunkowości;

⁵ w związku z „chaotycznym” sklasyfikowaniem obowiązków sektora rządowego i samorządowego w PKD (zwłaszcza w obszarze dominium), a także w związku z „żywiolowym” procesem realizowania powinności organów i instytucji publicznych (tradycyjnie uznawanych za obowiązek sektora rządowego i samorządowego) w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego lub wręcz w całości przez podmioty spoza sektora rządowego i samorządowego – otóż z tych względów występują określone trudności w „osadzeniu” działalności Ministra Środowiska i Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami w ramach klasyfikacji Polskiej Klasyfikacji Działalności. Wykracza to jednak poza ramy niniejszej pracy.

skutkujących łagodzeniem efektu cieplarnianego. W Polsce wykreowano rozwiązanie, polegające na przekazywaniu tych środków na rachunki bankowego Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, który to fundusz jest obowiązany do zużywania tych środków na finansowanie realizacji wniosków, dotyczących tzw. „zielonych” przedsięwzięć.

Problem z udziałem prywatnych gospodarstw leśnych w procesie wytwarzania jednostek pochłoniętej emisji

O ile w przypadku Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe udział tego podmiotu w procesie wytwarzania jednostek pochłoniętej emisji nie budzi zastrzeżeń teoretycznych i prawnych – o tyle wykorzystanie do tego prywatnych gospodarstw leśnych zastrzeżenia takie (nawet zastrzeżenia natury konstytucyjnej) stwarza.

Jak o tym już wspomniano powyżej – wytwarzanie jednostek pochłoniętej emisji z udziałem prywatnych gospodarstw leśnych nie może być uznane za działalność pionowo zintegrowaną. Nie może być uznane za prowadzenie działalności zintegrowanej przez teoretyczną jednostkę statyczną (w rozumieniu przepisów unijnych o jednostkach statystycznych prowadzących działalność wytwórczą, złożoną z prywatnych gospodarstw leśnych oraz organów państwowych), złożoną z tych gospodarstw i organów państwowych. Prywatne gospodarstwa leśne świadczą usługę realizacji pozaprodukcyjnych funkcji lasu (usługę gromadzenia zasobów dwutlenku węgla w lesie jako naturalnym zbiorniku gazów cieplarnianych), która jest pobierana na warunkach nieodpłatnych – w celu przekształcenia w jednostki pochłoniętej emisji.

Jak to wywiedziono powyżej – z przepisów prawa nie wynika, że realizacja pozaprodukcyjnych funkcji lasu przez prywatne gospodarstwa leśne ma odbywać się na warunkach nieodpłatnych. Ponieważ w tym przypadku z taką nieodpłatnością mamy do czynienia – to de facto na prywatne gospodarstwa leśne została nałożona „ukryta” danina publiczna.

Nie ma żadnych przepisów prawnych, zgodnie z którymi uprawnione byłoby twierdzenie, że węgiel zgromadzony w biomase organicznej lasu prywatnego nie jest własnością właściciela tego lasu. Każdy właściciel lasu prywatnego jest właścicielem wszystkich jego części składowych, a więc jest właścicielem także owego naturalnego zbiornika gazów cieplarnianych, jak również związanych z nim praw majątkowych. W odniesieniu do lasów własności prywatnej regulacje prawne nie sprzeciwiają się obciążaniu lasu prywatnego na rzecz kogo innego prawem do węgla, zgromadzonego w ww. naturalnych zbiornikach gazów cieplarnianych. Od wielu lat - w trudnym do podważenia obchodzeniu regulacji Konwencji Klimatycznej - na rynku polskim działa co najmniej jeden podmiot prywatny, zajmujący się nabywaniem od właścicieli lasów prywatnych prawa, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym, z prawem do dalszego obrotu tym prawem. Ten dalszy obrót odbywa się na rynkach finansowych, najwyraźniej w oczekiwaniu na transakcję końcową nabycia owych praw przez państwo (państwa), mające trudności z wywiązaniem się ze swoich zobowiązań emisyjnych w realizacji postanowień Konwencji Klimatycznej oraz związanego z nim Protokołu z Kioto.

Oczekiwaniu temu sprzyja dość zawiła treść Konwencji Klimatycznej, a w jeszcze większym stopniu Protokołu z Kioto (o czym dalej).

Jest wielce prawdopodobne, że przy spisywaniu transakcji nabycia prawa do węgla, zgromadzonego w lasach prywatnych – zbywcy (właściciele lasów prywatnych) zobowiązują się do utrzymywania lasów w należyтым stanie i prowadzenia w nich prawidłowej gospodarki leśnej. A to już „prosta droga” do lansowania poglądu, że transakcja ta (po nabyciu prawa do

węgla przez państwo, będące stroną Konwencji Klimatycznej) to zbiór działań, wyczerpujących znamiona wspólnych przedsięwzięć, o których mowa w Protokole z Kioto. Chodzi o przedsięwzięcia, przewidujące, iż staraniem jednej strony Konwencji Klimatycznej i Protokołu z Kioto mogą być dokonywane działania na terytorium innego państwa, będącego stroną Konwencji, skutkujące zwiększonym pochłanianiem dwutlenku węgla, z tym jednak, że skutek tych działań staje się beneficjum (może być uznany za redukcję emisji) nie na terytorium danego państwa, w którym działania zostały podjęte, lecz na terytorium państwa, kosztem których dane działania były przeprowadzone.

Należy zauważyć, że ze swojej istoty prawo do węgla w lasach prywatnych (zwłaszcza w lasach pokiotowskich – a ich dotyczy omawiane przedsięwzięcie) oznacza prawo do z roku na rok coraz większych ilości tegoż węgla.

Jednak nawet wówczas, gdyby scenariusz działań, związanych z nabywaniem prawa do węgla zakumulowanego w lasach prywatnych, nie miał przebiegać lub nie będzie mógł przebiegać zgodnie z powyższym opisem – to na zasadzie „faktów dokonanych” mamy oto do czynienia z „okołokiotowskim” systemem, przypominającym obrót pochodnymi instrumentami finansowymi, opartym na aktywie bazowym w postaci prawa do węgla zakumulowanego w zasobach leśnych.

Zbycie praw do węgla zgromadzonego w naturalnych zbiornikach gazów cieplarnianych w postaci lasów własności prywatnej oznacza, że w tym zakresie retencjonowania węgla przez polskie zasoby leśne nie będzie mogło być wykazane jako czynnik kształtujący poziom oszczędności emisyjnych Rzeczypospolitej Polskiej (ale czy tak się dzieje w praktyce?).

Jest prawie pewne, że proces nabywania przez podmioty prywatne od właścicieli lasów prywatnych praw do węgla zgromadzonego w tych lasach jako naturalnych zbiorników gazów cieplarnianych będzie narastał, obejmując nie tylko lasy „pokiotowskie”, lecz i „przedkiotowskie”.

Próba interpretacji przepisów Protokołu z Kioto - kluczowych z punktu leśnictwa

Wszelkie rozwiązania szczegółowe, dotyczące wykorzystywania lasów do łagodzenia efektu cieplarnianego, w tym ewentualne rozwiązania stanowione na drodze wydawania przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych aktów sprawstwa kierowniczego (na drodze wydawania zarządzeń przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych) powinny w określonym zakresie respektować Konwencję Klimatyczną oraz Protokół z Kioto. Respektowanie to powinno polegać albo na konkretyzacji regulacji Protokołu z Kioto, albo na ustalaniu rozwiązań niesprzecznych z tym Protokołem.

W art. 6. ustawy z dnia 7. października 1999 roku o języku polskim (Dz. U. z 1999 r Nr 90, poz. 999, z późn. zm) określono, że umowy „międzynarodowe zawierane przez Rzeczypospolitą Polską powinny mieć polską wersję językową, stanowiącą podstawę wykładni, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej”. Zacytowany przepis odnosi się w pełni do Protokołu z Kioto, albowiem żaden przepis szczegółowy, związany z tą umową międzynarodową nie zastrzegł, że do wykładni jej regulacji nie można stosować języka kraju, będącego Stroną tej umowy.

W odniesieniu do wykorzystywania lasów do łagodzenia zmian klimatu na podstawie Protokołu z Kioto kluczowe znaczenie ma niewątpliwie art. 3 tegoż Protokołu, zwłaszcza zaś art. ust. 3 i art. ust 4

Poniższa analiza zdaje się dowodzić, że jednoznaczne i bezdyskusyjne zrozumienie tych i innych przepisów Protokołu z Kioto praktycznie nie jest możliwe. Dochodzenie zaś do konkluzji interpretacyjnych wymaga „benedyktyńskiego” wręcz podejścia, przy czym w

rezultacie i tak nie wyklucza to lansowania innego rozumienia zapisów protokołu przez inne „ośrodki” interpretacyjne.

Przy ratyfikowaniu Protokołu z Kioto Wspólnota Europejska zapowiedziała wspólne rozliczanie się z zobowiązań określonych w art. 3 ust. 1. Protokołu z Kioto

W art. 3 ust. 1 Protokołu z Kioto określono, że „w celu zredukowania antropogenicznych emisji gazów cieplarnianych wymienionych w załączniku A, wyrażonych w ekwiwalencie dwutlenku węgla, w okresie zobowiązań od 2008 do 2012 r., o co najmniej 5 procent poniżej poziomu emisji z 1990 r. Strony wymienione w załączniku I zapewnią, indywidualnie lub wspólnie, iż zagregowane emisje tych gazów nie przekroczą przyznaných im ilości, obliczonych zgodnie z postanowieniami niniejszego artykułu oraz na podstawie określonych w załączniku B ilościowych zobowiązań tych Stron do ograniczenia i redukcji emisji”.

W Oświadczeniu Rządowym Ministra Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 października 1995 roku w sprawie mocy obowiązującej Protokołu z Kioto do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, sporządzonego w Kioto dnia 11 grudnia 1997 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 203, poz. 1685) podano w szczególności do wiadomości, że Wspólnota Europejska złożyła do Protokołu z Kioto m.in. oświadczenie, iż „wraz z krajami członkowskimi wywiąże się wspólnie z odpowiednich zobowiązań wynikających z artykułu 3 ustęp 1 Protokołu z Kioto, zgodnie z postanowieniami zawartymi w art. 4 Protokołu.”

W pierwszym okresie zobowiązań kraje członkowskie Unii Europejskiej mają autonomię działania w rozporządzaniu jednostkami przyznanej emisji oraz jednostkami pochłoniętej emisji

Zobowiązanie to nie dotyczy zarządzania jednostkami pochłoniętej emisji, albowiem w dniu 15.12.2006 roku w Brukseli Komisja Wspólnot Europejskich sporządziła wersję ostateczną Sprawozdania Wspólnoty Europejskiej na temat przydzielonych emisji, wymaganego na mocy art. 7. ust. 1. Decyzji nr 280/2004/WE Parlamentu Europejskiego dotyczącej mechanizmu monitorowania emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie oraz wykonania Protokołu z Kioto, w którym stwierdziła, że „każde państwo członkowskie będzie się rozliczać z emisji i usunąć netto dla każdego działania na mocy art. 3 ust. 3 i 4, jeżeli zostanie wybrane, poprzez wystawianie jednostek pochłoniętej emisji (RMU) lub anulowanie jednostek według Protokołu z Kioto w oparciu o odpowiadające zgłoszone emisje i usunięcia wynikające z tych działań oraz szczegółowe zasady rozliczania. WE nie będzie wystawiać ani anulować jednostek w oparciu o zgłoszone emisje i usunięcia wynikające z działań na mocy art. 3 ust. 3 i 4. WE zgłosi sumę łącznych ilości rozliczeniowych państw członkowskich dla tych działań pod koniec okresu zobowiązań, przedstawiając dla państw członkowskich uzupełnienia ich przydzielonych ilości lub odliczenia od nich łącznie pod koniec okresu zobowiązań”.

Na tej podstawie należy przyjąć, że w odniesieniu do rozporządzania jednostkami pochłoniętej emisji, związanymi z działaniami, o których mowa w art. 3 ust.3. i ust.4. Protokołu z Kioto, Unia Europejska pozostawiła krajom członkowskim w pierwszym okresie zobowiązań autonomię postępowania.

Z innych regulacji wynika, że w pierwszym okresie zobowiązań rozporządzanie jednostkami przyznanej emisji również nie będzie objęte ww. oświadczeniem, złożonym do Protokołu z Kioto przez Wspólnotę Europejską.

Art. 3 ust. 3 Protokołu z Kioto stanowi podstawę krajowych rozwiązań legislacyjnych odnoszących się do leśnych jednostek pochłoniętej emisji, związanych z pochłanianiem dwutlenku węgla (CO₂) przez lasy pokiotowskie

W Protokole z Kioto wyróżnia się lasy przedkiotowskie oraz lasy pokiotowskie (tj. lasy powstałe po wejściu Protokołu z Kioto w życie).

W art. 3 ust. 3 Protokołu z Kioto określono, że „do wypełniania wynikających z niniejszego artykułu zobowiązań dla każdej Strony wymienionej w załączniku I będą wykorzystane zmiany netto emisji gazów cieplarnianych ze źródeł oraz ich pochłaniania wynikającego ze spowodowanych bezpośrednio przez człowieka zmian w użytkowaniu ziemi i w gospodarce leśnej, ograniczonych do zalesiania, ponownego zalesiania i wylesiania począwszy od 1990 r., obliczane jako weryfikowalne zmiany ilości zakumulowanego węgla w poszczególnych okresach zobowiązań. Emisje gazów cieplarnianych ze źródeł oraz ich pochłanianie wynikające z powyższych działań podlegają prowadzonej w przejrzysty i weryfikowalny sposób sprawozdawczości oraz przeglądowi zgodnie z art. 7 i 8.”

Właściwe zrozumienie treści zacytowanego przepisu Protokołu z Kioto, choć niełatwe, stało się (w wersji odautorskiej) możliwe poprzez:

- 1) podzielenie normy prawnej, zawartej w tym przepisie, na część hipotetyczną oraz dyspozycyjną;
- 2) ustalenie praktycznej wykładni ust. 7 art. 3 Protokołu z Kioto;
- 3) przeprowadzenie dyskusji nad zapisami art. 3 ust. 3. Protokołu z Kioto oraz wyartykułowanie konkluzji.

Norma art. 3 ust. 3. w podziale na część hipotetyczną oraz dyspozycyjną

Normę, zawartą w art. 3 ust. 3. Protokołu z Kioto, można podzielić na część hipotetyczną oraz dyspozycyjną w sposób następujący:

Hipoteza:

Jeśli w stosunku do danej strony Protokołu ma być oceniane wypełnienie jej zobowiązania do tego, że w okresie, obejmującym lata od 2008 do 2012, zagregowane emisje gazów cieplarnianych nie przekroczą przyznanej jej ilości,

Dyspozycja:

to do tej oceny należy wykorzystywać zmiany netto:

- 1) emisji gazów cieplarnianych, zachodzącej w następstwie wszelkich procesów lub działalności, które uwalniają do atmosfery gaz cieplarniany, aerozol lub substancję, tworzącą gaz cieplarniany;
- 2) pochłaniania – o ile łącznie:
 - a) pochłanianie to wynika z następstw, spowodowanych bezpośrednio przez człowieka,
 - b) następstwa te polegają na spowodowaniu zmian w użytkowaniu ziemi i w gospodarce leśnej,
 - c) zmiany w gospodarce leśnej ograniczone powinny być ograniczone do zalesiania gruntów, ponownego zalesiania gruntów oraz wylesiania gruntów,
 - d) zalesianie gruntów, ponowne zalesianie gruntów oraz wylesianie gruntów wystąpiło nie wcześniej niż 1. stycznia 1990 roku,

z tym, że:

- a) pochłanianie gazów cieplarnianych, związane z zalesianiem gruntów, ponownym zalesianiem gruntów oraz wylesianiem gruntów, powinno być obliczane jako zmiany ilości zakumulowanego węgla w poszczególnych okresach zobowiązań,
- b) zmiany ilości zakumulowanego węgla powinny poddawać się weryfikacji (powinny być weryfikowalne),
- c) emisje gazów cieplarnianych (zachodzące w następstwie wszelkich procesów lub działalności, które uwalniają do atmosfery gaz cieplarniany, aerozol lub substancję,

- tworzącą gaz cieplarniany) oraz w/w pochłanianie gazów cieplarnianych powinny podlegać sprawozdawczości,
- d) sprawozdawczość ta powinna być prowadzona w sposób przejrzysty i powinna poddawać się weryfikacji (powinna być weryfikowalna).
 - e) emisje gazów cieplarnianych (zachodzące w następstwie wszelkich procesów lub działalności, które uwalniają do atmosfery gaz cieplarniany, aerozol lub substancję, tworzącą gaz cieplarniany) oraz w/w pochłanianie gazów cieplarnianych powinny podlegać przeglądowi zgodnie z art. 7 i 8 Protokołu.

W art. 3 ust. 7 Protokołu z Kioto określono sposób ustalania limitu przyznanej emisji gazów cieplarnianych

Art. 3 ust. 7 Protokołu z Kioto ma następujące brzmienie:

W pierwszym okresie zobowiązań do ilościowego ograniczenia i redukcji emisji w latach 2008-2012 ilość emisji przyznana każdej Stronie wymienionej w załączniku I będzie równa przypisanemu danej Stronie w załączniku B procentowi jej zagregowanych antropogenicznych emisji gazów cieplarnianych wymienionych w załączniku A, wyrażonych w ekwiwalencie dwutlenku węgla, w 1990 r. lub w roku lub okresie bazowym określonym zgodnie z ust. 5 powyżej, pomnożonych przez pięć. Strony wymienione w załączniku I, dla których zmiany sposobu użytkowania ziemi i leśnictwo stanowiły źródło netto emisji gazów cieplarnianych w 1990 r., w celu obliczenia przyznanej ilości emisji włączają do swoich emisji z 1990 r. lub okresu bazowego zagregowane antropogeniczne emisje gazów cieplarnianych wymienionych w załączniku A, wyrażone w ekwiwalencie dwutlenku węgla, po odjęciu wielkości pochłoniętej w 1990 r. w wyniku zmian sposobów użytkowania ziemi.

Na podstawie art. 3 ust. 7. Protokołu z Kioto można przedstawić szczegółowe postępowanie, zmierzające do obliczenia limitu emisji gazów cieplarnianych w pierwszym okresie zobowiązań:

- 1) z załącznika B odczytujemy liczbę procentową;
- 2) ustalamy łączną (zagregowaną) wartość antropogenicznych emisji gazów cieplarnianych wymienionych w załączniku A, wyrażoną w ekwiwalencie dwutlenku węgla:
 - a) w roku 1990,
 - b) w roku bazowym, jeżeli jest to rok inny aniżeli rok 1990,
 - c) w okresie bazowym (z kontekstu dalszych regulacji ust.7 wynika, że dla okresu bazowego powinna to być wartość średnioroczna)
- 3) jeżeli dla danej strony zmiany użytkowania ziemi i leśnictwo wiązały się z procesem emisji netto gazów cieplarnianych w roku 1990 – emisje brutto tych gazów (w dorozumieniu ze zmian użytkowania ziemi i leśnictwa) powinny zostać dopisane do emisji, o której mowa w pkt.2), jaka wystąpiła
 - a) w roku 1990 lub
 - b) okresie bazowym,
 po odjęciu wartości pochłaniania w 1990 r. wynikającego ze zmian sposobów użytkowania ziemi;.
- 4) wartość wielkości, o której mowa w pkt. 2) i 3), mnożymy przez pięć.

Z przytoczonej regulacji i opisu jej praktycznego stosowania wynika, że limit przyznanej emisji, jaki można ustalić na podstawie danych załącznika B, podlega korekcie o emisję netto, jaka wystąpiła w roku 1990, a była związana z leśnictwem oraz ze zmianami użytkowania ziemi.

Można przypuszczać, że chodzi o takie zmiany użytkowania ziemi, jak zmiana profilu produkcji rolnej, przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze i odwrotnie, objęcie

określonych (znaczących) powierzchni ziemi robotami budowlano – montażowymi itd., a także o przeznaczenie gruntów leśnych na cele nieleśne (o ile tej działalności Protokół nie zalicza do leśnictwa).

Regulacja ustępu 7. stanowi dalej, że jeśli w roku 1990 wystąpiła ww. emisja netto spowodowana zmianami w użytkowaniu ziemi oraz „funkcjonowaniem” leśnictwa – to do podstawy emisji przyznanej dopisuje się emisję brutto, wynikającą ze zmian w użytkowaniu ziemi oraz „funkcjonowaniem” leśnictwa, pomniejszoną o pochłanianie, jakie wystąpiło w roku 1990 z tytułu zmian sposobów użytkowania ziemi w roku 1990.

Zwraca uwagę, że Protokół mówi o tym, że dopisanie to następuje odpowiednio do emisji roku 1990 lub do emisji okresu bazowego. Nie mówi zatem o emisji roku bazowego (jeśli nie jest to rok 1990). Zgodnie z zasadą racjonalnego prawodawcy – należy przyjąć, że pominięcie emisji roku bazowego jest tu raczej redakcyjnym przeoczeniem aniżeli świadomy zamysłem.

Kolejna sprawa – to wyraźne zastrzeżenie, iż emisja brutto w roku 1990 wynikająca z „funkcjonowania” leśnictwa oraz zmian w użytkowaniu ziemi ma być zmniejszana tylko pochłanianiem w roku 1990 z tytułu zmian sposobów użytkowania ziemi (bez uwzględniania pochłaniania gazów cieplarnianych przez lasy). Ta regulacja ma oczywiście swoje uzasadnienie merytoryczne: lasy pochłaniają dwutlenek węgla z natury swojego istnienia; to pochłanianie w roku 1990 (lub innym roku bazowym) wyznacza wyjściowy poziom pochłaniania naturalnego. W Protokole z Kioto chodzi zatem o możliwość dodania do podstawy, służącej ustaleniu limitu emisyjnego, emisji „leśnej” (oprócz emisji ze zmian użytkowania ziemi) ze zdarzeń wywołujących taką emisję na obszarach leśnych (np. pożary, zanik roślinności leśnej na bardzo dużych obszarach wskutek rozpadu drzewostanów związanego z czynnikami biotycznymi itd.)

Ponieważ w roku 1990 w Polsce nie wystąpiło zjawisko emisji netto, związanej z leśnictwem oraz ze zmianami w użytkowaniu ziemi, więc należy przyjąć, że ilość emisji przyznanej powinna być wyznaczona wyłącznie na podstawie danych zawartych w załączniku B do Protokołu z Kioto oraz emisji antropogenicznej w roku bazowym (z wyłączeniem emisji wynikającej z leśnictwa oraz zmian użytkowania ziemi).

Na podstawie przywołanego powyżej Sprawozdania Wspólnoty Europejskiej z 15.12.2006, wynika, że dla Polski został ustalony następujących limit przyznanej emisji:

Państwo członkowskie	Poziom emisji roku bazowego	Poziom emisji w 1990 r (lub roku bazowym) spowodowany emisją netto (stosownie do art. 3. ust. 7. Protokołu z Kioto)	Zobowiązanie dotyczące redukcji emisji w % emisji roku bazowego (zgodnie z załącznikiem B do Protokołu z Kioto) [%]	Limit przyznanej emisji w pierwszym okresie zobowiązań wyrażony w ekwiwalentach
	Emisja gazów cieplarnianych wyrażona w ekwiwalentach (tony)			
POLSKA ¹	565 829 000	nie dotyczy	94	2 673 496 300

¹Polska nie przedstawiła pełnych szeregów czasowych emisji gazów cieplarnianych do roku 2004. Dane dotyczące roku bazowego zawarte w tabeli stanowią dane przedstawione Komisji dnia 26 czerwca 2006 r. Polska zgłosiła oddzielnie całkowite przedzielone ilości, które są przedstawione w tabeli i które nie są zgodne z tymi danymi.

Powyższe zestawienie potwierdza, że przy ustalaniu limitu emisji gazów cieplarnianych, przysługującego Polsce w pierwszym okresie zobowiązań, nie wzięto pod uwagę możliwości jego zwiększenia o emisję netto w roku bazowym, wynikającego ze zmian użytkowania ziemi oraz leśnictwa.

Z drugiej strony nie trudno nie zauważyć, że limit emisji gazów cieplarnianych, przyznany Polsce w pierwszym okresie zobowiązań, nie stanowi wyniku działania: *poziom emisji roku bazowego* $\times$ 0,94 $\times$ 5. Rozbieżność ta została w Sprawozdaniu Wspólnoty Europejskiej

zauważona i zasygnalizowana (por. przypis zawarty w powyższym zestawieniu, będący cytatem ze Sprawozdania Wspólnoty Europejskiej).

Dyskusja nad art. 3 ust. 3

Przytoczone powyżej rozumienie normy prawnej, zawartej w przepisie art. 3. ust. 3. (w powiązaniu z ust. 7.) Protokołu z Kioto będzie można uznać za prawidłowe pod warunkiem, że potwierdzą to wnioski, wypływające z analizy dwóch fragmentów tekstu ww. normy:

- 1) fragment pierwszy: „Do wypełniania (...) zobowiązań (...) będą wykorzystane zmiany netto emisji gazów cieplarnianych ze źródeł oraz ich pochłaniania”;
- 2) fragment drugi: „zmiany netto emisji gazów cieplarnianych ze źródeł oraz ich pochłaniania (...), obliczane jako weryfikowalne zmiany ilości zakumulowanego węgla w poszczególnych okresach zobowiązań.

Ad.1) – czyli jak rozumieć wykorzystywanie zmian netto emisji gazów cieplarnianych ze źródeł oraz ich pochłanianie do oceny wypełniania zobowiązań

Zobowiązaniem jest tu bez wątpienia zobowiązanie strony Protokołu do tego, że w okresie, obejmującym lata od 2008 do 2012, zagregowane emisje gazów cieplarnianych nie przekroczą ilości emisji, przyznanej jej na mocy Protokołu z Kioto. Protokół z Kioto wymaga, aby ilość emisji, przyznanej danej stronie była ustalana na podstawie ilościowych zobowiązań stron protokołu do ograniczania i redukcji emisji, zawartych w załączniku B do Protokołu. Załącznik ma formę tabeli, składającej się z dwóch kolumn (dwóch pól). W pierwszej kolumnie wyszczególniono strony Protokołu, druga kolumna nosi tytuł „Ilościowe określenie zobowiązania do ograniczenia lub redukcji emisji (procent w odniesieniu do roku lub okresu bazowego)”. Przykładowo w drugiej kolumnie w odniesieniu do Polski przypisano liczbę punktów procentowych 94. Oznacza to, że w Protokole z Kioto Polska zobowiązała się do tego, że w okresie, obejmującym lata od 2008 do 2012, emisja gazów cieplarnianych będzie stanowić 94% pięciokrotnej emisji roku bazowego (którym dla Polski jest rok 1988 - zgodnie z Decyzją 9/CP, podjętą w roku 1996 podczas drugiej sesji Konferencji Stron Konwencji, jaka odbyła się w Genewie). A zatem wówczas, gdy odniesieniem jest rok bazowy (a nie okres bazowy), należy przyjmować, że *zmiana netto emisji gazów cieplarnianych ze źródeł oraz ich pochłaniania*, przyjęta do mierzenia (do oceny) wywiązywania się z zobowiązań stron co do poziomu emisji gazów cieplarnianych w okresie 2008 – 2012, jest to wielkość, którą można wyrazić przy użyciu następującego równania:

$$Z = [P] - [Rz] =$$

$$[5 \times (\text{emisja gazów cieplarnianych ze źródeł w roku bazowym} + \text{emisja netto w roku bazowym z tytułu zmian użytkowania ziemi i leśnictwa})] - [(\text{sumaryczna emisja gazów cieplarnianych ze źródeł w okresie 2008 – 2012}) - (\text{sumaryczne pochłanianie gazów cieplarnianych, wynikającego „ze spowodowanych bezpośrednio przez człowieka zmian w użytkowaniu ziemi i w gospodarce leśnej”})].$$

Można więc stwierdzić, że zmiany netto emisji gazów cieplarnianych ze źródeł oraz ich pochłaniania będą wykorzystane do wypełnienia zobowiązania strony, wynikającego z Protokołu, jeżeli spełniona będzie nierówność:

$$w = (Z/P) \times 100 \geq (100 - p),$$

gdzie p – procent w odniesieniu do roku bazowego z załącznika B (dla Polski p = 94%).

Ad.2. - czyli do którego fragmentu tekstu normy art. 3 ust.3. należy odnosić stwierdzenie: „obliczane jako weryfikowalne zmiany ilości zakumulowanego węgla w poszczególnych okresach zobowiązań” : do słów „zmiany netto”, czy do słów „ich pochłaniania”.

Na gruncie formalnej poprawności językowej – analizowany fragment normy art. 3 ust.3. należałoby rozumieć w ten sposób, że **zmiany netto** emisji gazów cieplarnianych ze źródeł oraz ich pochłaniania powinny być **obliczane** jako weryfikowalne zmiany ilości zakumulowanego węgla w poszczególnych okresach zobowiązań.

Rzecz w tym, że takie rozumienie analizowanej normy jest pozbawione sensu, a co najmniej pozbawia tę normę prawną atrybutu wykonalności.

Analizowana norma prawna ma sens oraz może być wykonywana po przyjęciu, że w należy ją rozumieć zgodnie z następującą redakcją: „zmiany netto emisji gazów cieplarnianych ze źródeł oraz **ich pochłaniania (...), obliczanego** jako weryfikowalne zmiany ilości zakumulowanego węgla w poszczególnych okresach zobowiązań.

Art. 3 ust.3 Protokołu ma oczywiście swoją doktrynę, zgodnie z którą powszechnie przyjmuje się, że to właśnie pochłanianie (a nie zmiany netto emisji oraz pochłaniania) ma być obliczane jako zmiany ilości zakumulowanego węgla w danym okresie zobowiązań, wynikające z zalesiania, ponownego zalesiania oraz wylesiania gruntów przez człowieka od roku 1990.

Przy niektórych bardzo uproszczonych podejściach do ustalania (obliczania) wartości pochłaniania dwutlenku węgla przez lasy stosuje się wprost formułę:

Pochłanianie w okresie =

[Ilość węgla /wyrażona w ilości dwutlenku węgla/ zakumulowana na koniec okresu przez dany las] – [Ilość węgla /wyrażona w ilości dwutlenku węgla/ zakumulowana na początku okresu przez dany las].

Aby odpowiedzieć na pytanie, czy takie podejście jest poprawne, należy wziąć pod uwagę dwie kategorie pojęciowe, wykreowane w Konwencji Klimatycznej : pojęcie zbiornika oraz pojęcie źródła

- 1) "zbiornik" oznacza składnik lub składniki systemu klimatycznego, w którym gromadzą się gazy cieplarniane lub substancje tworzące gazy cieplarniane, przy czym system klimatyczny w rozumieniu konwencji oznacza całość atmosfery, hydrosfery, biosfery i geosfery oraz ich wzajemne oddziaływanie;
- 2) "źródło" oznacza jakikolwiek proces lub działalność, który uwalnia do atmosfery gaz cieplarniany, aerozol lub substancję tworzącą gaz cieplarniany.

Nie ulega wątpliwości, że w rozumieniu Konwencji Klimatycznej las jako część biosfery jest zbiornikiem podstawowego gazu cieplarnianego, jakim jest dwutlenek węgla (CO₂), który gromadzi się w lesie przede wszystkim w wyniku procesu fotosyntezy (a ściślej fotosyntezy netto).

Ale atrybutem lasu są również źródła, czyli procesy oraz działania, które powodują uwalnianie do atmosfery gazów cieplarnianych.

Te procesy – to mineralizacja (rozkład) nieożywionej materii organicznej, wchodzącej w skład lasu, oraz procesy fizjologiczne, w tym przede wszystkim oddychanie, zachodzące w biocenozie lasu.

Jak wiadomo, w lasach, poddanych działalności człowieka (w tym objętych gospodarką leśną), występuje jeszcze jedno zjawisko, które – wcześniej czy później - prowadzi do uwalniania się gazów cieplarnianych do atmosfery.

Tym zjawiskiem jest wycinanie drzew w ramach tzw. użytkowania głównego lasu i gospodarczego wykorzystywania pozyskiwanego w ten sposób drewna przez podmioty gospodarki narodowej (w tym także przez gospodarstwa domowe).

Jest prawdą, że od momentu pozyskania drewna do jego mineralizacji (a z nią wiąże się uwalnianie się gazów cieplarnianych do atmosfery) może upływać różny czas. Jeśli drewno jest używane jako materiał energetyczny, to uwalnianie to następuje w ciągu b. krótkiego czasu. Ale drewno użyte do konstrukcji budowlanych może mineralizować się przez sto i więcej lat. W Konwencji Klimatycznej nie ma mowy o tym, jaki ma być przedział czasowy między podjętą działalnością, a uwolnieniem się gazów cieplarnianych do atmosfery. Dlatego ukształtowała się doktryna ostrożnościowa, według której wywiezienie materii organicznej z lasu jest równoznaczne z uwolnieniem się gazów cieplarnianych (głównie dwutlenku węgla) do atmosfery w danym okresie zobowiązań.

Konwencja Klimatyczna nakazuje, aby uwzględniać wszelkie źródła, tj. wszelkie procesy i działania, które powodują uwalnianie gazów cieplarnianych do atmosfery w danym okresie zobowiązań.

Jeżeli zatem rolę lasu w oddziaływaniu na efekt cieplarniany traktować wyłącznie jako różnicę między ilością węgla (w przeliczeniu na dwutlenek węgla) na końcu i na początku okresu, to byłaby to rola zniekształcona, gdyż nie uwzględniałaby gazów cieplarnianych uwalniających się do atmosfery w ciągu okresu.

Gdyby pochłanianie traktować jako różnicę stanów zakumulowanego węgla na koniec i na początku okresu – to odrębnie należałoby wykazywać zgodnie z postanowieniami Konwencji klimatycznej i Protokołu z Kioto uwalnianie się gazów cieplarnianych z lasu do jego atmosfery zewnętrznej.

Wykształtowała się doktryna, według której rolę lasu pokiotowskiego w łagodzeniu efektu cieplarnianego pokazuje się jako pochłanianie netto.

Jeżeli weźmiemy pod uwagę określony terytorialnie fragment lasu pokiotowskiego, to jego rolę w danym roku okresu zobowiązań można dokładnie odwzorować równaniem:

Ilość dwutlenku węgla na koniec roku – ilość dwutlenku węgla na początku roku – ilość dwutlenku węgla uwolniona w ciągu roku do atmosfery zewnętrznej lasu w wyniku mineralizacji (rozkładu) nieożywionej substancji organicznej oraz procesów fizjologicznych zachodzących w biocenoze leśnej (z wyłączeniem części biocenozy, w której zachodzą procesy fotosyntezy) – ilość dwutlenku węgla zawartego w substancji organicznej, wywożonej czy w inny sposób „wydostającej” się z lasu w ciągu danego roku skorygowana współczynnikiem „w”, uwzględniającym strukturę tej materii z punktu widzenia czasu mineralizacji – ilość dwutlenku węgla uwalniającego się w danym roku z materii organicznej, wywiezionej (lub która „wydostała” się z lasu) w latach poprzedzających.

Zastosowanie takiego algorytmu byłoby bardzo trudne, jeśli nie niemożliwe z punktu widzenia danych, dostępnych w ramach statystyki publicznej.

W praktyce dominuje doktryna, według której pochłanianie netto lasu pokiotowskiego w danym roku okresu zobowiązań ustala się według podejścia ostrożnościowego:

Ilość dwutlenku węgla na koniec roku – ilość dwutlenku węgla na początku roku – ilość dwutlenku węgla uwolniona do atmosfery zewnętrznej lasu w ciągu roku w wyniku mineralizacji (rozkładu) nieożywionej substancji organicznej oraz procesów fizjologicznych zachodzących w biocenoze leśnej (z wyłączeniem części biocenozy, w której zachodzą procesy fotosyntezy) – ilość dwutlenku węgla zawartego w substancji organicznej, wywożonej (wydostającej się) z lasu w danym roku

Przyjęcie, iż surowiec drzewny wywożony z lasu uznawany jest za emisję dwutlenku węgla (CO₂) stanowi „daninę” leśnictwa na rzecz gospodarki narodowej

Założenie, że surowiec drzewny wywożony z lasu oznacza umowną emisję gazów cieplarnianych – w praktyce skutkuje swoistą „daniną” lasów na rzecz sektorów gospodarki narodowej, zużywających surowiec drzewny pozyskany w lesie – w tym znaczeniu, że już obecnie oraz przy przyszłych rozwiązaniach legislacyjnych daje to tym gałęziom możliwość działania na rzecz klimatu właśnie poprzez zastępowanie drewnem innych surowców oraz materiałów.

Najprostszym przykładem jest tu zastępowanie drewnem paliw kopalnych. Skoro drewno pozyskane w lesie, nie tylko zresztą w lesie pokiotowskim, jest traktowane w bilansie gazów cieplarnianych jako emisja gazów cieplarnianych, więc urzeczywistnienie tej emisji poprzez faktyczne spalanie tego drewna nie powinno być zaliczane na konto emisji gazów cieplarnianych z instalacji podmiotu gospodarki narodowej, który dokonał tego spalania, gdyż emisja ta została już raz policzona przy ustalaniu pochłaniania netto przez zasoby leśne (emisja ta została uwzględniona do wysokości ilości dwutlenku węgla, zakumulowanego w pozyskanym drewnie – o ile pozyskanie to dotyczyło lasów pokiotowskich oraz, w zakresie możliwym do raportowania, lasów przedkiotowskich).

Obecnie tak się nie dzieje. Na przykład zakłady energetyczne spalające surowiec drzewny uznają emisję dwutlenku węgla z tego tytułu za emisję „własną”, przy czym na mocy stosownych uregulowań prawnych wyłączają tę emisję z limitów własnych – przy następującym toku myślowym:

- 1) drewno jest produktem odnawialnym przy dużym udziale sił przyrody,
- 2) skoro drewno podlega spalaniu, to dwutlenek węgla, który jest przy tym emitowany, „wróci” wcześniej lub później do zasobów leśnych w ramach jego odnawiania dzięki procesom fotosyntezy.

Jest to argumentacja „nieco” bałamutna – bowiem faktyczny obieg dwutlenku węgla w przyrodzie, będący obiegiem naturalnym i częściowo antropogenicznym, zachodzi przy ukształtowanym w toku rozwoju cywilizacyjnego poziomie jego spalania z przyczyn antropogenicznych. Nagłe zwiększenie tego procesu z dużym prawdopodobieństwem może powodować efekt długookresowego zwiększenia koncentracji dwutlenku węgla w atmosferze, jeżeli odnawiane zasoby leśne nie „nadażą” z jego powtórnią asymilacją. Oczywiście, przy obecnej formule liczenia pochłaniania netto dwutlenku węgla przez lasy, przykładowo tu wymienione zakłady energetyczne mają „tytuł” do odliczania emisji dwutlenku węgla ze spalania drewna – bo, jako się rzekło, już w chwili pozyskania surowca drzewnego i jego wywozu z lasu jest „naliczana” emisja CO₂ (powtórzmy: przy obecnym algorytmie ustalania pochłaniania dwutlenku węgla przez lasy - pozyskanie i wywóz to działanie odpowiadające pod względem efektu emisyjnego natychmiastowemu spalaniu pozyskanego i wywiezieniu surowca drzewnego z lasu).

Okoliczność jednak, że tak się właśnie postępuje, stwarza unikatową możliwość wykreowania w przyszłości rozwiązań legislacyjnych, nakierowanych na wzmożone zużywanie surowca drzewnego przez podmioty gospodarki narodowej, a także przez gospodarstwa domowe – przy następującym toku myślowym: skoro z ostrożności przyjmuje się, że pozyskanie i wywóz z lasu skorca drzewnego – to działania odpowiadające natychmiastowemu jego utlenieniu (spalaniu), to podmiot, który przez swoją działalność, że tak się nie dzieje zasługuje na określone korzyści. W grę mogą tu wchodzić na przykład następujące działania:

- 1) działanie, w ramach którego podmiot gospodarki narodowej, wytwarzający produkt lub półprodukt finalny zwiększa, po restrukturyzacji procesu technologicznego, zużycie drewna okrągłego lub drewna po pierwiastkowym przerobieniu. Działanie takie po zmianie odpowiednich przepisów, w tym przepisów unijnych mogłoby być przez ten podmiot gospodarki narodowej zaliczane do działań redukujących emisję gazów

- cieplarnianych z jego instalacji o emisję umowną, związaną z dodatkową ilością zużywanego drewna, w przeliczeniu na drewno okrągłe ;
- 2) działanie, w ramach którego podmiot gospodarki narodowej, zużywający drewno, przedstawiający się na zużywanie drewna lub na zwiększone zużywanie drewna jako towaru (materiału) w działalności wytwórczej, wprowadza lub modernizuje procesy technologiczne, uwzględniając w nich zużywanie surowca drzewnego lub zwiększone niż do tej pory zużywanie surowca drzewnego, przez co staje się podmiotem mniej niż dotychczas energochłonnym. Działanie takie już w obecnym stanie prawnym pozwala emitentom ewidencjonowanym w europejskim systemie inwentaryzacji emisji uzyskiwać korzyści w postaci braku potrzeby zakupu brakującego przydziału emisji gazów cieplarnianych lub generowania oszczędności emisji do zbycia w ramach europejskiego systemu handlu uprawnieniami do emisji;
 - 3) działanie, w którym podmioty gospodarki narodowej (a także gospodarstwa domowe) jako użytkownicy końcowi decydują się na używanie gotowych wyrobów będących produktami końcowymi ze zwiększonym udziałem przetworzonego drewna jako produktów, których używanie jest mniej energochłonne i mniej emisyjne. Działanie takie po odpowiednich zmianach legislacyjnych powinno przynosić użytkownikowi odpowiednie korzyści.

Nie sposób nie zauważyć, że przy obecnym algorytmie liczenia pochłaniania dwutlenku węgla przez zasoby leśne – mamy de facto do czynienia z realizacją pozaprodukcyjnej funkcji lasu prowadzoną metodami pozyskania surowca drzewnego w ramach gospodarki leśnej. Wartość efektów z realizacji tej funkcji jest równa korzyściom osiąganym przez beneficjentów takiego algorytmu liczenia pochłaniania, w tym przede wszystkim korzyści, związanych z możliwością zwiększenia limitu emisji gazów cieplarnianych w następstwie zwiększonego zużycia surowca drzewnego przez tych beneficjentów.

Jest realizacja pozaprodukcyjnych funkcji lasu, przynosząca skutek w postaci funkcji utrzymania i kształtowania warunków egzystencji oraz prowadzenia działań przez inne podmioty poprzez przyczynianie się do uzyskiwania przez nie dodatkowych nadwyżek finansowych, wykorzystywanych odpowiednio do rozwoju oraz wykonywania zadań statutowych.

Art. 3 ust. 4 Protokołu z Kioto stanowi podstawę krajowych rozwiązań legislacyjnych odnoszących się do jednostek pochłoniętej emisji, związanych z działaniami dodatkowymi w leśnictwie

W art. 3 ust. 4 Protokołu z Kioto określono, że w „celu ustalenia ilości zakumulowanego węgla w 1990 r. oraz oszacowania jej zmian w kolejnych latach każda Strona wymieniona w załączniku I przed pierwszą sesją Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego protokołu dostarczy dane pomocniczemu organowi do spraw doradztwa naukowo-technicznego w celu ich rozpatrzenia. Konferencja Stron służąca jako spotkanie stron niniejszego protokołu na swojej pierwszej sesji lub w najbliższym możliwym późniejszym terminie podejmie decyzję dotyczącą zasad i wytycznych określających, które i w jakim zakresie dodatkowe działania spowodowane przez człowieka, skutkujące zmianami emisji gazów cieplarnianych ze źródeł oraz zmianami ich pochłaniania przez gleby użytkowane rolniczo oraz na skutek zmian sposobów użytkowania ziemi i gospodarki leśnej, będą dodane lub odjęte od ilości emisji przyznanej Stronom wymienionym w załączniku I. Zasady i wytyczne uwzględnią stopień niepewności, przejrzystość sprawozdawczości, możliwość weryfikacji, wyniki prac metodologicznych Międzyrządowego Zespołu do spraw Zmian Klimatu, zalecenia pomocniczego organu do spraw doradztwa naukowo-technicznego, wydane zgodnie z art. 5, oraz decyzje Konferencji Stron. Decyzja ta będzie mieć zastosowanie w drugim okresie zobowiązań i w okresach następnych. Strona może zdecydować o zastosowaniu w pierwszym okresie zobowiązań decyzji o takich dodatkowych działaniach spowodowanych przez człowieka, pod warunkiem że działania te miały miejsce po 1990 r.”

Z przytoczonej zapisu Protokołu z Kioto wynika zatem, że jego strony umówiły się, że podczas pierwszej sesji Konferencji Stron lub w najbliższym możliwym późniejszym

terminie zostanie podjęta decyzja, dotycząca zasad i wytycznych określających, które i w jakim zakresie dodatkowe działania spowodowane przez człowieka :

1) skutkujące:

a) zmianami emisji gazów cieplarnianych ze źródeł

(chodzi zatem o dodatkowe działania spowodowane przez człowieka, skutkujące tym, że:

- *te dodatkowe działania jako takie, lub*
- *procesy, związane z tymi dodatkowymi działaniami*

spowodują uwalnianie do atmosfery gazów cieplarnianych, aerozoli lub substancji, tworzących gaz cieplarniany, na zmienionym poziomie w stosunku do poziomu emisji sprzed tych działań),

b) zmianami pochłaniania gazów cieplarnianych

- *przez gleby użytkowane rolniczo*

(chodzi zatem o dodatkowe działania spowodowane przez człowieka, skutkujące tym, że gleba użytkowana rolniczo zmieni dotychczasowy poziom emisji gazów cieplarnianych),

- *na skutek zmian użytkowania ziemi i gospodarki leśnej*

(chodzi zatem o dodatkowe działania spowodowane przez człowieka, polegające na zmianie użytkowania ziemi i na zmianie gospodarki leśnej, o ile zmiany te nie polegają na wylesianiu, zalesianiu i ponownym zalesianiu /albowiem takie zmiany zostały w Protokole z Kioto objęte regulacją art. 3 ust.3/ oraz o ile ich skutkiem jest zmiana dotychczasowego poziomu pochłaniania gazów cieplarnianych, tj. poziomu pochłaniania przed wprowadzeniem przedmiotowych zmian);

2) będą dodane lub odjęte od ilości emisji przyznanej Stronom wymienionym w załączniku I.

Art. 3 ust. 4. Protokołu wykreował wymóg, aby zasady i wytyczne określające w szczególności, które i w jakim zakresie dodatkowe działania spowodowane przez człowieka, polegające na zmianie użytkowania ziemi i na zmianie gospodarki leśnej będą dodane lub odjęte od ilości emisji przyznanej Stronom wymienionym w załączniku I, uwzględniły łącznie :

- 1) stopień niepewności,
- 2) przejrzystość sprawozdawczości,
- 3) możliwość weryfikacji,
- 4) wyniki prac metodologicznych Międzyrządowego Zespołu do spraw Zmian Klimatu,
- 5) zalecenia pomocniczego organu do spraw doradztwa naukowo-technicznego, wydane zgodnie z art. 5,
- 6) decyzje Konferencji Stron.

W analizowanej regulacji Protokołu z Kioto zastrzeżono ponadto, że decyzja, dotycząca zasad i wytycznych, o których mowa powyżej, będzie mieć zastosowanie w drugim okresie zobowiązań i w okresach następnych, chyba że strona zdecyduje o zastosowaniu w/w decyzji już w pierwszym okresie zobowiązań (2008 – 2012). Możliwość zastosowania w/w decyzji już w pierwszym okresie zobowiązań została obwarowana warunkiem, aby działania spowodowane przez człowieka miały miejsce po 1990 r.

Regulacja art. 3 ust. 4. Protokołu z Kioto ma istotny mankament formalno – językowych. Jest bowiem oczywiste, że dodatkowych działań spowodowanych przez człowieka nie można dodać do ani odjąć od ilości emisji przyznanej Stronom wymienionym w załączniku I. Kierując się zasadą racjonalnego prawodawcy, należy zatem przyjąć, że chodzi o dodawanie

lub odejmowanie rezultatów (efektów) określonych dodatkowych działań spowodowanych przez człowieka.

Analizy interpretacyjnej wymaga cel i sposób korzystania z dodawania lub odejmowania rezultatów (efektów) określonych dodatkowych działań spowodowanych przez człowieka do lub od emisji przyznanej Stronom wymienionym w załączniku I.

Ilość średniorocznej emisji gazów cieplarnianych przyznana Polsce w pierwszym okresie zobowiązań stanowi 0,94 emisji gazów cieplarnianych w roku bazowym 1988.

Przypuśćmy, że w roku bazowym 1988 emisja wynosiła w Polsce 566 ml ekwiwalentów. (wyrażonych w tomach):

Ilość emisji przyznanej Polsce w pierwszym okresie zobowiązań powinna zatem wynieść:

$$566 * 0,94 = 532 \text{ ml ekwiwalentów rocznie}$$

Założmy, że od roku 2008 z tytułu wylesiania, zalesiania oraz ponownego zalesiania pochłanianie netto wynosi średniorocznie 1 ml ton CO₂

Przypuśćmy, że z tytułu zaakceptowanych działań dodatkowych w zakresie gospodarki leśnej, które miały miejsce po roku 1990 – pochłanianie netto wynosi średniorocznie 3,7 ml ton CO₂

Wykonując dyspozycję Protokołu z Kioto – 3,7 ml ton CO₂ należy dodać do ilości emisji przyznanej Polsce: 532 + 3,7. Według stanu na początek roku 2008 limit emisji przyznanej Polsce powinien zatem wynieść : 535, 7 ml ekwiwalentów.

W art. 3 ust. 4. mówi się o działaniach dodatkowych, które **miały miejsce** po roku 1990. Z innych regulacji Protokołu z Kioto wynika, że w pierwszym okresie zobowiązań (2008 – 2012) decyzja o możliwości wykorzystania efektów działań dodatkowych ma zapaść przed początkiem pierwszego okresu zobowiązań.

Można rozważać dwie ścieżki interpretowania art. 3 ust. 4

Ścieżka pierwsza

Na limit przyznanej emisji – w związku ze zgłoszeniem przez Polskę działań dodatkowych, które miały miejsce po roku 1990 – będą miały wpływ działania dodatkowe w zakresie gospodarki leśnej w latach 1991 – 2007.

Nie ulega wątpliwości, że w Polsce - co najmniej w Lasach Państwowych – po roku 1990 **miały miejsce** działania, które na pewno należy uznać za działania dodatkowe w gospodarce leśnej w rozumieniu Protokołu z Kioto.

Nie będzie najmniejszego problemu z wykazaniem, że z tytułu tych działań podjętych po roku 1990 do końca roku 2007, rzeczywista zdolność polskich zasobów leśnych do pochłaniania netto dwutlenku węgla zwiększyła się w sposób istotny (na pewno przekraczając poziom limitu z Marrakeszu, wynoszący w skali roku 3,7 ml ton CO₂).

Można zatem powiedzieć, że praca polskich leśników, wykonana w okresie od roku 1991 do końca roku 2007 podwyższyła limit emisji dopuszczalnej o 3,7 ml ton CO₂ rocznie.

Zdarzenia, które **miały miejsce**, to nie są oczywiście zdarzenia, które **będą miały miejsce** (tutaj: będą miały miejsce od roku 2008).

Z regulacji art. 3 ust. 3. wynika, że pochłanianie związane z zalesianiem, ponownym zalesianiem oraz wylesianiem obniża poziom emisji gazów cieplarnianych (emisji wykonanej).

Protokół z Kioto w art. 3 nie mówi jednoznacznie o tym, jaki wpływ na wykonaną emisję mogą mieć efekty działań dodatkowych, które będą prowadzone od roku 2008.

Przy niniejszej interpretacji należałoby przyjąć, że wykorzystanie efektów działań dodatkowych, które będą podjęte po roku 2008, powinno następować nie poprzez

zwiększanie limitu przyznanej emisji, lecz poprzez obniżanie poziomu emisji ze źródeł, chociaż Protokół o takiej możliwości wyraźnie nie mówi.

Ścieżka druga

Druga ścieżka interpretacyjna zakłada mniejszy rygoryzm językowy przy wykładni analizowanego fragmentu Protokołu.

Przy tej mniej rygorystycznej wykładni – Strona Protokołu może zdecydować o zastosowaniu w pierwszym okresie zobowiązań decyzji Konferencji Stron, dotyczącej zasad i wytycznych, określających, które i w jakim zakresie efekty dodatkowych działań:

- 1) spowodowanych przez człowieka;
- 2) podjętych po roku 1990;
- 3) spowodowanych przez człowieka,
- 4) polegających na zmianie użytkowania ziemi i na zmianie gospodarki leśnej,

będą dodawane lub odejmowane od ilości emisji, przyznanej Stronie Protokołu z Kioto w pierwszym okresie zobowiązań.

Przy takim, powszechnie przyjętym, rozumieniu analizowanej regulacji Protokołu z Kioto – do ilości emisji gazów cieplarnianych, przyznanej Polsce w pierwszym okresie zobowiązań, powinny być dodawane nie tylko efekty działań dodatkowych, dotyczących okresu 1991 – 2007, lecz również - prowadzonych w pierwszym okresie zobowiązań, z tym wszakże zastrzeżeniem, że suma średniorocznego efektu działań dodatkowych w okresie 1991 - 2007 oraz w efekcie działań dodatkowych, prowadzonych w danym roku pierwszego okresu zobowiązań, nie może przekraczać średniorocznego limitu z Marrakeszu.

Można to zilustrować następującym zestawieniem tabelarycznym:

Wielkość	Jednostki miary	Wartość wielkości (mln ton)
Średnioroczny limit emisji gazów cieplarnianych w okresie 2008-2012 bez efektów działań dodatkowych w zakresie gospodarki leśnej	miliony ekwiwalentów	532
Podwyższenie średniorocznego limitu emisji gazów cieplarnianych w okresie 2008 – 2012 z tytułu działań dodatkowych w zakresie gospodarki leśnej, prowadzonych w latach 1991 – 2007 (<i>dane przykładowe</i>)		4,0
Całkowity średnioroczny limit emisji gazów cieplarnianych, przysługujący Rzeczypospolitej Polskiej w pierwszym okresie zobowiązań - według stanu na początek roku 2008		536
Prognoza średniorocznej emisji gazów cieplarnianych w pierwszym okresie zobowiązań z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez efektów działań w zakresie gospodarki leśnej (<i>dane przykładowe</i>)		432
Prognoza średniorocznego pochłaniania CO ₂ w pierwszym okresie zobowiązań, związane z zalesianiem, ponownym zalesianiem oraz wylesianiem gruntów (<i>dane przykładowe</i>)		1
Prognoza średniorocznego pochłaniania CO ₂ w pierwszym okresie zobowiązań, związane z dalszymi działaniami dodatkowymi w zakresie gospodarki leśnej przy założeniu utrzymania podwyższonej zdolności lasów do pochłaniania CO ₂ , osiągniętej w wyniku działań dodatkowych w okresie 1991-2007 (<i>dane przykładowe</i>)		2,5
Całkowity średnioroczny limit emisji gazów cieplarnianych, przysługujący Rzeczypospolitej Polskiej w pierwszym okresie zobowiązań - z uwzględnieniem efektów działań dodatkowych, prowadzonych od roku 2008		$536 + 2,5 = 538,5$
Prognozowana średnioroczna oszczędność limitu emisji gazów cieplarnianych w pierwszym okresie zobowiązań rzeczywista łączna ilość zaoszczędzonego limitu emisji w okresie 2008 – 2012		$538,5 - 432 + 1 = 107,5$

Prognozowany łączny średnioroczny wpływ gospodarki leśnej na oszczędność limitu emisji gazów cieplarnianych w pierwszym okresie zobowiązań (będący sumą trzech składników: efektu podwyższonej i utrzymującej się rzeczywistej zdolności lasów do pochłaniania dwutlenku węgla w następstwie działań dodatkowych podjętych w latach 1991 – 2007 + prognozowanego pochłaniania CO ₂ w okresie 2008 – 2012 w następstwie dalszych działań dodatkowych w zakresie gospodarki leśnej + prognozowanego pochłaniania CO ₂ w okresie 2008 – 2012 związanego z zalesianiem, ponownym zalesianiem oraz wylesianiem gruntów)		$4 + 2,5 + 1 = 7,5$
Zaoszczędzony średniorocznie limit emisji gazów cieplarnianych, przysługujący Polsce w pierwszym okresie zobowiązań bez oszczędności, wynikających z zalesiania, ponownego zalesiania, wylesiania oraz tzw. działań dodatkowych w gospodarce leśnej		$107,5 - 7,5 = 100$
Teoretyczna liczba jednostek pochłoniętej emisji przez lasy (leśna jednostka pochłoniętej emisji - LJPE), generowanych średniorocznie w pierwszym okresie zobowiązań	miliony	7,5
Maksymalna liczba leśnych jednostek pochłoniętej emisji możliwa w skali roku do poddawania obrotowi międzynarodowemu ze względu na limit z Marrakeszu (limit z Marrakeszu + pochłanianie z zalesiania oraz wylesiania)		$3,7 + 1 = 4,7$
Liczba leśnych jednostek pochłoniętej emisji możliwa w skali roku do poddawania sprzedaży poza Protokołem z Kioto		$7,5 - 4,7 = 2,8$

Wydaje się ze wszech miar wskazane wykreowanie (na bazie jednostek pochłoniętej emisji możliwej do sprzedaży poza Protokołem z Kioto) krajowego systemu obrotu jednostkami pochłoniętej emisji (tj. systemu funkcjonujące poza Protokołem z Kioto, jednak bez naruszenia jego postanowień).

Krajowy system obrotu jednostkami pochłoniętej emisji mógłby działać na zasadzie dobrowolnego zakupu tychże jednostek przez podmioty gospodarki narodowej, które:

- 1) pomimo podjętych działań modernizacyjnych, w tym na z wykorzystaniem systemu EMAS, dalej stanowią istotne obciążenie dla środowiska, jednak
- 2) w dążeniu do kształtowania swojego wizerunku są gotowe do zakupu „pozakiotowskich” jednostek pochłoniętej emisji w zamian za uzyskanie „certyfikatu” podmiotu nieustającego w dążeniu do ochrony i kształtowania środowiska, który to „certyfikat” (także z punktu widzenia podmiotu, uprawnionego do jego wydawania) mógłby zostać wykreowany w ramach stanowienia omawianego systemu krajowego.

Środki ze sprzedaży „pozakiotowskich” jednostek pochłoniętej mogłyby być – z mocy omawianego systemu – wydawane przez Krajowe Centrum Bilansowania i Zarządzania Emisjami do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Narodowej z przeznaczeniem na finansowanie działań w zakresie „ant emisyjnego” wykorzystywania surowca drzewnego w działalności wytwórczej.

Niniejsza praca jedynie sygnalizuje taką możliwość i potrzebę wykreowania krajowego systemu obrotu „pozakiotowskimi” jednostkami pochłoniętej emisji – albowiem koncepcja, będąca przedmiotem niniejszej pracy dotyczy systemu wykorzystania lasów dla wypełniania wzmożonej funkcji naturalnego zbiornika gazów cieplarnianych zarówno poza Protokołem z Kioto, jaki i poza ewentualnym, wyżej wymienionym, krajowym systemem obrotu jednostkami pochłoniętej emisji.

Rzeczpospolita Polska, korzystając z możliwości zastosowania już w pierwszym okresie zobowiązań ww. decyzji Konferencji Stron, dotyczącej działań dodatkowych, o których mowa w art. 3 ust.4, ujęła to w raporcie do Sekretariatu Konwencji Klimatycznej w formie następujących deklaracji:

5. INFORMACJE DDOTYCZĄCE DZIAŁAŃ W RAMACH ART. 3.3. I 3.4

5.1. Definicja lasu na potrzeby raportowania w ramach art. 3.3. i 3.4. Protokołu z Kioto

Na potrzeby raportowania do art. 3.3. i 3.4. Protokołu z Kioto Polska wybiera następujące wartości minimalne dla definicji lasu²:

- minimalny obszar: 0,1 hektara
- minimalna szerokość obszaru leśnego³: 10 m
- minimalne procentowe pokrycie obszaru leśnego koronami drzew: 10 % drzewami mającymi – w wieku dojrzałym – potencjał osiągnięcia wysokości 2 m; młody las oraz wszystkie szkółki/plantacje, które jeszcze nie osiągnęły progu gęstości 10 % lub wysokości drzew 2 m są zaliczane jako las; również jako las uznaje się obszary, które normalnie stanowią część obszaru leśnego, ale tymczasowo pozbawione są drzew w wyniku interwencji człowieka takiej jak wyręb/pozyskanie lub z przyczyn naturalnych takich jak szkody po wichurach – wiatrolomy, ale co do których można się spodziewać iż powróci tam las

Powyższe wartości są zgodne z tymi przedkładanymi przez Polskę do FAO.

5.2. Wybór działań w ramach art. 3.4. Protokołu z Kioto

Polska wybiera gospodarkę leśną jako działanie w ramach artykułu 3.4 Protokołu z Kioto. Natomiast nie wybiera pozostałych trzech działań w art. 3.4: gospodarki uprawami, gospodarki pastwiskami i ponownego pokrycia roślinnością

5.3. Definicja gospodarki leśnej w ramach art. 3.4.

Gospodarka leśna została zdefiniowana w decyzji 16/CMP.1 ANNEX paragraf 1 (f) jako system praktyk mających na celu gospodarowanie obszarami leśnymi z uwzględnieniem ich funkcji ekologicznych (włącznie z ochroną bioróżnorodności, ekonomicznych i społecznych prowadzonych w zrównoważony sposób.

Prowadzona w Polsce przez Lasy Państwowe trwale zrównoważona gospodarka leśna powoduje stały przyrost biomasy drzewnej, a co za tym idzie, wzrost ilości akumulowanego węgla. Sprzyja temu procesowi znaczny, stały wzrost powierzchni leśnej Polski oraz działania oszczędzające zasoby leśne. Do działań z zakresu gospodarki leśnej, zapisanych w obowiązujących w Lasach Państwowych zasadach i instrukcjach należą przede wszystkim:

- zwiększanie arealu wprowadzania podszytów,
- zmiana struktury gatunkowej drzewostanów z monolitycznych na wielogatunkowe – przebudowa drzewostanów,
- wprowadzanie II piętra w drzewostanach jednopiętrowych,
- podwyższanie wieku rębności gatunku panującego,
- przetrzymywanie, tam gdzie będzie to wskazane, drzewostanów poza wiek rębności,
- rezygnacja, tam gdzie będzie to możliwe, z rębni zupełnych na rzecz szerszego wykorzystania rębni złożonych,
- pozostawianie na zrębach pozostałości po zrębach,
- szersze wykorzystanie odnowień naturalnych,
- wzmocnienie działań profilaktycznych w dziedzinie ochrony przeciwpożarowej lasu, celem niedopuszczania do pożaru lasu

5.4. Metoda identyfikacji obszarów na potrzeby raportowania w ramach art. 3.3. i 3.4. Protokołu z Kioto

Zgodnie z zapisem podanym w rozdziale 4.2.2.2. wytycznych IPCC „Good Practice Guidance for Land use, land use change and forestry – LULUCF GPG” Polska wybiera metodę I polegającą na identyfikacji obszarów geograficznych, podlegających działaniom w ramach art. 3.3 i 3.4., na podstawie ewidencji gruntów i budynków⁴ oraz map numerycznych i bazy danych systemu informatycznego znajdujących się w zasobach Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe.

5.5. Raportowanie w ramach art. 3.3. i 3.4. Protokołu z Kioto

Wstępne wyniki inwentaryzacji działań w ramach art. 3.3. i 3.4. Polska zamierza raportować corocznie. Natomiast ostateczne wyniki przedstawiane będą po zakończeniu pierwszego okresu zobowiązań. Taki sposób raportowania umożliwi dokładniejszą ocenę działań ze względu na cykliczność prowadzonych pomiarów i badań naukowych w polskim sektorze leśnictwa.

²Wartości te nie są sprzeczne z definicją lasu zawartą w ustawie o lasach.

³Z wyjątkiem drobnej własności prywatnej, gruntów prywatnych przekazanych Lasom Państwowym oraz gruntów Agencji Nieruchomości Rolnych

⁴Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. z 2001 r Nr 38, poz. 454)

Art. 3 ust. 10 i 11 oraz Art. 6 Protokołu z Kioto stanowi podstawę krajowych rozwiązań legislacyjnych odnoszących się do leśnych jednostek pochłoniętej emisji, wytwarzanych w ramach wspólnych przedsięwzięć w kraju lub poza granicami kraju

W art. 3 ust. 10 i 11 Protokołu z Kioto określono, że jednostki „redukcji emisji lub część przyznanej ilości emisji, które Strona nabywa od innej Strony zgodnie z postanowieniami art. 6 lub art. 17, zostaną dodane do ilości emisji przyznanej Stronie nabywającej (...). Jednostki redukcji emisji lub część przyznanej ilości emisji, które Strona przekazuje innej Stronie zgodnie z postanowieniami art. 6 lub art. 17, zostaną odjęte od ilości emisji przyznanej Stronie zbywającej”.

W art. 6 Protokołu z Kioto określono, że 1. Dla wypełnienia zobowiązań wynikających z art. 3 każda Strona wymieniona w załączniku I może przekazać innej takiej Stronie lub od niej nabyć jednostki redukcji

emisji powstałe w wyniku realizacji projektów mających na celu redukcję antropogenicznych emisji gazów cieplarnianych ze źródeł lub zwiększenie ich antropogenicznego pochłaniania we wszystkich sektorach gospodarki, pod warunkiem że:

(a) każdy projekt został zaakceptowany przez zaangażowane Strony; (b) każdy projekt zapewnia dodatkową redukcję emisji ze źródeł lub zwiększa pochłanianie gazów cieplarnianych w porównaniu do sytuacji, jaka miałaby miejsce, gdyby projekt nie został zrealizowany; (c) Strona nie nabywa jednostek redukcji emisji, jeśli nie wypełnia swoich zobowiązań wynikających z art. 5 i 7 oraz (d) nabycie jednostek redukcji emisji uzupełnia działania krajowe podejmowane w celu wypełnienia zobowiązań wynikających z art. 3. 2. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu na swojej pierwszej sesji lub w najbliższym możliwym późniejszym terminie może opracować dalsze wytyczne dotyczące wdrażania niniejszego artykułu, w tym wytyczne dotyczące weryfikacji i sprawozdawczości. 3. Każda Strona wymieniona w załączniku I może na własną odpowiedzialność upoważnić podmioty prawne do uczestnictwa w działaniach zmierzających do wytworzenia, przekazania lub nabycia jednostek redukcji emisji, zgodnie z niniejszym artykułem. 4. Jeżeli wdrażanie przez Stronę wymienioną w załączniku I wymagań, o których mowa w niniejszym artykule, zostanie zakwestionowane zgodnie z odpowiednimi postanowieniami art. 8, transfer i nabywanie jednostek redukcji emisji może być kontynuowane pod warunkiem, że do czasu rozstrzygnięcia kwestii wypełniania zobowiązań jednostki te nie będą wykorzystywane przez nabywającą Stronę do wypełnienia zobowiązań wynikających z art. 3.

W art. 6 można wyodrębnić część hipotetyczną, dyspozycję i sankcję:

Hipoteza:

Jeżeli wynika to z dążenia do wypełnienia zobowiązań wynikających z art. 3., a strony są umieszczone w załączniku I, a ponadto jeżeli Strona nabywająca wypełnia swoje zobowiązania, wynikające z art. 5 i 7 Protokołu (*t. j. ustanowiła, dostosowuje i zmienia zgodnie z art. 5 krajowy system szacowania emisji ze źródeł oraz pochłaniania; stosuje i dostosowuje zgodnie z art. 5 współczynniki ocieplenia globalnego; zgodnie z unormowaniami art. 7: prowadzi coroczną inwentaryzację antropogenicznych emisji oraz pochłaniania; przekazuje informacje, w tym wstępne oraz dodatkowe, z emisji oraz pochłaniania, także na potrzeby raportu krajowego*) ; oraz jeżeli nabywca podejmuje poniżej wyszczególnione działania jedynie w uzupełnieniu działań krajowych podjętych w celu wypełnienia zobowiązań, wynikających z art. 3,

Dyspozycja:

to między Stronami może dochodzić do transakcji nabycia – zbycia jednostek redukcji emisji, z tym, że wystąpienie takiej transakcji wymaga:

- 1) opracowania przez Strony projektu:
 - a) redukcję antropogenicznych emisji gazów cieplarnianych ze źródeł lub
 - b) zwiększenie ich antropogenicznego pochłaniania we wszystkich sektorach gospodarki albo
 - c) redukcji antropogenicznych emisji gazów cieplarnianych ze źródeł i (oraz) zwiększenia ich antropogenicznego pochłaniania we wszystkich sektorach gospodarki;
- 2) zapewnienia w tych projektach tzw. efektu dodatkowości (w wyniku realizacji projektu ma nastąpić dodatkowa redukcja emisji ze źródeł lub zwiększone pochłanianie gazów cieplarnianych w porównaniu do sytuacji, jaka miałaby miejsce, gdyby projekt nie został zrealizowany);
- 3) zaakceptowania projektu przez zaangażowane strony;
- 4) poddania się przez Strony dodatkowej możliwej procedurze (w tym w zakresie prac weryfikacyjnych i sprawozdawczych) – stosownie do regulacji ustępu 2. art. 6., iż

Konferencja Stron Protokołu na swojej pierwszej sesji lub w najbliższym możliwym późniejszym terminie może opracować dalsze wytyczne dotyczące wdrażania artykułu 7, w tym wytyczne dotyczące weryfikacji i sprawozdawczości

Transakcja nabycia – zbycia jednostek redukcji emisji może przebiegać z udziałem podmiotów prawnych, upoważnionych przez Strony, lub choćby przez jedną Stronę transakcji – zgodnie z regulacją, że każda Strona wymieniona w załączniku I może na własną odpowiedzialność upoważnić podmioty prawne do uczestnictwa w działaniach zmierzających do wytworzenia, przekazania lub nabycia jednostek redukcji emisji, zgodnie z artykułem 6.

Niniejsza regulacja sprzyja rozwiązaniom, w ramach których na przykład kraj członkowi, mający problemy z wywiązaniem się ze swoich zobowiązań emisyjnych, opracuje z podmiotem działającym w Polsce program działań, ukierunkowanych na pochłanianie dwutlenku węgla przez lasy (na przykład plan wielkoobszarowych zalesień, finansowany głównie ze środków podmiotu, mającego problem z wywiązaniem się ze swoich zobowiązań).

Niewątpliwie powinno to stanowić imperatyw dla poszukiwania - jako alternatywy - rozwiązań krajowych, w ramach których jednostki pochłoniętej emisji, wytworzone na terytorium kraju w realizacji programów specjalnych, mogłyby być zbywane nie w celu ułatwienia innym państwom wywiązania się z ich zobowiązań w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych, lecz w celu pozyskania środków pieniężnych ze zbywania tych jednostek dla urzeczywistnienia dalszych działań „pro klimatycznych” w Polsce z towarzyszącym efektem rozwoju kraju, w tym przede wszystkim rozwoju terenów nieurbanizowanych.

Wnioski co do potrzeby opracowania przez Lasy Państwowe programu działań własnych

Niezależnie od powyższego – za potrzebą opracowania przez Lasy Państwowe suwerennego programu działań, ukierunkowanych na dalszą poprawę roli lasów Skarbu Państwa jako naturalnego zbiornika gazów cieplarnianych przemawiają następujące argumenty:

- 1) bardzo zawiła redakcja Konwencji Klimatycznej, a zwłaszcza Protokołu z Kioto, sprzyjająca w połączeniu z całym zbiorem dokumentów towarzyszących kształtowaniem różnych interpretacji i wewnętrznie sprzecznej doktryny,
- 2) „niekończące się” w kręgach eksperckich dyskusje na temat działalności dodatkowej w leśnictwie oraz na temat procedur obliczania wartości pochłaniania dwutlenku węgla przez lasy – sprzyjające przyjmowaniu na zasadach umowy bardzo uproszczonych rozwiązań, których wynik może zdecydowanie odbiegać od stanów rzeczywistych,
- 3) pilna potrzeba opracowania rozwiązań wzorcowych do kreowania przez Polskę w związku z wynikami, jakie przyniosła Sesja Konferencji stron Konwencji, mająca ostatnio miejsce w Durbanie.

W tym miejscu należy podnieść, że wszystkie lasy w Polsce, w tym lasy własności prywatnej stanowią – obrazowo rzecz ujmując – naturalne glebowe, naziemne i nadziemne zbiorniki gazów cieplarnianych.

ZARYS PROGRAMU WYKORZYSTANIA LASÓW DO NADPROGRAMOWEGO GROMADZENIA DWUTLENKU WĘGLA NA KOSZT PODMIOTÓ ZAINTERESOWANYCH AUTOPROMOCĄ W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA

Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe jest uprawnione do prowadzenia działalności poprzez realizację tzw. wspólnych przedsięwzięć jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych. W szczególności preferowane są przedsięwzięcia w zakresie gospodarki leśnej. Działalność Lasów Państwowych jest mianowicie prowadzona poprzez realizację ww. wspólnych przedsięwzięć - jeżeli w działalności tej, w sposób zorganizowany, zaplanowany i koordynowany, biorą udział co najmniej dwie jednostki organizacyjne Lasów Państwowych, zaś wynik (rezultat) tej działalności ma znaczenie dla całych Lasów Państwowych.

Niniejsze opracowanie stanowi projekt programu działań:

- 1) polegających na realizacji wspólnego przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych, oraz
- 2) mających za przedmiot wytwarzanie nierzecowego produktu wyjściowego gospodarki leśnej w postaci zasobów dwutlenku węgla, zakumulowanych w lasach Skarbu Państwa, znajdujących się w zarządzie Lasów Państwowych, przy czym chodzi tu akumulację ponad poziom retencji, związanej z wykonywaniem planów urządzenia lasów w nadleśnictwach.

Na potrzeby gospodarki leśnej, lasy, znajdujące się w bezpośrednim zarządzie poszczególnych nadleśnictw, są dzielone w trakcie urządzania lasu na podstawowe terytorialne jednostki taksonomiczne, zwane w leśnictwie wyłączeniami taksacyjnymi lub wydzieleniami leśnymi. Są to fragmenty powierzchni ziemskiej wraz z drzewostanem i innymi częściami składowymi, które z tego względu, że wykazują względną homogeniczność pod względem biotopu i biocenozy – powinny być (są) przedmiotem działalności leśnej, prowadzonej na podstawie wyodrębnionego (adresowanego do danego wydzielenia) planu działań w skali dziesięciolecia, zarysowywanego zapisami w planie urządzenia lasu poszczególnych nadleśnictw, a konkretyzowanego w rocznych planach finansowo - gospodarczych.

Urzeczywistnianie programu, który w wersji projektowej ujęto w niniejszym opracowaniu, polegałoby m.in. na:

- 1) dokonywaniu przez nadleśniczych na zasadach dobrowolności (z zastrzeżeniem co nadleśniczych, kierujących nadleśnictwami, w których rozpoczyna się dopiero realizacja nowego planu rządzenia lasu) zgłoszeń na warunkach konkursowych do udziału w programie, co wiązałoby się z obowiązkiem każdego z tych nadleśniczych:
 - a) ustalenia zgrupowania wydzielen leśnych, z wyłączeniem w trakcie tego grupowania wydzielen leśnych, wchodzących w skład gospodarstw specjalnych⁶, zwanego na potrzeby programu **gospodarstwem węglowym**,

⁶ Zgodnie z Instrukcją Urządzania Lasu – na etapie sporządzania planów urządzenia lasu wydzielenia leśne (wyłączenia taksacyjne) są grupowane w gospodarstwa, których główną funkcją, przy respektowaniu zasad

- b) przy posługiwaniu się aplikacjami informatycznymi, specjalnie na tę okoliczność zainstalowanymi w ramach zintegrowanego systemu informatycznego Lasów Państwowych (w ramach jego rozwoju) – zaprojektowania planu działań w wydzieleniach leśnych, tworzących gospodarstwo węglowe, jaki do końca planu urządzenia lasu:
 - byłyby zrealizowany w nadleśnictwie, gdyby wydzielania te nie zostały zaliczone do gospodarstwa węglowego,
 - będą zrealizowane w nadleśnictwie w związku z zaliczeniem tych wydzieleni go gospodarstwa węglowego,
 - c) przy posługiwaniu się aplikacjami informatycznymi, specjalnie na tę okoliczność zainstalowanymi w ramach zintegrowanego systemu informatycznego Lasów Państwowych (w ramach jego rozwoju) – obliczenia spodziewanej wartości pochłaniania dwutlenku węgla przez ekosystemy leśne gospodarstwa węglowego do końca wykonywania planu urządzenia lasu, przy założeniu, że wydzielania leśne, tworzące gospodarstwo węglowe,
 - d) uzupełnienia działań, wymienionych w lit. b) i c), wywodem, dowodzącym, że działania, prowadzone w gospodarstwach węglowych są zgodne z zasadami trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, nie naruszają planu urządzenia lasu, lecz stanowią jego twórcze rozwinięcie,
- 2) dokonywaniu przez Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych (CKPŚ)⁷, weryfikacji zgłoszeń, o których mowa w pkt. 1) , skutkującej:
- a) integrowaniem przez CKPŚ tych zgłoszeń do postaci kolejnych wersji projektu wspólnego przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych (zwanego także projektem poprawy roli lasów),
 - b) poddawaniem tego projektu wymaganej ocenie przez służby regionalnych dyrekcji ochrony środowiska,
 - c) przygotowywaniem pod podpis Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych kolejnych zarządzeń w sprawie działań Lasów Państwowych, będących realizacją wspólnego przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych, mającego za przedmiot zwiększenie udziału Lasów Państwowych w łagodzeniu efektu cieplarnianego ponad udział, wynikający z Konwencji Klimatycznej oraz z Protokołu z Kioto,
- 3) wydawaniu przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych zarządzeń, o których mowa w pkt. 2 lit. c) - stających się dla nadleśniczych podstawą do ujmowania działań w gospodarstwie węglowym w kolejnych rocznych planach finansowo – gospodarczych nadleśnictwa,
- 4) sporządzaniu przez nadleśniczych corocznego sprawozdania z działań w gospodarstwach węglowych, wspomaganego aplikacjami informatycznymi ,

trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, jest wytwarzanie surowca drzewnego, oraz na gospodarstwa specjalne, w ramach których wytwarzanie surowca drzewnego jest ważne, ale nie najważniejsze, a w odniesieniu do niektórych gospodarstw – wręcz drugorzędne. W projekcie programu przyjęto, że gospodarstwa węglowe w nadleśnictwa nie będą obejmować wydzieleni leśnych, zaliczonych na etapie urządzania lasu do gospodarstw specjalnych.

⁷ Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych – zakład Lasów Państwowych o zasięgu krajowym

specjalnie na tę okoliczność zainstalowanymi w ramach zintegrowanego systemu informatycznego Lasów Państwowych (w ramach jego rozwoju),

- 5) dokonywaniu przez CKPŚ weryfikacji sprawozdań, o których mowa w pkt. 4) , skutkującej:
 - a) rejestrowaniem dodatkowych ilości dwutlenku węgla, „zmagazynowanych” przez nadleśnictwa w związku z działaniami w gospodarstwach węglowych, przy czym rejestr prowadzony przez CKPŚ podlegałby aktualizacji w związku z decyzjami, o których mowa w pkt. 6), a także w związku z nabywaniem dodatkowych ilości dwutlenku węgla, opisanym w pkt. 8 – 9,
 - b) sporządzaniu projektów decyzji Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych o uznawaniu dodatkowych ilości dwutlenku węgla za zmagazynowane,
- 6) wydawaniu przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych decyzji, o których mowa w pkt. 5),
- 7) przygotowywaniu przez CKPŚ – na podstawie decyzji, o których mowa w pkt. 6) :
 - a) okresowych informacji, adresowanych do Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami i przekazywanych do tego Ośrodka przy podpisie Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych – do ewentualnego wykorzystania w corocznych raportach sporządzanych przez ten Ośrodek na potrzeby Konferencji Stron Konwencji,
 - b) okresowych ofert zbycia - na warunkach sprzedaży aukcyjnej lub na warunkach negocjacyjnych – na rzecz podmiotów zainteresowanych autopromocją „prośrodowiskową” dodatkowych ilości dwutlenku węgla „zmagazynowanych” przez ogół gospodarstw węglowych,
- 8) prowadzeniu przez CKPŚ, z upoważnienia Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych, procedury aukcyjnej lub negocjacji z podmiotami, o których mowa w pkt. 7) lit. b) - łącznie z przygotowywaniem projektów umów z tymi podmiotami,
- 9) podpisywaniu przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych umów, o których mowa w pkt. 8),
- 10) przekazywaniu przez podmioty, o których mowa w pkt. 7) lit. b) , środków pieniężnych za nabycie dodatkowych ilości węgla zgromadzonego w gospodarstwach węglowych na rachunek, związany z funduszem leśnym, w realizacji innych zwiększeń funduszu leśnego, o których mowa art. 57 ust. 1 pkt. 6) ustawy o lasach (inne dochody uzyskane na rzecz /.../ funduszu) – skutkującym:
 - a) sukcesywnym „wykreśleniem” części dodatkowej ilości węgla z rejestru, o którym mowa w pkt. 5 lit. a) ,
 - b) wręczaniem przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych podmiotom nabywającym dodatkowe ilości węgla, „zmagazynowane” w gospodarstwach węglowych dokumentu, informującego o tym nabyciu,
 - c) umieszczaniem firmy podmiotu nabywającego dodatkowe ilości dwutlenku węgla, „zmagazynowane” w gospodarstwach węglowych na tablicach ogłoszeniowych, umieszczanych w obrębie siedziby Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, a także w obrębie siedzib właściwych regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych oraz h nadleśnictw,

- 11) zużywaniu środków ze zbycia dodatkowych ilości dwutlenku węgla „zmagazynowanych” w gospodarstwach węglowych na finansowanie wspólnych przedsięwzięć nadleśnictw oraz jednostek samorządu terytorialnego, służących promocji surowca drzewnego i realizacji innych zamierzeń, przynoszących efekt zmniejszania koncentracji dwutlenku węgla w atmosferze.

Program, zarysowany powyżej, został skonkretyzowany i dookreślony w formie projektu zarządzenia Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych.

PROJEKT PROGRAMU
w formie projektu zarządzenia Dyrektora Generalnego Lasów
Państwowych

Zarządzenie nr

Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych

z dnia.....

(projekt)

w sprawie działań Lasów Państwowych na rzecz łagodzenia efektu cieplarnianego

(znak sprawy:)

Na podstawie § 6 Statutu Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe¹, w wykonaniu zadań, wynikających z obowiązków Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych, określonych w:

- 1) art.33 ust. 3 pkt. 1a i pkt. 8 oraz art. 56 ust.2 ustawy z dnia 28 września 1991 r o lasach² ;
- 2) § 8 ust.1 pkt.1,2, 5 i 6 Statutu Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe³

zarządzam, co następuje

Część 1

Sprawy ogólne

§1

Biorąc pod uwagę:

- 1) wynikający z ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach obowiązek Lasów Państwowych prowadzenia trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, mającej w szczególności na celu zachowanie korzystnego wpływu lasów na klimat;
 - 2) przewidywane w Polityce Leśnej Państwa (dokumencie przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 22 kwietnia 1997 r.) zwiększenie wiązania i akumulacji dwutlenku węgla (CO₂) przez lasy o około 20 % w perspektywie drugiej połowy XXI wieku w porównaniu do roku 1997 -
- na mocy niniejszego zarządzenia i na zasadach, wynikających z jego treści

do praktyki Lasów Państwowych wprowadza się

program działań, polegających na realizowaniu wspólnego przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych w zakresie gospodarki leśnej, mających za przedmiot doprowadzania do magazynowania w lasach dodatkowych ilości dwutlenku węgla CO₂ jako głównego gazu atmosferycznego odpowiedzialnego za globalny efekt cieplarniany.

¹ Statut Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe został nadany zarządzeniem nr 50 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 18. maja 1994 r. § 6 Statutu Lasów Państwowych stanowi, że w wykonaniu zadań określonych przez ustawę (o lasach) oraz przez przepisy wykonawcze do ustawy, a także innych przepisów prawnych. Dyrektor Generalny wydaje zarządzenia i decyzje obowiązujące w Lasach Państwowych

² art. 33 ust.3 pkt. 1a) ustawy z dnia 28 września 1991 r o lasach (tj: Dz. U. z 2005 r. Nr 45, poz.435, Nr 157, poz.1315, Nr 167, poz.1399, Nr 175, poz.1460 i 1462, z 2006 r., Nr 227, poz. 1658, Nr 245, poz. 1775, z 2007 r. Nr 59, poz. 405, Nr 64, poz. 427, Nr 181, poz. 1286, z 2008 r. Nr 163, poz. 1011, Nr 199, poz. 1227, z 2009 r. Nr 18, poz. 97, Nr 42, poz. 340.) stanowi, że Dyrektor Generalny Lasów Państwowych inicjuje, organizuje oraz koordynuje przedsięwzięcia na rzecz ochrony lasów, racjonalnej gospodarki leśnej i rozwoju leśnictwa; art. 33 ust.3 pkt. 8 ustawy z dnia 28 września 1991 r o lasach stanowi, że Dyrektor Generalny Lasów Państwowych organizuje wspólne przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych; art. 56 ust.2 ustawy z dnia 28 września 1991 r o lasach stanowi, że środkami funduszu leśnego dysponuje Dyrektor Generalny Lasów Państwowych;

³ § 8 ust.1, 2 i 5 Statutu Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe stanowią, że Dyrektor Generalny Lasów Państwowych ustala odpowiednio: szczegółowe zasady prowadzenia gospodarki leśnej w lasach zarządzanych przez Lasy Państwowe, zasady sporządzania i realizacji planów gospodarczo-finansowych Lasów Państwowych, zasady sprzedaży przez Lasy Państwowe (...) produktów i usług, system informacyjny Lasów Państwowych

§ 2

1. Przewiduje się, że – po znowelizowaniu niniejszego zarządzenia, zanalizowaniu doświadczeń z jego wykonania oraz wykonaniu dodatkowych ekspertyz prawnych, wskazujących na taką możliwość – w realizacji przedsięwzięcia na rzecz poprawy roli lasów jako naturalnego zbiornika dwutlenku węgla (zwanej dalej poprawą roli lasów) będzie mógł brać udział każdy z podmiotów, prowadzących gospodarkę leśną w gospodarstwie leśnym, nie będący Lasami Państwowymi, jeżeli:
 - 1) gospodarka leśna w tym gospodarstwie będzie prowadzona na podstawie planu urządzenia lasu;
 - 2) podmiot prowadzący gospodarkę leśną w gospodarstwie leśnym zwiąże się na podstawie art. 35 ust. 4 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach⁴ umową z nadleśniczym, w której zostanie:
 - a) ustalony zakres pomocy udzielanej przez nadleśniczego podmiotowi w związku z udziałem tego podmiotu w wytwarzaniu produktu gospodarki leśnej PN1,
 - b) ustalone wynagrodzenie dla nadleśnictwa za pomoc, o której mowa w lit. a), z uwzględnieniem ust. 2.,
 - c) zawarte oświadczenie podmiotu, że przystępuje do przedsięwzięcia na rzecz poprawy roli lasów na warunkach wynikających z zarządzenia po jego przyszłym znowelizowaniu ,
2. opracuje oraz z pozytywnym skutkiem przedłoży dokumentację projektu poprawy roli lasów.
3. Przy ustalaniu wynagrodzenia przysługującego nadleśnictwu, będą uwzględnione zobowiązania, ciążące na nadleśnictwie, w związku z korzystaniem przez nadleśnictwo przy udzielaniu pomocy, o której mowa w ust. 1 pkt. 2 lit. a), z usług Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych (CKPŚ) oraz Zakładu Informatyki Lasów Państwowych (ZILP).
4. Zobowiązanie, o którym mowa w ust.2, będzie utrwalane w porozumieniu, zawierającym między nadleśnictwem, udzielającym pomocy podmiotowi, a CKPŚ oraz ZILP.

§3

Definicje pojęć specjalistycznych z zakresu leśnictwa, użyte w niniejszym zarządzeniu, zawarto w Aneksie nr 1.

Część 2

Dokumentacja projektu poprawy roli lasów

§4

Dokumentację projektu poprawy roli lasów sporządzają:

- 1) Lasy Państwowe;
- 2) każdy podmiot, o którym mowa w §2 ust.1, z zastrzeżeniem § 2.

§5

1. W Lasach Państwowych opracowanie dokumentacji poprawy roli lasów wymaga od nadleśniczych, zamierzających uczestniczyć w realizacji programu, wyodrębnienia zgrupowania wydzieleń leśnych - z zastrzeżeniem co do wydzieleń leśnych, wchodzących w skład gospodarstw specjalnych - predysponowanych do objęcia działaniami, skutkującymi zwiększeniem roli lasów jako naturalnego zbiornika gazów cieplarnianych, ze względu na: położenie, jakość drzew, przydatności do realizacji różnych pozaprodukcyjnych funkcji lasu (innych niż funkcja retencjonowania dwutlenku węgla) oraz inne okoliczności, uzasadniające ograniczenie w obrębie tych wydzieleń funkcji wytwarzania surowca drzewnego.
2. Działania, o których mowa w ust. 1, mogą obejmować każde z działań bezpośrednio – wytwórczych, wchodzących w skład działalności gospodarczej w zakresie gospodarki leśnej, jeżeli zmiana zakresu oraz

⁴ art. 35 ust. 4 stanowi, że nadleśniczy może, na podstawie umowy z właścicielem lasu, organizować wykonywanie zadań gospodarczych w lesie, łącznie ze sprzedażą drewna.

sposobu ich realizacji w okresie obowiązywania planu urządzenia lasu przyczyni się według samodzielnej oceny nadleśniczego do wytworzenia produktu gospodarki leśnej PN1.

3. Do działań, które mogą prowadzić do wytwarzania produktu gospodarki leśnej PN1, należy w szczególności zaliczać działania, skutkujące:

- 1) (punkt wykreślony;
- 2) skorygowaniem do końca obowiązywania planu urządzenia lasu szczegółowego planu działalności leśnej w stosunku planu szczegółowego, wynikającego z zapisów w planie urządzenia lasu i pierwotnych zamierzeń nadleśniczego co do poszczególnych wydziałów leśnych – w celu doprowadzenia do :
 - a) maksymalizacji całkowitej produktywności lasu przy minimalizowaniu użytkowania przedrębego i ograniczaniu procesu przedostawiania się biomasy do innych ekosystemów,
 - b) prowadzenia użytkowania przedrębego w sposób, zapewniający maksymalizację całkowitego przyrostu bieżącego drewna w drzewostanach głównych,
 - c) wydłużenia wieku wymiany generacyjnej lasu,
 - d) osiągnięcia przez drzewostany możliwie najpóźniejsze stadiów rozwojowych
 - e) zwiększenia – w stosunku do założeń planu urządzenia lasu – areálu (pola powierzchni), lasów, w których w ramach odnawiania lasów lub wprowadzania podszytów:
 - sadzenie oraz podsadzanie leśnej roślinności drzewiastej i krzewiastej zostanie zastąpione inicjowaniem samosiewu lub siewem nasion,
 - sadzenie stosowane będzie z zastosowaniem metod specjalnych,
 z efektem w postaci możliwie największego ograniczenia zjawiska naruszenia struty wierzchnich warstw gleby
 - f) zmiany w stosunku do wymagań planu urządzenia lasu metody użytkowania rębego lasu poprzez zastąpienie planowanego użytkowania lasu z użyciem:
 - rębni zupełnych na rębnie złożone,
 - rębni złożonych na inne rębnie złożone, charakteryzujące się bardziej wydłużonym czasem trwania drzewostanu starego pokolenia lasu,
 - rębni zupełnych lub rębni złożonych na użytkowanie ciągle lasu;
 - g) zwiększenia ilości pozostałości poużytkowych pozostawianych w lesie po zakończeniu użytkowania przedrębego lub użytkowania rębego lasu;
 - h) zwiększania udziału drzew martwych pozostawianych w lesie do naturalnej biodegradacji – bez szkody dla stanu zdrowotnego i funkcjonalności ekosystemu leśnego;
 - i) zadrzewienia gruntów, zajętych pod obiekty infrastruktury leśnej, oraz zmniejszanie areálu tych gruntów poprzez przeznaczanie pod uprawy leśne,
 - j) zmniejszanie areálu szkółek leśnych, w których produkcja sadzonek jest prowadzona na odkrytych powierzchniach, na rzecz szkółek podokapowych oraz na rzecz pozyskiwania sadzonek leśnej roślinności drzewiastej i krzewiastej z nalotów,
 - k) zwiększenia pola powierzchni, objętej wprowadzaniem podszytów,
 - l) ograniczenia lub powstrzymania procesu trwającego rozpadu drzewostanów na dużych areałach wskutek choroby łańcuchowej lasu lub innych czynników, w szczególności poprzez zaplanowanie przebudowy lub zmianę realizowanych projektów przebudowy tych lasów,
 - m) zwiększenia skuteczności odnawiania lasu poprzez zmniejszanie zakresu prac w zakresie poprawek i uzupełnień
 - n) do wykonania innych działań, zwłaszcza działań, wiążących się z ponadplanowym przyrostem biomasy organicznej w obrębie wydzielenia leśnego.
4. Działania, skutkujące poprawę roli lasu jako naturalnego zbiornika gazów cieplarnianych poprzez:
 - a) podnoszenie skuteczności ochrony lasu przed:
 - pożarami,
 - szkodami od zwierzyny,
 - szkodami od czynnikami o charakterze biotycznym, w szczególności na powierzchniach stałych ognisk gradacyjnych oraz na terenach, objętych lub zagrożonych gradacjami, prowadzącymi do zaniku roślinności leśnej na znacznych areałach, szczególnie w przypadkach opóźnień w opracowywaniu skutecznych metod profilaktyki oraz efektywnych i bezpiecznych sposobów ograniczania populacji owadów, dla których roślinność leśna stanowi bazę pokarmową;
 - b) zwiększanie odporności drzewostanów na szkody od wiatrów oraz śniegu na drodze postępowania hodowlanego,
 - c) poprawę skuteczności odnawiania lasu poprzez zmniejszanie zakresu prac w zakresie poprawek i uzupełnień,

- d) przywracania roślinności leśnej w lasach zdewastowanych oraz zdegradowanych wskutek stanów siły wyższej,
- e) naturalizację biotopów lasu oraz dostosowania biocenoz do biotopów lasu, obejmującego w szczególności kształtowanie drzewostanów wielogatunkowych o strukturze piętrowej i wielopokoleniowej w celu zapewnienia trwałych podstaw do istnienia lasu na danej powierzchni ziemskiej oraz pełnienia przez nie funkcji zewnętrznych, do których są predysponowane w połączeniu z zapotrzebowaniem na efekty tych funkcji,
- f) zwiększanie pola powierzchni lasów jako naturalnego zbiornika gazów cieplarnianych na drodze działań w zakresie zalesiania powierzchni ziemskiej

nie powinny być uwzględniane w pakiecie działań do wykonania w wydzieleniach leśnych w celu wytworzenia produktu gospodarki leśnej PN1, ze względu na okoliczność, że są to działania, które są trudne do przypisania do konkretnego wydzielenia leśnego z punktu widzenia efektu magazynowania dodatkowych ilości dwutlenku węgla⁸; zakłada się, że działania te, jako bezwzględnie wymagane w realizacji planu urządzenia lasu, . dokonywanej z respektowaniem zasad trwale zrównoważonej gospodarki leśnej - z punktu widzenia efektu magazynowania dodatkowych ilości surowca drzewnego w lasach są trudne do przypisania do konkretnego wydzielenia leśnego; zakłada się, że skutek tych działań, w kolejnych okresach rozliczeniowych, będzie uwzględniany w raportowaniu pochłaniania dwutlenku węgla przez lasy, dokonywanym przez Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami, z coraz większą precyzją w miarę doskonalenia metod tego raportowania.

§6

1. Z zastrzeżeniem ust. 7., działania, o których mowa w § 5, projektuje się w funkcji czasu dla każdego wydzielenia leśnego odrębnie lub dla wyodrębnionych jednorodnych zbiorów wydzieleni leśnych - biorąc pod uwagę okres do końca obowiązywania planu urządzenia lasu w nadleśnictwie.
2. Działania te corocznie podlegają obowiązkowemu korygowaniu do kolejnych wersji, w ramach których wykazuje się działania faktycznie wykonane w roku ubiegłym. Korygowanie, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym, może obejmować dodawanie nowych działań, rezygnację działań wcześniej zaplanowanych, zmianę zakresu działań zaplanowanych oraz szczegółowego sposobu ich realizacji.
3. (ustęp wykreślony).
4. (ustęp wykreślony).
5. Po zakończeniu realizacji projektu poprawy roli lasów ostateczna wersja działań zaplanowanych powinna odzwierciedlać działania faktycznie zrealizowane.
6. Zintegrowany systemu informatyczny Lasów Państwowych powinien zapewniać możliwość generowania działań zaplanowanych we wszystkich ich wersjach projektowych..
7. W Lasach Państwowych początek okresu realizacji projektu poprawy roli lasów wyznacza rok kalendarzowy rozpoczynający działania w ramach wspólnego przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych. W danym roku kalendarzowym końcowy rok kalendarzowy realizacji projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych wyznacza rok kalendarzowy, na który przypada koniec wykonywania planu urządzenia lasu przez nadleśnictwo lub nadleśnictwa, które najpóźniej przystąpiły do wspólnego przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych . Okres realizacji projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych ulega corocznie wydłużeniu w miarę przystępowania kolejnych nadleśnictw do wspólnego przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych.

§7

Działania nadleśniczego w zakresie:

- 1) projektowania:
 - a) zgrupowania wydzieleni leśnych do objęcia działaniami na rzecz poprawy roli lasu,
 - b) wyodrębniania jednorodnych zbiorów tych wydzieleni,

⁸ z zastrzeżeniem co do działań, obejmujących zalesianie gruntów, które to działania wyłącza się z pakietu działań, służących wytwarzaniu PN1 ze względu na brak możliwości jednoznacznego odróżnienia zalesień, kwalifikujących się do raportowania przez Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami od zalesień ponadplanowych, kwalifikujących do uznania za działania, służące wytwarzaniu produktu gospodarki leśnej PN1.

- c) planów działalności leśnej w ramach zgrupowania wydziałów leśnych:
 - przy założeniu prowadzenia działalności zgodnej z planem urządzenia lasu oraz
 - na potrzeby poprawy roli lasów,
 - 2) obliczania przewidywanych do wytworzenia oraz wytworzonych ilości produktu gospodarki leśnej PN1
 - 3) ewidencjonowania działań wykonanych, o których mowa w pkt. 1 lit. d),
 - 4) nowelizowania planów działań, o których mowa w pkt. 1) lit. d),
 - 5) przekazywania do Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych (CKPŚ) planów działań, o których mowa w pkt. 1) lit. d) oraz sporządzania sprawozdań z wykonania tych planów i przekazywania tych sprawozdań do CKPŚ
- powinny być wspomagane przez odpowiednie aplikacje, wchodzące w skład zintegrowanego systemu informatycznego Lasów Państwowych, a także powinny być na stałe utrwalane w bazie danych tego systemu – stosownie do postanowień w dalszej części niniejszego zarządzenia.

§8

1. Dokumentacja projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych stanowi zintegrowany przez CKPŚ zbiór wszystkich części składowych dokumentacji tego projektu:
 - a) poddawany staraniem CKPŚ w wersji pierwotnej oraz w kolejnych wersjach znowelizowanych ocenie oddziaływania na środowisko w wykonaniu przepisów właściwych w tym zakresie,
 - b) uzupełniany o zestawienie syntetyczne, obejmujące informacje o ilości produktu gospodarki leśnej PN1, wytworzonego lub przewidywanego do wytworzenia od pierwszego do ostatniego roku kalendarzowego, wyznaczających aktualnie okres realizacji projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych,
 - c) wprowadzany w życie w drodze zarządzeń Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych w sprawie działań Lasów Państwowych na rzecz łagodzenia efektu cieplarnianego:
 - przygotowywanych w wersji projektowej przez CKPŚ,
 - będących w szczególności podstawą dla nadleśnictw ujmowania tych działań w kolejnych rocznych planach finansowo – gospodarczych.
2. Częściami składowymi dokumentacji projektu poprawy roli lasów są plany działań, o których mowa w § 7 pkt. 1) lit. d). - poddane weryfikacji przez CKPŚ oraz nowelizacji przez nadleśniczych w następstwie tej weryfikacji.
3. Dokumentacja projektu poprawy roli lasów jest poddawana korektom i uzupełnieniom w ślad za korektami i uzupełnieniami wyżej wymienionych planów, a także w ślad za doskonaleniem procedur, służących obliczaniu ilości produktu gospodarki leśnej PN1.
4. Po uwzględnieniu planu działań nadleśnictwa w dokumentacji projektu poprawy roli lasów – zgrupowanie wydziałów leśnych, o którym mowa w § 7 pkt. 1) lit. a, staje się gospodarstwem węglowym.
5. Wzór dokumentacji projektu poprawy roli lasów, zawierający niezbędne objaśnienia, określono w Aneksie nr 2 do niniejszego zarządzenia.

Część 3

Lasy Państwowe jako wytwórca produktu gospodarki leśnej PN1

§9

1. Wytwarzanie produktu gospodarki leśnej przez Lasy Państwowe następuje w wyniku realizacji wspólnego przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych (WP1)
2. Uczestnikami czynnymi WP1 są :
 - 1) Dyrektor Generalny Lasów Państwowych, działający przy pomocy dyrektorów regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych;
 - 2) wytypowane do tego nadleśnictwa;
 - 3) jednostki organizacyjne Lasów Państwowych o zasięgu krajowym:
 - a) CKPŚ
 - b) ZILP
 - c) Centrum Informacyjne Lasów Państwowych (CILP);

- 4) Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych (DGLP) oraz regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych.
3. Nadleśnictwa, nie będące czynnymi uczestnikami wspólnego przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych, uczestniczą w tym przedsięwzięciu poprzez przekazywanie na rachunek bankowy funduszu leśnego środków pieniężnych, związanych z odpisem podstawowym.

§10

W ramach WP1:

- 1) do obowiązków Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych, działającego przy pomocy dyrektorów regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych, należy w szczególności:
 - a) coroczne wydzielanie kwoty środków pieniężnych, związanych z funduszem leśnym, przeznaczonych na prefinansowanie projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych,
 - b) ustalanie, korygowanie oraz doskonalenie poprzez wydawanie zarządzeń organizacji wspólnego przedsięwzięcia,
 - c) podpisywanie wieloletnich porozumień wielostronnych między uczestnikami wspólnego przedsięwzięcia,
 - d) nadzorowanie oraz koordynowanie działalności dyrektorów regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych w sprawach związanych ze wspólnym przedsięwzięciem,
 - e) podejmowanie decyzji w sprawach:
 - ogłoszenia konkursu i listy nadleśnictw obowiązanych do przystąpienia do procedury konkursowej,
 - listy nadleśnictw realizujących projekt poprawy roli lasów w Lasach Państwowych,
 - przekazania do nadleśnictw realizujących projekt poprawy roli lasów w Lasach Państwowych środków pieniężnych, związanych z funduszem leśnym, służących prefinansowaniu działań w ramach wewnętrznej dopłaty przedmiotowej na realizację wspólnego przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych z użyciem środków, związanych z funduszem leśnym,
 - zatwierdzenia procesu wewnętrznego audytu produktu gospodarki leśnej PN1 (uznawaniu dodatkowych ilości dwutlenku węgla za zmagazynowane);
 - f) podpisywanie umów z nabywcami produktu PN1,
 - g) przekazywanie do Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami okresowych informacji o realizacji wspólnego przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych, mających za przedmiot poprawę roli lasów jako naturalnego zbiornika gazów cieplarnianych
- 2) do obowiązków nadleśnictw, przystępujących do ww. konkursu, należy w szczególności:
 - a) przygotowanie oraz przedkładanie CKPŚ planu działań, mającego stać się częścią dokumentacji projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych,
 - b) współpraca z CKPŚ w zakresie analizowania oraz ewentualnego poprawiania ww. planu działań
- 3) do obowiązków nadleśnictw uczestniczących w realizacji projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych należy w szczególności:
 - a) wykonywanie zadań w ramach projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych po ich uprzednim ujęciu w planie finansowo – gospodarczym nadleśnictwa,
 - b) korygowanie, poddawanie korektom i modyfikacjom dokumentacji projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych w częściach, dotyczących poszczególnych nadleśnictw,
 - c) współpraca z CKPŚ w zakresie audytu wewnętrznego produktu gospodarki leśnej PN1,
 - d) sporządzanie wewnętrznych corocznych sprawozdań z działań prowadzonych w gospodarstwie węglowym
- 4) do zadań CKPŚ należy w szczególności:
 - a) prowadzenie z upoważnienia Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych procedury konkursowej, mającej na celu wyłonienie nadleśnictw, przewidzianych do realizacji projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych,
 - b) przeprowadzanie wewnętrznego audytu wewnętrznego produktu gospodarki leśnej PN1,
 - c) wnioskowanie do Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych w sprawie uruchomienia środków dopłaty przedmiotowej, służących prefinansowaniu projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych,
 - d) prowadzenie rejestru ilości produktu gospodarki leśnej PN1,

- e) sporządzaniu projektów decyzji Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych o uznaniu dodatkowych ilości dwutlenku węgla za zmagazynowane w gospodarstwach węglowych,
 - f) sporządzaniu okresowych ofert zbycia produktów gospodarki leśnej PN1,
 - g) prowadzenie z upoważnienia Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych procedur aukcyjnych lub negacyjnych z podmiotami zainteresowanymi nabyciem produktów gospodarki leśnej PN1 – łącznie ze sporządzaniem projektów umów zbycia tych produktów.
- 5) do zadań Z ILP należy w szczególności:
- a) rozbudowa oraz doskonalenie zintegrowanego systemu informatycznego Lasów Państwowych o część dotyczącą wspólnego przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych, z uwzględnieniem kompatybilności oraz współpracy z systemem informatycznym Krajowego ośrodka bilansowania i zarządzania emisjami, o którym mowa w przepisach ustawy o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji – łącznie z instalowaniem w ramach tego systemu algorytmów (modeli matematycznych), pozwalających na obliczanie pochłaniania netto dwutlenku węgla przez lasy w kolejnych wersjach rozwojowych (w miarę postępu prac badawczych w tym zakresie),
 - b) administrowanie częścią zintegrowanego systemu informatycznego Lasów Państwowych, o której mowa w lit. a);
- 6) do zadań CILP należy prowadzenie permanentnej kampanii promocyjnej, ukierunkowanej na wywołanie u podmiotów zewnętrznych zainteresowania nabywaniem świadectw leśnych;
- 7) do zadań dyrektorów regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych należy w szczególności nadzorowanie oraz koordynowanie, a także udzielanie pomocy nadleśnictwom realizującym projekt poprawy roli lasów w Lasach Państwowych;
- 8) do zadań DGLP oraz regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych należy w szczególności wykonywanie wszelkich działań pomocniczych, niezbędnych do wypełnienia obowiązków przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych oraz dyrektorów regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych.

§11

1. Dyrektor Generalny Lasów Państwowych corocznie ustala w drodze decyzji wewnętrznej łączną kwotę środków pieniężnych, planowanych do przekazywania w danym roku kalendarzowym z rachunku bankowego funduszu leśnego do nadleśnictw na prefinansowanie realizacji projektu poprawy roli lasów, a także sporządza i aktualizuje długookresowy plan zapotrzebowania na środki, związane z funduszem leśnym, na prefinansowanie projektu poprawy lasów w Lasach Państwowych.
2. Odrębnie ustala się kwotę środków pieniężnych, służących prefinansowaniu zadań przez nadleśnictwa, które do realizacji wspólnego przedsięwzięcia przystąpiły w latach ubiegłych, oraz przez nadleśnictwa, przystępujące do wspólnego przedsięwzięcia w danym roku kalendarzowym.

§12

1. Dyrektor Generalny Lasów Państwowych ogłasza corocznie konkurs na realizowanie przez nadleśnictwa projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych.
2. Nadleśnictwo obowiązane do przystąpienia do konkursu lub przystępujące do tego konkursu na zasadach dobrowolności opracowują przypisaną im część dokumentacji projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych, obejmującą okres obowiązywania planu urządzenia lasu.

§13

1. Do opracowania własnych części dokumentacji projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych obowiązane są wszystkie nadleśnictwa, rozpoczynające w danym roku kalendarzowym realizację planu urządzenia lasu.
2. Lista nadleśnictw uczestniczących w programie, w tym na warunkach obligatoryjnych, jest zatwierdzana przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych w drodze decyzji wewnętrznych.

§14

1. W ramach własnej części dokumentacji projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych nadleśniczy podaje szacunkowy koszt realizacji w nadleśnictwie projektu poprawy roli lasów, korzystając z informatycznej aplikacji użytkowej, pozwalającej na obliczanie planowanych kosztów realizacji działalności leśnej.
2. Integralnym uzupełnieniem części dokumentacji projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych, sporządzanej przez nadleśnictwo, powinno być uzasadnienie, w którym nadleśniczy przeprowadza dowód na to, że realizacja w nadleśnictwie projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych nie spowoduje:
 - 1) szkód w innych ekosystemach;
 - 2) obniżenia potencjału regeneracyjnego oraz żywotności lasów;
 - 3) obniżenia bogactwa biologicznego w lasach, znajdujących się zarządzie danego nadleśnictwa;
 - 4) obniżenia wytwórczości lasów w nadleśnictwie przy możliwie najmniejszej stratności na produkcyjności gospodarczej lasów.
3. Do podmiotów prowadzących gospodarkę leśną w gospodarstwie leśnym, nie będącym Lasami Państwowymi, regulację ust. 2 będą stosowane odpowiednio, z zastrzeżeniem § 2. stosuje się odpowiednio.

§15

1. Konkurs mający na celu wyłonienie nadleśnictw, obowiązanych do przystąpienia w danym roku do wspólnego przedsięwzięcia, przeprowadza w imieniu Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych CKPŚ.
2. Konkurs ma charakter dwuetapowy. Do drugiego etapu konkursu przechodzą nadleśnictwa, które ze skutkiem pozytywnym przeprowadzą dowód, o którym mowa w §14 ust.2.
3. W ramach drugiego etapu konkursu do realizacji projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych powinny zostać wytypowane nadleśnictwa, w których, w ramach kwoty środków, o której mowa w § 11, uprawdopodobnione jest wytworzenie łącznie najwyższej ilości produktu gospodarki leśnej PN1 przy możliwie najwyższym wzroście bogactwa biologicznego w lasach, będących w zarządzie tych nadleśnictw.
4. CKPŚ wnioskuje do Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych o zatwierdzenie w drodze decyzji wewnętrznej listy nadleśnictw przystępujących w danym roku do wspólnego przedsięwzięcia.
5. Listę nadleśnictw, o której mowa w ust. 4, zatwierdza Dyrektor Generalny Lasów Państwowych w drodze decyzji wewnętrznej.

§16

1. Nadleśnictwa corocznie korygują przypisaną im część dokumentacji projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych do kolejnych wersji, w ramach których wykazują działania faktycznie wykonane w roku ubiegłym, przekazując w tej sprawie do CKPŚ stosowane sprawozdanie wewnętrzne.
2. Obowiązkiem CKPŚ jest poddawanie audytowi wewnętrznemu produktu gospodarki leśnej PN1 poprzez zbadanie rzetelności informacji o działaniach, o których mowa w ust.1. Audyt jest kwitowany decyzją wewnętrzną Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych.
3. Nadleśnictwa, w okresie realizacji projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych, we współpracy z CKPŚ, mogą poddawać przypisaną im część dokumentacji projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych niezbędnym korektom i modyfikacjom, dotyczącym działań i czynności planowanych do realizacji w nadchodzących latach.
4. Po zakończeniu realizacji projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych w danym nadleśnictwie ostateczna wersja przypisanej mu części dokumentacji projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych odzwierciedla czynności faktycznie zrealizowane.

§17

Przekazywanie środków pieniężnych, zgromadzonych na rachunku bankowym funduszu leśnego, na prefinansowanie projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych następuje na podstawie planu finansowo – gospodarczego Lasów Państwowych.

Część 4

Przyjmowanie do realizacji poszczególnych części dokumentacji projektu poprawy roli lasów oraz ocena realizacji projektu poprawy roli lasów

§18

1. Nadleśnictwo, uczestniczące w realizacji programu, corocznie w obowiązane przedłożyć CKPŚ własną część dokumentacji projektu poprawy roli lasów w gospodarstwie leśnym, z uwzględnieniem działań zrealizowanych oraz przewidywanych do realizacji w przyszłości – z zastrzeżeniem ust. 2.
2. W roku zamierzonego przystąpienia do działań na rzecz poprawy roli lasów – nadleśnictwo, o którym mowa w ust.1, przedstawia plan działań jako projekt własnej części dokumentacji projektu poprawy roli lasów w gospodarstwie leśnym.

§19

1. CKPŚ dokonuje oceny informacji, zawartych w dokumentacjach, o których mowa w § 18.
2. Dokonując oceny, o której mowa w ust.1, CKPŚ uwzględnia przepisy o ochronie przyrody oraz przepisy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.
3. Przedmiotem oceny jest w szczególności:
 - 1) prawdopodobieństwo wytworzenia produktu gospodarki leśnej PN1 w wyniku realizacji przedsięwzięć oraz czynności, utrwalonych w poszczególnych dokumentacjach;
 - 2) wpływ realizacji planowanych działań (czynności) na inne ekosystemy, potencjał regeneracyjny oraz żywotności lasów, bogactwo biologiczne w lasach, wytwórczości lasów w nadleśnictwie oraz produkcyjność gospodarczą lasów.
4. CKPŚ współpracuje z nadleśnictwami w celu uzyskania potrzebnych wyjaśnień oraz doprowadzenia do ewentualnego skorygowania dokumentacji przed dokonaniem ich oceny.
5. CKPŚ przedkłada poszczególne dokumentacje wraz z ocenami w formie pisemnej opinii Dyrektorowi Generalnemu Lasów Państwowych.

§ 20

Dyrektor Generalny Lasów Państwowych, uwzględniając ocenę CKPŚ, w drodze decyzji wewnętrznej:

- 1) odmawia zatwierdzenia dokumentacji w wersji pierwotnej;
- 2) zatwierdza dokumentację bez zastrzeżeń;
- 3) zatwierdza dokumentację po wprowadzeniu w nich zmian i uzupełnień.

§ 21

1. Odmowa zatwierdzenia dokumentacji w wersji pierwotnej oznacza, że nadleśnictwo nie może działać na rzecz poprawy roli lasu w ramach niniejszego zarządzenia.
2. Decyzje zatwierdzające dokumentację bez zastrzeżeń lub zatwierdzające dokumentację po wprowadzeniu w nich zmian i uzupełnień stają się podstawą utrwalenia w Rejestrze PN1 przewidywanego udziału podmiotu w wytwarzaniu produktu gospodarki leśnej PN1.

§22

Do podmiotów, prowadzących gospodarstwa leśne, nie będących nadleśnictwami – regulacje §19 i 20 będą stosowane odpowiedni, z zastrzeżeniem § 2.

Część 5

Rejestr PN1

§ 23

1. Rejestr PN1 jest urządzeniem analitycznym, prowadzonym przez CKPŚ, w którym dokonuje się ewidencjonowania w ujęciu ilościowym produktu gospodarki leśnej PN1, wytworzonego w poszczególnych

latach kalendarzowych (docelowo, z zastrzeżeniem § 2, z podziałem na Lasy Państwowe i inne podmioty, prowadzące gospodarkę leśną w gospodarstwach leśnych) , a także do utrwalania w nim także innych informacji.

2. Wzór Rejestru PN1, zawierający niezbędne objaśnienia, określono w Aneksie 3 do niniejszego zarządzenia.

Część 6

Zbywanie świadectw leśnych

§ 24

1. W zakresie zbywania produktu gospodarki leśnej PN1 - CKPŚ działa w imieniu nadleśnictw, a docelowo, z zastrzeżeniem § 2, także w imieniu innych podmiotów prowadzących gospodarkę leśną w gospodarstwach leśnych, będących wytwórcami produktu gospodarki leśnej PN1.
2. Zbywanie świadectw leśnych następuje w drodze okresowych aukcji elektronicznych, prowadzonych z upoważnienia Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych przez CKPŚ, zwanej dalej aukcjami.
3. W razie niepowodzenia aukcji – CKPŚ może zbywać świadectwa leśne w drodze negocjacji.
4. Umowy na zbycie produktu leśnego PN1 każdorazowo podpisuje Dyrektor Generalny Lasów Państwowych.

§25

1. Aukcja adresowana jest do wszelkich podmiotów praw i obowiązków: krajowych i zagranicznych, decydujących się na nabycie świadectw leśnych, w szczególności w celu osiągnięcia w przyszłości korzyści ekonomicznych w postaci:
 - 1) wzrostu renomy i prestiżu, przekładających się na poprawę warunków prowadzenia działalności na rynkach właściwych,
 - 2) przychodów z odsprzedaży świadectwa leśnego, o którym mowa w § 26 ust. 1, innym podmiotom.
2. Do negocjacji, o których mowa w §24 ust. 3, regulację ust.1 stosuje się odpowiednio
3. Środki z aukcji lub realizacji umowy, zawieranej w wyniku negocjacji, wpływają na wyodrębniony rachunek bankowy funduszu leśnego.

§ 26

1. Dyrektor Generalny Lasów Państwowych, na podstawie okresowych informacji o wynikach aukcji i negocjacji, przekazywanych przez CKPŚ - podczas Centralnych Obchodów Dni Lasu wydaje uroczystie nabywcom produktu gospodarki leśnej PN1 dokument, informujący o nabyciu przez nich określonej liczby dwutlenku węgla, zgromadzonego w lasach jako naturalnych zbiornikach gazów cieplarnianych (świadectwo świadectw leśnych, podkreślając, iż akt takiego nabycia jest dowodem działania przez ten podmiot na rzecz ochrony środowiska .
2. Dyrektor Generalny Lasów Państwowych zapewnia umieszczenie firmy podmiotu legitymującego się świadectwem leśnym na tablicach informacyjnych umieszczanych w obrębie siedziby Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, a także siedzib regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych, a także – właściwych nadleśnictw.

Część 7

Wynagrodzenie za udział w wytworzeniu produktu gospodarki leśnej PN1

§ 27

1. CKPŚ, na podstawie danych w Rejestrze PN1, przekazuje do Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych informacje o kwotach środków pieniężnych, odpowiadających wynagrodzeniu, przysługującemu podmiotom, będącym wytwórcami produktu gospodarki leśnej PN1.

2. Podmiotom, będącym wytwórcami produktu gospodarki leśnej PN1, przysługuje wynagrodzenie proporcjonalnie do ich udziału w łącznej wartości tego produktu, wynikającej z informacji zawartych w Rejestrze PN1.
3. Dyrektor Generalny Lasów Państwowych dokonuje przelewu środków pieniężnych, związanych z wynagrodzeniem, o którym mowa w ust. 1 i 2, z rachunku bankowego funduszu leśnego na rachunki bankowe podmiotów, będących wytwórcami produktu gospodarki leśnej PN1.

§ 28.

1. Dyrektor Generalny Lasów Państwowych, na wniosek CKPŚ, z rachunku bankowego funduszu leśnego przelewa do nadleśnictw dopłaty przedmiotowe – do wysokości różnicy między wynagrodzeniem, przysługującym nadleśnictwu za wytwarzanie produktów gospodarki leśnej PN1, a kwotą środków, przelaną na rachunek bankowy funduszu leśnego w ramach prefinansowania działań wykonywanych przez to nadleśnictwo w związku z realizacją projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych.
2. Do ustalania wynagrodzenia, przysługującego nadleśnictwom, regulację § 27 ust.2, stosuje się odpowiednio.
3. Księgowanie w Lasach Państwowych, zdarzeń finansowych, związanych z realizacją projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych, określono w Aneksie 4 do niniejszego zarządzenia

§ 29

1. Wynagrodzenie nie przysługuje podmiotowi, będącemu wytwórcą produktu gospodarki leśnej PN1 - poczynając od roku, w którym w rachunku narastającym ilość produktu gospodarki leśnej PN1, wytworzonego przez ten podmiot, przybrała w Rejestrze PN1 wartość ujemną.
2. Podmiot, o którym mowa w ust.1, poczynając od roku, o którym mowa w ust.1., przestaje działać na rzecz poprawy roli lasów na podstawie niniejszego zarządzenia.
3. Jeżeli działanie podmiotu, o którym mowa w ust.1, wyczerpuje znamiona działania umyślnie przyczyniającego się do zaniku zdolności lasów do gromadzenia dwutlenku węgla (CO₂) co najmniej na poziomie bazowym w leśnictwie, CKPŚ dochodzi od tego podmiotu na zasadach Kodeksu Cywilnego zwrotu dotychczasowego wynagrodzenia do kwoty różnicy między wynagrodzeniem pobranym a wyrażoną w jednostkach pieniężnych bezwzględną wartością ilości produktu, o którym mowa w ust.1.
4. Środki z dochodzenia, o którym mowa w ust. 3, zasilają rachunek bankowy funduszu leśnego i są traktowane jak wpływ środków z tytułu wynagrodzenia za zbycie świadectw leśnych.
5. Do nadleśnictw przepisy ust. 1 – 4 stosuje się odpowiednio

Część 8

Inne wykorzystanie dokumentacji projektu poprawy roli lasów

§30

4. W Lasach Państwowych obowiązuje zasada, że części dokumentacji projektu poprawy roli lasów, sporządzone w danym roku przez nadleśnictwa rozpoczynające realizację planów urządzenia lasu, przed skierowaniem do realizacji w celu wytwarzania produktu gospodarki leśnej PN1 na podstawie niniejszego zarządzenia, są wykorzystywane jako dokumentacja projektu do ewentualnej realizacji w ramach Krajowego systemu zielonych inwestycji, o którym mowa w przepisach ustawy o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji.
5. W razie przyjęcia wszystkich lub niektórych części dokumentacji, o których mowa w ust.1, do realizacji projektów w ramach Krajowego systemu zielonych inwestycji – części ta nie są utrwalane w dokumentacji projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych. Lasy i grunty, objęte w Lasach Państwowych projektami zielonych inwestycji, są pomijane w dokumentacji, o której mowa w zdaniu poprzedzającym.

6. Niniejsze zarządzenie nie sprzeciwia się wyborowi postępowania, opisanemu w ust.1., przez podmiot prowadzący gospodarkę leśną w gospodarstwie leśnym innym niż Lasy Państwowe. W takim przypadku ust. 2 stosuje się odpowiednio.
7. Niniejsze zarządzenie nie stanowi przeszkody dla decyzji podmiotu, prowadzącego gospodarkę leśną w gospodarstwie leśnym innym niż Lasy Państwowe, o poddaniu dokumentacji poprawy roli lasów, objętego odmową, o której mowa w §21 ust.1, procedurze, przewidzianej w przepisach ustawy o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji, dotyczących Krajowego systemu zielonych inwestycji.

§ 31

Regulację §30 ust.2 stosuje się odpowiednio w odniesieniu do lasów i gruntów, objętych projektami wspólnych wdrożeń na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, o których mowa w przepisach ustawy o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji.

Część 9

Regulacje końcowe

§ 32

Uzasadnienie do niniejszego zarządzenia i przyjętych w nim rozwiązań zawarto w Aneksie 5

§ 33

Zgodnie ze odpowiednim aktem reglamentacji wewnętrznej Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych⁵ – ze wspólnym przedsięwzięciem jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych, objętego niniejszym zarządzeniem, wiąże się następującą charakterystyka:

- 1) przedmiot wspólnego przedsięwzięcia: wytwarzanie nierzecowego produktu wyjściowego gospodarki leśnej PN1;
- 2) udział wspólnego przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych w wytwarzaniu nierzecowego produktu gospodarki leśnej PN1: nierzecowy produkt wyjściowy gospodarki leśnej wytwarzany w całości w ramach wspólnego przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych;
- 3) uczestnicy wspólnego przedsięwzięcia: wytypowane nadleśnictwa, Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych, regionalne dyrekcje Lasów Państwowych, CKPŚ, ZILP, CILP z zastrzeżeniem, że pozostałe nadleśnictwa uczestniczą we wspólnym przedsięwzięciu poprzez przekazywanie na rachunek bankowy funduszu leśnego środków pieniężnych, związanych z odpisem podstawowym;
- 4) istota produktu wyjściowego, związanego ze wspólnym przedsięwzięciem: w ramach wspólnego przedsięwzięcia powstaje jeden produkt wyjściowy (produkt PN1), służący całemu Lasom Państwowym w wypełnieniu obowiązku Lasów Państwowych prowadzenia trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, mającej w szczególności na celu zachowanie korzystnego wpływu lasów na klimat;
- 5) jednostka organizacyjna prowadząca ewidencję produktu PN1: CKPŚ.

§34

⁵ zarządzenie nr Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia w sprawie wspólnych przedsięwzięć jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych (znak....)

Zgodnie z wykazem, zawartym w odpowiednim akcie reglamentacji wewnętrznej Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych⁶ – niniejsze zarządzenie należy do grup aktów reglamentacji wewnętrznej, ujętych pod następującymi pozycjami tego wykazu: 5 g), 8 g) piąte tiret, 15 f) i 16 a).

§ 35

Zarządzenie wchodzi w życie w ciągu miesięcy od jego podpisania

Aneks 1

do projektu zarządzenia Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych

(projekt)

Definicje pojęć specjalistycznych z zakresu leśnictwa użytych w projekcie zarządzeniu

1. Gospodarka leśna – działalność leśna obejmująca:
 - 1) działalność w zakresie:
 - a) urządzania, ochrony i zagospodarowania lasu,
 - b) utrzymania i powiększania zasobów i upraw leśnych,
 - c) pozyskiwania, za wyjątkiem skupu, drewna, żywicy, choinek, karpiny, kory, igliwia oraz płodów runa leśnego,
 - 2) realizację pozaprodukcyjnych funkcji lasu łącznie z udostępnianiem lub zbywaniem związanych z tym produktów gospodarki leśnej;

⁶ zarządzenie Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych nr ... z dnia ...(znak:...) w sprawie ustalenia standardowej klasyfikacji hasel, służących grupowaniu aktów reglamentacji wewnętrznej Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych

2. Gospodarstwo leśne – odpowiednio zorganizowany zespół składników materialnych i niematerialnych, przeznaczony do prowadzenia gospodarki leśnej, w tym:
 - 1) zespół składników materialnych i niematerialnych, wchodzących w skład Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, o którym mowa w ustawie z dnia 28 września 1991 r o lasach¹, zwanego w zarządzeniu Lasami Państwowymi;
 - 2) każdy inny zorganizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zespół składnik materialnych i niematerialnych, przeznaczony do prowadzenia gospodarki leśnej, jeżeli jest ona prowadzona na podstawie planu urządzenia lasu;
3. Grunt wylesiony – las w rozumieniu ustawy z dnia 28 września 1991 r o lasach:
 - 1) wyłączony z produkcji w rozumieniu przepisów o ochronie gruntów rolnych i leśnych, choćby faktyczne wyłączanie gruntu z produkcji następowało na podstawie innych przepisów;
 - 2) zamieniony z gruntu pokrytego roślinnością leśną lub gruntu przejściowo pozbawionego roślinności leśnej na:
 - a) grunt przeznaczony lub zajęty pod obiekty oraz urządzenia infrastruktury leśnej,
 - b) na użytek rolny
4. Drzewostan – wszystkie drzewa, wchodzące w skład wydzielienia leśnego lub części lasu o podobnej roli.
5. Szczegółowe gospodarstwo drzewostanowe – zgrupowanie:
 - 1) wydzieleń leśnych lub części lasu o podobnej roli, wchodzących w skład nadleśnictwa lub gospodarstwa leśnego:
 - a) dostatecznie homogeniczne pod względem pełnionych funkcji materialnych i niematerialnych oraz
 - b) objęte programami działalności w ramach gospodarki leśnej, uwzględniającymi te funkcje;
 - 2) będące podzbiorem typu gospodarczego drzewostanu lub typu lasu w rozumieniu przepisów o sporządzaniu planu urządzenia lasu.
6. Ilość dwutlenku węgla (CO₂) pochłoniętego netto przez lasy i inne grunty – wyrażona w megagramach (Mg) różnica pomiędzy:
 - 1) ilością dwutlenku węgla (CO₂), zaabsorbowaną w oznaczonym czasie przez lasy i inne grunty we władaniu podmiotu prowadzącego gospodarkę leśną w gospodarstwie leśnym, z ich atmosfery zewnętrznej w wyniku procesów fizjologicznych, w tym głównie procesu fotosyntezy,
 - a
 - 2) ilością:
 - a) dwutlenku węgla (CO₂), która w tym czasie przedostała się z lasów oraz innych gruntów do ich atmosfery zewnętrznej w wyniku procesów fizjologicznych oraz procesów biodegradacji, w tym mineralizacji, substancji organicznych, wchodzących w skład tych lasów i gruntów,
 - b) dwutlenku węgla (CO₂), zawartego w surowcu drzewnym oraz innych elementach lasów lub innych gruntów, jeżeli w tym czasie elementy te przestały być częściami składowymi lasów i gruntów, głównie w wyniku działalności człowieka.

¹ ustawa z dnia 28 września 1991 r o lasach (t.j.: Dz. U. z 2005 r. Nr 45, poz. 435, Nr 157, poz. 1315, Nr 167, poz. 1399, Nr 175, poz. 1460 i 1462, z 2006 r. Nr 227, poz. 1658, Nr 245, poz. 1775, z 2007 r. Nr 59, poz. 405, Nr 64, poz. 427, Nr 181, poz. 1286, z 2008 r. Nr 163, poz. 1011, Nr 199, poz. 1227, z 2009 r. Nr 18, poz. 97, Nr 42, poz. 340, Nr 69, poz. 595, Nr 92, poz. 753..)

7. Jednostka pochłaniania w leśnictwie - jeden megagram (1 Mg) dwutlenku węgla (CO_2) pochłonięty netto przez określone lasy i inne grunty, wchodzące w skład gospodarstwa leśnego, objęte gospodarką leśną, prowadzoną na podstawie:
 - 1) planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu, decyzji, o których mowa w art. 19 ust.3 i 4 ustawy z dnia 28 września 1991 r o lasach;
 - 2) ustawy z dnia 28 września 1991 r o lasach – w gospodarstwach leśnych, nie objętych planami i decyzjami, o których mowa w pkt.1).
8. Poziom bazowy w leśnictwie - ilość dwutlenku węgla (CO_2) pochłoniętego netto przez las i inne grunty we władaniu podmiotu prowadzącego gospodarkę leśną w gospodarstwie leśnym, wynikająca z realizacji planu urządzenia lasu.
9. Dodatkowa ilość zmagazynowanego dwutlenku węgla (CO_2) – wyrażona w megagramach ilość dwutlenku węgla (CO_2) pochłoniętego netto przez lasy i inne grunty we władaniu podmiotu prowadzącego gospodarkę leśną w gospodarstwie leśnym ponad poziom bazowy w leśnictwie.
10. Produkt gospodarki leśnej PN1 – usługa zmagazynowania w lasach dodatkowych ilości CO_2 , będąca efektem (ureczywistnieniem) przedsięwzięcia na rzecz poprawy roli lasów.
11. Poprawa roli lasów – podniesienie, poprzez realizowanie projektu poprawy roli lasów, znaczenia lasów i innych gruntów jako naturalnego zbiornika dwutlenku węgla (CO_2).
12. Projekt poprawy roli lasów – zbiór działań podmiotów prowadzących gospodarkę leśną w gospodarstwie leśnym, ukierunkowanych na udział tych podmiotów w wytworzeniu produktu gospodarki leśnej PN1.
13. Wspólne przedsięwzięcie jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych w zakresie gospodarki leśnej prowadzące do zmagazynowania w lasach dodatkowych ilości CO_2 , zwane dalej wspólnym przedsięwzięciem jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych lub WP1 – organizowane na bieżąco oraz koordynowane przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych permanentne działania:
 - 1) wytypowanych do tego nadleśnictw;
 - 2) zakładów Lasów Państwowych o zasięgu krajowym: Centrum Koordynacyjnego Projektów Środowiskowych (dalej: CKPŚ), Zakładu Informatyki Lasów Państwowych (dalej: ZILP), Centrum Informacyjnego Lasów Państwowych (dalej : CILP);
 - 3) Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych (dalej: DGLP) oraz regionalnych dyrekcji Lasów Państwowych (dalej: rdLP),
 mające na celu podniesienie - na zasadach, ustalonych w niniejszym zarządzeniu - roli lasów i innych gruntów w zarządzie Lasów Państwowych jako naturalnego zbiornika CO_2 w połączeniu z oferowaniem przez Lasy Państwowe do zbycia świadectw leśnych .
14. Świadectwo leśne – część produktu gospodarki leśnej PN1, odpowiadająca jednemu megagramowi dwutlenku węgla.
15. Leśne tablice węglowe – zbiór informacji wskaźnikowych oraz równań matematycznych, wprowadzonych do bazy danych zintegrowanego systemu informatycznego Lasów Państwowych **jako zintegrowana aplikacja informatyczna**, potrzebnych do obliczania:
 - 1) ilości dwutlenku węgla, zawartego w:
 - a) warstwach i innych elementach składowych lasu, takich, jak: skała macierzysta gleby, gleba, ściółka leśna, runo, podszyty i podrosty, drzewa poszczególnych pięter lasu,
 - b) elementach składowych gruntu wylesionego,
 - 2) ilości dwutlenku węgla lasu uwalnianego w ciągu roku:

- a) przez las w wyniku mineralizacji (biodegradacji, rozkładu) nieożywionej substancji organicznej oraz procesów fizjologicznych zachodzących w biocenozie leśnej, z wyłączeniem części biocenozy, w której zachodzą procesy fotosyntezy,
 - b) przez grunt wylesiony,
- 3) ilości dwutlenku węgla zawartego w substancji organicznej, w tym w pozyskanym surowcu drzewnym, wywożonej lub wydostającej się z lasu lub gruntu wylesionego w ciągu roku, na podstawie wartości i opisów cech, składających się na charakterystykę taksacyjną części lasu (wydzielień leśnych) lub charakterystykę taksacyjną gruntu wylesionego.
- 16. Charakterystyka taksacyjna wydzielienia leśnego (części lasu) – wykaz i zestawienie wartości oraz opisów cech wyodrębnionej terytorialnie wydzielienia leśnego (części lasu) z drzewostanem lub przejściowo pozbawionego drzewostanu, wchodzącego w skład gospodarstwa leśnego, potrzebne do stosowania leśnych tablic węglowych.
- 17. Charakterystyka taksacyjna gruntu wylesionego - wykaz i zestawienie wartości oraz opisów cech wyodrębnionego terytorialnie gruntu wylesionego, potrzebne do obliczania wartości emisji netto dwutlenku węgla (CO₂) lub ilości dwutlenku węgla (CO₂), pochłanianego netto przez ten wyodrębniony terytorialnie grunt:
 - 1) do czasu przejścia gruntu, będącego gruntem wylesionym na początku obowiązywania planu urządzenia lasu, w inne władanie,
 - 2) od rozpoczęcia wylesiania gruntu do czasu:
 - a) zakończenia pozyskania użytków drzewnych, należnych z mocy prawa podmiotowi prowadzącemu gospodarkę leśną w gospodarstwie leśnym - jako poprzedniemu władającemu tym gruntem,
 - b) przejścia terytorialnie wyodrębnionego gruntu wylesionego we władanie innego podmiotu,
 - 3) od czasu przejścia terytorialnie wyodrębnionego gruntu wylesionego we władanie nadleśnictwa - jako do nowego władającego tym gruntem.
- 18. Odnawianie lasu – zastępowanie drzewostanów starego pokolenia lasu drzewostanami nowego pokolenia lasu na drodze :
 - 1) ponownego wprowadzania – poprzez siew, sadzenie sadzonek lub doprowadzenie do samosiewu - leśnej roślinności drzewiastej na powierzchnie otwarte, powstałe po usunięciu drzewostanu starego pokolenia (odnawianie lasu poprzez zakładanie upraw leśnych przy zrębowej metodzie wymiany generacyjnej lasu);
 - 2) doprowadzania w drzewostanie starego pokolenia lasu do pojawienia się w nim leśnej roślinności drzewiastej nowego pokolenia lasu poprzez:
 - a) wykonywanie czynności hodowlanych, sprzyjających pojawianiu się, zachowaniu i rozwojowi nalotów leśnej roślinności drzewiastej,
 - b) siew oraz podsadzanie sadzonek leśnej roślinności drzewiastej,
 - c) sadzenie leśnej roślinności drzewiastej w lukach i gniazdach

z następującymi po tym: czynnościami pielęgnacyjnymi, stwarzającymi odpowiednie warunki wzrostu i rozwoju drzewostanu nowej pokolenia, formującego się w przestrzeni drzewostanu starego pokolenia, oraz użytkowaniem rębnym drzewostanu starego pokolenia , gdy osiągnie on wiek wymiany generacyjnej lasu (odnawianie lasu przy wymianie generacyjnej lasu z użyciem rębni złożonych).

19. Przebudowa lasu – wykonywanie programu działań w ramach gospodarki leśnej, w celu naturalizacji biotopów lasu oraz dostosowania biocenoz leśnych do biotopów lasu:
 - 1) następujące po ustaniu, wyeliminowaniu, ograniczeniu albo przy uwzględnieniu przyczyn, leżących poza gospodarką leśną, które doprowadziły do zniekształcenia biotopu lasu lub spowodowały niedostosowanie biocenozy leśnej do biotopu lasu,
 - 2) podejmowane w przypadkach, w których biotop lasu i związana z nim biocenoza leśna wykazują zniekształcenie w porównaniu do wzorców w stopniu, nie pozwalającym na:
 - a) utrzymanie lub przywrócenie roślinności leśnej na danej powierzchni ziemskiej,
 - b) wypełnianie przez las funkcji zewnętrznych, do których las ten jest predysponowany w połączeniu z zapotrzebowaniem na danej powierzchni ziemskiej na efekty tych funkcji.
20. Przyrost bieżący drewna w drzewostanie – różnica między miąższością (objętością) wszystkich drzew w drzewostanie na koniec okresu (drzewa drzewostanu głównego na koniec okresu) a miąższością wszystkich drzew w drzewostanie na początku okresu (drzewa drzewostanu głównego i podrzędnego na początku okresu) powiększoną o sumę miąższości drzew w dacie ich wycięcia, które w danym okresie przestały być częścią składową drzewostanu (drzewa drzewostanu podrzędnego w dacie wycięcia z drzewostanu w danym okresie).
21. Przyrost bieżący drewna całkowity w drzewostanie – przyrost bieżący drewna w drzewostanie, jeżeli uwzględniania się miąższość drzew bez względu na ich dymensje łącznie z miąższością gałęzi koron.
22. Przyrost bieżący drewna w drzewostanie głównym – różnica między sumą miąższości drzew drzewostanu głównego na końcu okresu a sumą miąższości drzew drzewostanu głównego na początku okresu.
23. Przyrost bieżący drewna w drzewostanie podrzędnym – różnica między sumą miąższości drzew drzewostanu podrzędnego w dacie wycięcia z drzewostanu a sumą miąższość drzew drzewostanu podrzędnego na początku okresu.
24. Rębnia – realizowanie czynności faktycznych bezpośrednio – produkcyjnych w ramach gospodarki leśnej, będących realizacją procesu wymiany generacyjnej lasu, na którą składa się użytkowanie rębne drzewostanu starego pokolenia oraz odnowienie lasu.
25. Rębnia zupełna – rębnia, w ramach której użytkowanie rębne drzewostanu starego pokolenia lasu jest dokonywane jednorazowo, zaś odnowienie lasu jest przeprowadzane poprzez ponowne wprowadzenie leśnej roślinności drzewiastej na powierzchnie odkryte po usunięciu drzewostanu starego pokolenia.
26. Rębnia złożona – rębnia, w ramach której drzewostan nowego pokolenia powstaje i przez oznaczony czas rozwija się w środowisku oraz przy środowiskowym oddziaływaniu drzewostanu starego pokolenia lasu, którego użytkowanie rębne jest rozciągnięte w czasie.
27. Użytkowanie ciągle lasu - działanie w zakresie gospodarki leśnej, w ramach którego usuwanie drzew drzewostanu starego pokolenia lasu oraz powstawanie drzewostanu nowego pokolenia lasu odbywa się w sposób jednoczesny, skutkując:
 - 1) zatarciem granicy między użytkowaniem głównym lasu oraz jego odnawianiem;

- 2) osiągnięciem przez drzewostany późnych stadiów rozwojowych;
 - 3) trwaniem leśnej roślinności drzewiastej na danej powierzchni przez bardzo długi czas, na ogół do wystąpienia stanu siły wyższej, inicjującego proces rozpadu drzewostanu i wymianę generacyjną lasu.
28. Użytkowanie główne lasu – użytkowanie przedrębne, użytkowanie rębne oraz pozyskiwanie surowca drzewnego w ramach użytkowania ciągłego lasu.
 29. Użytkowanie przedrębne lasu – pielęgnowanie lasu do czasu rozpoczęcia wymiany pokoleniowej (generacyjnej), wiążące się z pozyskiwaniem surowca drzewnego w ramach czyszczeń i trzebieży.
 30. Użytkowanie rębne lasu – usuwanie drzewostanu starego pokolenia z zastosowaniem rębni zupełnych lub rębni złożonych.
 31. Wiek wymiany generacyjnej lasu – wiek, związany z danym gospodarstwem drzewostanowym lub grupą gospodarstw drzewostanowych, z zastrzeżeniem gospodarstw drzewostanowych, w których odbywa się użytkowanie ciągłe lasu :
 - 1) drzewostanu o danym składzie gatunkowym, lub
 - 2) homogenicznej części tego drzewostanu, jeżeli składa się on z drzew w różnym wieku, uzasadniający – ze względu na zmniejszający się strumień użytków materialnych i użyteczności niematerialnych (produktów niematerialnych) - usunięcie lub rozpoczęcie usuwania w drodze wycinki wszystkich drzew tego drzewostanu lub jego homogenicznej części (wycinka drzewostanu starego pokolenia) w celu stworzenia warunków do dalszego rozwoju drzew, tworzących w nim drzewostan nowego pokolenia, lub w celu wyhodowania drzewostanu nowego pokolenia z uprawy leśnej, powstałej w drodze siewu, sadzenia lub doprowadzenia do samosiewu na powierzchni po wycince drzewostanu starego pokolenia (potocznie wiek rębności).
 32. Produkcyjność lasu – jeden z podstawowych atrybutów gospodarstwa leśnego, służący do oceny prawidłowości działalności leśnej w gospodarstwie leśnym, z tym że produkcyjność lasu może być produkcyjnością potencjalną lub rzeczywistą, a ponadto może obejmować produkcyjność gospodarczą lasu, produkcyjność całkowitą lasu oraz wytwórczość lasu.
 33. Potencjalna produkcyjność gospodarcza lasów w gospodarstwie leśnym w okresie obowiązywania planu urządzenia lasu - możliwa do osiągnięcia, w tym metodami gospodarki leśnej, zdolność lasów jako gruntów, zajętych pod drzewostany (lub gruntów przeznaczonych do ponownego pokrycia roślinnością leśną albo zalesienia), do udziału w wytwarzaniu drewna przez podmioty prowadzące gospodarstwa leśne drewna w okresie obowiązywania planu urządzenia lasu – zarówno drewna powodującego zwiększanie wymiarów (miąższości) drzew, pokrywających ten grunt (lub mogących pokryć ten grunt), jak i drewna, podlegającego pozyskiwaniu na tym gruncie w drodze wycinki drzew w celu zaspakajania potrzeb społecznych (w tym gospodarczych) na surowiec drzewny, przy czym zdolność tę:
 - 1) ustala się przy założeniu:
 - a) braku wystąpienia w przeszłości oraz do końca okresu obowiązywania planu urządzenia lasu stanów siły wyższej o charakterze biotycznym i abiotycznym,
 - b) prawidłowego sposobu prowadzenia gospodarki leśnej w przeszłości oraz do końca obowiązywania planu urządzenia lasu, a w szczególności,
 - c) prawidłowego sposobu prowadzenia użytkowania przedrębnego lasu, także z punktu widzenia stabilności drzewostanu i racjonalnej struktury sortymentowej drewna do pozyskania w ramach użytkowania rębnego,
 - 2) wyraża się w m³ drewna w przeliczeniu na jednostkę pola powierzchni gruntów wchodzących w skład gospodarstwa leśnego, wliczając w to grunty zajęte pod obiekty infrastruktury leśnej, a także w przeliczeniu na jeden rok – z zastosowaniem następującej formuły matematycznej:

$[(\sum V_k - \sum V_p + \sum U)/P]/o$, w którym:

- $\sum V_p \rightarrow$ oznacza najwyższą możliwą miąższość drzewostanów we wszystkich wydzieleniach leśnych gospodarstwa leśnego na początku obowiązywania planu urządzenia lasu lub po wejściu w skład gospodarstwa leśnego w trakcie realizacji planu urządzenia lasu - przy założeniach, jak w lit. a),
- $\sum V_k \rightarrow$ oznacza możliwie największą miąższość drzewostanów we wszystkich wydzieleniach leśnych gospodarstwa leśnego na koniec okresu obowiązywania planu urządzenia lasu lub w dacie wyjścia ze składu gospodarstwa leśnego - przy założeniach jak w lit. a),
- $\sum U \rightarrow$ oznacza łączną ilość drewna możliwą do pozyskania w ramach użytkowania przedrębного oraz rębного za cały okres obowiązywania planu urządzenia lasu - przy założeniach, jak w lit. a),
- $P \rightarrow$ oznacza łączne pole powierzchni gruntów wchodzących w skład gospodarstwa leśnego w okresie obowiązywania planu urządzenia lasu, obliczane jako średnia ważona liczbą lat, w których pole powierzchni gruntów wchodzących w skład gospodarstwa leśnego miało niezmienną wartość, z zastosowaniem następującego wzoru:

$P = [(P_1 * n_1 + P_2 * n_2 + (...) + P_k * n_k)] / [(n_1 + n_2 + (...) + n_k)]$, w którym:

$P_1, P_2, (...), P_k \rightarrow$ oznacza pole powierzchni gruntów w nadleśnictwie w trakcie realizacji planu urządzenia lasu, zaś

$n_1, n_2, (...), n_k \rightarrow$ oznacza czas występowania w nadleśnictwie pola powierzchni gruntów na niezmiennym poziomie, z tym że

$$n_1 + n_2 + (...) + n_k = o,$$

$o \rightarrow$ oznacza długość okresu obowiązywania planu urządzenia lasu (zazwyczaj $o = 10$ lat).

34. Potencjalna produktywność gospodarstwa lasów w części gospodarstwa leśnego – potencjalna produktywność gospodarstwa lasów w gospodarstwie leśnym, dotycząca zgrupowania wydziałów leśnych lub poszczególnych wydziałów leśnych, ustalana per analogiam do potencjalnej produktywności gospodarstwa leśnego, z tym że pole powierzchni gruntów danej części gospodarstwa leśnego ustala się zgodnie z zasadą proporcjonalności.

35. Przewidywana produktywność gospodarcza lasów w gospodarstwie leśnym lub w części gospodarstwa leśnego w okresie obowiązywania planu urządzenia lasu – zdolność lasów jako gruntów, zajętych pod drzewostany (lub gruntów przeznaczonych do ponownego pokrycia roślinnością leśną albo zalesienia), do udziału w wytwarzaniu przez podmioty prowadzące gospodarstwa leśne drewna w okresie obowiązywania planu urządzenia lasu, wynikająca z planu urządzenia lasu albo wynikająca z planu urządzenia lasu z uwzględnieniem projektu poprawy roli lasów.
36. Faktyczna produktywność gospodarcza lasów w gospodarstwie leśnym lub w części gospodarstwa leśnego – faktycznie wytworzona ilość drewna w gospodarstwie leśnym lub jego części, wynikająca z wykonania planu urządzenia lasu lub planu urządzenia lasu oraz projektu poprawy roli lasów, ustalana po zrealizowaniu planu urządzenia lasu w nadleśnictwie.
37. Potencjalna, przewidywana lub faktyczna produktywność całkowita lasów w gospodarstwie leśnym lub w części gospodarstwa leśnego - możliwa do osiągnięcia, przewidywana oraz faktycznie osiągnięta, w tym metodami gospodarki leśnej, zdolność lasów jako gruntów, zajętych pod drzewostany (lub gruntów przeznaczonych do ponownego pokrycia roślinnością leśną albo zalesienia), a także pozostałych gruntów, wchodzących w skład gospodarstwa leśnego lub jego części, do udziału w wytwarzaniu przez podmioty prowadzące gospodarstwa leśne drewna oraz wszelkiej innej biomasy w okresie obowiązywania planu urządzenia lasu – zarówno biomasy odkładającej się w ekosystemie gospodarstwa leśnego lub jego części, jak i stającej częścią składową innych ekosystemów.
38. Potencjalna, przewidywana lub faktyczna wytwórczość lasów i innych gruntów w gospodarstwie leśnym lub w jego części - możliwa do osiągnięcia, w tym z użyciem metod gospodarki leśnej, przewidywana lub faktyczna (wyrażona w jednostkach pieniężnych) zdolności lasów i leśnego środowiska przyrodniczego, związanego z określonym gruntem, znajdującego się w określonym stadium rozwoju, do udziału w wytwarzaniu i oferowaniu przez podmioty prowadzące gospodarstwa leśne świadczeń materialnych i niematerialnych, z odpowiednim uwzględnieniem dookreśleń, warunków i zastrzeżeń, o których mowa w definicji potencjalnej produktywności gospodarczej lasu – przy założeniu ustalenia właściwej gradacji funkcji produkcyjnych i nieprodukcyjnych do wypełniania przez las w poszczególnych wydzieleniach leśnych.

Aneks nr 2 do
projektu zarządzenia Dyrektora Generalnego
Lasów Państwowych
 (projekt)

**WZÓR DOKUMENTACJI PROJEKTU POPRAWY ROLI LASÓW
 SPORZĄDZANEJ PRZEZ GOSPODARSTWO LEŚNE NIE BĘDĄCE LASAMI
 PAŃSTWOWYMI LUB PRZEZ NADLEŚNICTWO WCHODZĄCE W SKŁAD
 LASÓW PAŃSTWOWYCH (wraz z objaśnieniami, dotyczącymi prowadzenia
 dokumentacji)**

DOKUMENTACJA PROJEKTU POPRAWY ROLI LASÓW	
3.	Nazwa i kod podmiotu prowadzącego gospodarkę leśną w gospodarstwie leśnym (lub nazwa i kod nadleśnictwa, wchodzącego w skład Lasów Państwowych)
4.	Nr wersji dokumentacji
5.	Data sporządzenia aktualnej wersji dokumentacji
6.	Okres realizacji projektu
7.	Informacje o wersjach dokumentacji poprzedzających (nr wersji oraz data sporządzenia)

Określenie części lasu lub gruntu [zob. objaśnienie (1)]	Czynności do wykonania wg planu urządzenia lasu i innych wyznaczników (kod czynności, j.m., liczba j. m.) [zob. objaśnienie (2)]	Czynności do wykonania wg projektu poprawy roli lasów (kod czynności, j. .m.. liczba j. m.) [zob. objaśnienie (3)]	Poziom bazowy w leśnictwie dla części lasów [zob. objaśnienie (4)]	Produkt gospodarki leśnej PN1 [zob. objaśnienie (5)]
ROK 1				
Plan Wykonanie				
[zob. objaśnienie (6)]				
Działanie nr 1.1: Nazwa i kod działania[zob. objaśnienie (7)]				
L.p.1: ... [zob. objaśnienie (8)]				
L.p.2: ...				
(...)				
L. p. N: ...				
Działanie nr 2.1 : Nazwa i kod działania				
L.p.1: ...				
L.p.2: ...				
(...)				
L. p. N: ...				
(...)				
Działanie nr N.1 : Nazwa i kod działania				
L.p.1: ...				
L.p.2: ...				
(...)				
L. p. N: ...				
Pozostałe czynności w ujęciu zbiorczym [zob. objaśnienie (9)]				
RAZEM ROK 1				
ROK2				
Plan Wykonanie				
Działanie nr 1.2: Nazwa i kod działania				
L.p.1: ...				

L.p.2: ...				
------------	--	--	--	--

(...)

L. p. N: ...				
--------------	--	--	--	--

(...)

ROK 10				
Plan Wykonanie				
Działanie nr 1.10 : Nazwa i kod działania				
L.p.1: ...				
L.p.2: ...				

(...)

L.p. N: ...				
-------------	--	--	--	--

(...)

OGÓŁEM ZA 10 LAT				
Objaśnienia				
objaśnienie 1	dane działanie może obejmować wszystkie lasy gospodarstwa leśnego (lub nadleśnictwa, wchodzącego w skład Lasów Państwowych) , cały obręb gospodarstwa leśnego (lub nadleśnictwa, wchodzącego w skład Lasów Państwowych), zgrupowanie wydziałów leśnych w obrębie lub poszczególne wydziały leśne;			

objaśnienie 2	podstawą ustalenia zadań do wykonania w ramach planu urządzenia lasu są przede wszystkim wyniki czynności programowych wykonywanych w ramach (w trakcie) sporządzania planu urządzenia lasu. Faza programowania w ramach prac nad sporządzeniem planu urządzenia lasu skutkuje dziesięcioletnim programem działalności leśnej w gospodarstwie leśnym (w nadleśnictwie), obejmującym w szczególności opis sposobów osiągania celów i respektowania zasad trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, a także zestawienie zadań (w tym zadań kierunkowych) do wykonania m.in. w zakresie zagospodarowania lasu i jego użytkowania głównego. Źródłem informacji o poziomie zadań do wykonania w okresie obowiązywania planu urządzenia lasu jest również opis gospodarki przeszłej w gospodarstwie leśnym (w nadleśnictwie), jak również prawidłowości, pozwalające na wnioskowanie o poziomie zadań, będących pochodną zadań, których poziom jest wskazywany w planie urządzenia lasu (na przykład poziom odnowienia lasu jest dobrym wyznacznikiem zadań w zakresie wczesnych prac pielęgnacyjnych). Warunkiem ustalania czynności do wykonania jest opracowanie, zainstalowanie oraz używanie specjalnej aplikacji informatycznej, wchodzącej w skład zintegrowanego systemu informatycznego Lasów Państwowych, „rozbijającej” poszczególne zadania do wykonania (na lata, sposoby postępowania gospodarczego oraz wydzielienia leśne) na podstawie analitycznego opisu lasów i gruntów do zalesienia, w tym w szczególności na podstawie wskazań dotyczących czynności bezpośrednio – gospodarczych do wykonania w poszczególnych wydzieleniach leśnych. Raporty, uzyskiwanie z użyciem aplikacji, o której mowa w zdaniu poprzedzającym, powinny powstawać przy interaktywnym zaangażowaniu podmiotu prowadzącego gospodarkę leśną w gospodarstwie leśnym (nadleśnictwa). Kod czynności, która ma być realizowana w danej części lasu (wydzieleniu leśnym, grupie wydzieleni leśnym, obrębie lub całym gospodarstwie leśnym /nadleśnictwie/) należy podawać na podstawie szczegółowej klasyfikacji działalności leśnej. Ilość (liczbę) jednostek miar należy podawać na podstawie „rozbicia”, o którym mowa powyżej. Jeżeli dany kod czynności został zastosowany w odniesieniu do danego gospodarstwa leśnego (nadleśnictwa) – nie jest on już brany pod uwagę w odniesieniu do obrębu, grupy wydzieleni leśnych czy poszczególnych wydzieleni leśnych, stanowiących odrębne pozycje (odrębne L.p.) w dokumentacji projektu poprawy roli lasów. Na przykład jeżeli nadleśniczy w ramach działania pn. „Ograniczenie emisji CO2 wskutek pożarów leśnych”, mającego na celu zmniejszenie średniorocznych szkód od pożarów leśnych w całym nadleśnictwie, zastosował kody czynności, związane z ochroną przeciwpożarową lasu – kody te nie powinny być umieszczane w ramach innych działań, obejmujących obręb leśny, grupę wydzieleni leśnych czy poszczególne wydzielenia leśne (bowiem dane działanie ma być prowadzone w skali całego nadleśnictwa bez odnoszenia do konkretnych wydzieleni, ich zgrupowania czy danego obrębu). Zasada ta ma charakter uniwersalny (kod czynności przypisany do większej części lasów w gospodarstwie leśnym / nadleśnictwie/, wyodrębnionej na potrzeby dokumentacji projektu poprawy roli lasów, nie pojawia się już w odniesieniu do mniejszej części lasu, jeżeli ta mniejsza część lasu mieści się w części większej). W odniesieniu do danej części lasu nie podaje się czynności, których sposób oraz zakres rzeczowy nie ma ulec zmianie w wyniku realizacji projektu poprawy roli lasu (w stosunku do planu urządzenia lasu)
objaśnienie 3	Podmiot prowadzących gospodarkę leśną w gospodarstwie leśnym (nadleśniczy) samodzielnie podaje zmianę sposobu i zakresu rzeczowego czynności, jakie zamierza podjąć i zrealizować w ramach projektu poprawy roli lasów
objaśnienie 4	W tej kolumnie podawany jest poziom bazowy w leśnictwie, dotyczący danej części lasu przy niezmiennym (w stosunku do planu urządzenia lasu i innych wyznaczników) sposobie prowadzenia gospodarki leśnej oraz zakresie rzeczowym zadań (czynności), będących przedmiotem danego działania. Poziom bazowy w leśnictwie powinien być obliczany „automatycznie” z użyciem odpowiedniej aplikacji użytkowej, wykorzystującej leśne tablice węglowe, charakterystyki taksacyjne lasu oraz charakterystyki gruntu wylesionego – wg stanu na początku realizacji planu urządzenia lasu. Jeżeli na przykład działanie ma polegać na zastąpieniu orki w bruzdy w ramach przygotowywania gleby pod odnowienia przez punktowe przygotowywanie gleby w zgrupowaniu wydzieleni leśnych, w obrębie których ma być prowadzone w danym roku odnowienie lasu - to mamy do czynienia z ujemnym poziomem bazowym (wskutek wzruszenia wierzchniej warstwy gleby w trakcie orki w bruzdy następuje uwalnianie się CO2 do atmosfery zewnętrznej).
objaśnienie 5	W tej kolumnie podawane jest ilość produktu gospodarki leśnej PN1, związanego ze zmianą sposobu oraz zakresu rzeczowego zadań (czynności), będących przedmiotem danego działania. Wyrażana w megagramach ilość produktu gospodarki leśnej PN1 powinna być obliczana automatycznie przy użyciu odpowiedniej informatycznej aplikacji użytkowej. Jeżeli na przykład działanie ma polegać na zastąpieniu orki w bruzdy w ramach przygotowywania gleby pod odnowienia przez przygotowanie gleby tylko w miejscach sadzenia (punktowe przygotowanie gleby) – to przetwarzanie informacji polega na obliczeniu emisji CO2 z powierzchni ziemskiej, obejmującej wydzielenia leśne, w obrębie których ma być prowadzone odnowienie lasu, a następnie na ustaleniu różnicy: $PN1 = \text{poziom bazowy} - \text{emisja CO2 z powierzchni ziemskiej po zmianie sposobu przygotowania gleby}$. Załóżmy, że poziom bazowy wynosi – 100, zaś emisja CO2 po zmianie sposobu przygotowania gleby wynosi –50. Przy takich założeniach $PN1 = -50 - (-100) = -50 + 100 = 50$ (w wyniku decyzji o zmianie sposobu przygotowania gleby pod odnowienia nadleśniczy przewiduje wytworzenie PN1 w ilości 50 megagramów CO2).
objaśnienie 6	Dokumentację projektu poprawy roli lasów sporządza się na dziesięcioletni okres obowiązywania planu urządzenia lasu. Jeżeli w danej wersji dokumentacji projektu poprawy roli lasów informacje dotyczące danego roku wykazują działania oraz czynności faktycznie wykonane – wówczas w raporcie danej wersji dokumentacji projektu poprawy roli lasów widnieje termin „Wykonanie”.

objaśnienie 7	Nazwa oraz kod działania powinny być podawane zgodnie z katalogiem dostępnym w ramach systemu informatycznego Krajowego ośrodka bilansowania i zarządzania emisjami; katalog ma charakter otwarty, choć jej uzupełnianie wymaga odrębnej decyzji wewnętrznej Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych.
objaśnienie 8	Jedno działanie może obejmować wiele pozycji (wiele L. p.). Jedna pozycja może obejmować konkretne wydzielenie leśne, zgrupowanie wydziałów leśnych, obręb lub całe gospodarstwo leśne (nadleśnictwo). Jeżeli pozycja w ramach danego działania obejmuje całe gospodarstwo leśne (nadleśnictwo) – wówczas jest to w ramach tego działania pozycja jedyna.
objaśnienie 9	W końcowej pozycji, dotyczącej danego roku, ujmuje się zakres rzeczowy zadań, ujętych w planie urządzenia lasu, nie objętych projektem poprawy roli lasu. W kolumnie 2 podaje się dane, wynikające z planu urządzenia lasu, zaś w kolumnie 3 przewidywane lub – w zależności od wersji dokumentacji – faktyczne wykonanie zadań, nie objętych projektem poprawy roli lasu.

Uwaga: w Lasach Państwowych dokumentacja projektu poprawy roli lasów stanowi zbiór części dokumentacji sporządzanych, korygowanych, poddawanych korektom i modyfikacjom przez nadleśnictwa uczestniczące we wspólnym przedsięwzięciu jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych, uzupełniony o zestawienie syntetyczne, obejmujące informacje o ilości produktu gospodarki leśnej PN1 – wytworzonego lub przewidywanego do wytworzenia od pierwszego do ostatniego roku kalendarzowego, wyznaczających aktualnie okres realizacji projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych.

Aneks 3

do projektu zarządzania Dyrektora Generalnego

Lasów Państwowych

(projekt)

WZÓR REJESTRU PN1
(wraz z objaśnieniami. dotyczącymi jego prowadzenia)

Podmiot prowadzący gospodarkę leśną w gospodarstwie leśnym	Lata kalendarzowe						
	2009		2010		(...) (zob. objaśnienie 2)	2XXX	
	Ewidencja produktu gospodarki leśnej PN1, wytworzonego w ramach projektów poprawy roli lasów (zob. objaśnienie 1)						
	w roku	narastająco	w roku	narastająco	(...)	w roku	narastająco
Podmiot A (zob. objaśnienie 3)	A 2009 (zob. objaśnienie 4)	= A 2009	A 2010	= A 2009 + A 2010		A 2 XXX	= A 2009 + A 2010 + (...) + A 2 XXX
Podmiot B	B 2009	= B 2009	B 2010	= B 2009 + B 2010		B 2XXX	= B 2009 + B2010 + (...) + B2XXX
(...)						(...)	
Podmiot N	N 2009	= N 2009	N 2010	= N 2009 + N 2010		N 2 XXX	= N 2009 + N 2010 + (...) + N 2XXX
Lasy Państwowe	LP 2009	= LP 2009	LP 2010	= LP 2009+ LP 2010		LP 2 XXX	= LP 2009 + LP 2010 + (...) + LP 2 XXX
Razem w ramach Krajowego systemu poprawy roli lasów	Σ 2009 (zob. objaśnienie 5)	Σ 2009	Σ 2010	Σ 2009÷2010		Σ 2XXX	Σ 2009÷2XXX
Nadleśnictwo 1 (zob. objaśnienie 6)	Nd1 2009	=Nd1 2009	Nd1 2010	= Nd12009+ Nd12010		Nd1 2XXX	Nd12009+ Nd12010+ (...)+ Nd1 2XXX
Nadleśnictwo 2	Nd2 2009	=Nd2 2009	Nd2 2010	= Nd22009+ Nd21010		Nd2 2XXX	Nd22009+ Nd22010+ (...)+ Nd2 2XXX
(...)						(...)	
Nadleśnictwo X	NdX2009	=NdX2009	NdX2010	=NdX2009+ NdX2010		NdX2XXX	NdX2009+ NdX2010+ (...)+ NdX2XXX
Ewidencja odchyleń od poziomu bazowego w leśnictwie w nadleśnictwach nie uczestniczących we wspólnym przedsięwzięciu							
Poziom bazowy w leśnictwie, dotyczący nadleśnictw nie uczestniczących we wspólnym przedsięwzięciu (zob. objaśnienie 7)	Pz.2009		Pz.2010			Pz.2XXX	

Ilość dwutlenku węgla (CO2) pochłoniętego netto przez lasy w nadleśnictwach nie uczestniczących we wspólnym przedsięwzięciu (zob. objaśnienie 8)	II2009	II2010		(…)	II2XXX		
Odchylenie od poziomu bazowego w leśnictwie (zob. objaśnienie 9)	O 2009 = Pz2009 – II2009	O 2010 = Pz2010 – II2010			O 2XXX = Pz2XXX-II2XXX		
Ewidencja stanu i obrotu świadectwami leśnymi							
Liczba świadectw leśnych ogółem	LO 2009 = ∑ 2009	LO 2010= S 2009 + NR 2009 + ∑ 2010		(…)	LO 2XXX		
Liczba świadectw leśnych do pokrycia odchylenia od poziomu bazowego w leśnictwie	O 2009	O 2010			O 2XXX		
Efektywna liczba świadectw leśnych	E2009= ∑ 2009 – O 2009	E 2010 = LO 2010 - O 2010			E 2XXX		
Liczba świadectw leśnych przesunięta do puli rezerwowej	R 2009 = 0,xx * LO 2009 (objaśnienie 10)	R 2010 = 0, xx * LO 2010			R 2XXX		
Liczba świadectw leśnych z puli rezerwowej zużyta na pokrycie ujemnej wartości E 2009 ÷ 2XXX (zob. objaśnienie 11)	Z 2009	Z 2010			E 2XXX		
Chwilowy stan liczby świadectw leśnych w puli rezerwowej	S 2009 = R 2009 - Z 2009	S 2010 = R 2010 – Z 2010			S 2XXX		
Liczba świadectw leśnych do zbycia	L2009=E2009+Z2009	L2010 = E 2010 + Z 2010			L2XXX		
Liczba świadectw leśnych poddana zbyciu w drodze aukcji	AU 2009	AU 2010			AU 2XXX		
Liczba świadectw leśnych nabyta w innych trybach	NF 2009	NF 2010			NF 2XXX		
Liczba świadectw leśnych do zagospodarowania w następnym roku kalendarzowym	NR 2009= L2009 – AU 2009 – NF 2009	NR 2010 = L 2010 – AU 2010 – NF 2010		NR 2XXX			
Kwota środków pieniężnych, stanowiących wpływy z tytułu zbywania świadectw leśnych	WYN 2009	WYN 2010			WYN 2 XXX		
Wynagrodzenie należne podmiotom wytwarzającym produkt gospodarki leśnej PN1							
wskaźnik przeliczania	w 2009 = [WYN2009]/ [∑ 2009 – O 2009 + Popr. 2009] (zob. objaśnienie 12)		w 2010 = [WYN2010]/[(∑ 2009÷2010) – (O 2009+ O 2010) + (Por. 2009÷2010)]		(…)	w 2XXX	
Podmiot A	WA2009=w 2009 * A 2009	= WA 2009	WA2010=w 2010* (A2009+A2010)	WA2009+ WA2010		WA2XXX	WA2009+ WA2010+(…)+ +WA2XXX
Podmiot B	WB2009=w 2009 * B 2009	= WB 2009	WB2010=w 2010* (B2009+B2010)	WB 2009+ WB 2010		WB2XXX	WB2009+ +WB2010+ (…)+ +WB2XXX
(…)						(…)	
Podmiot N	WN2009=w 2009* N2009	= WN2009	WN2010=w 2010* (N2009+N2010)	WN2009+ WN2010	WN2XXX		

Lasy Państwowe	WLP2009= w 2009* (LP2009- O2009)	=WLP2009	WLP2010= w 2010* (LP2009+ LP2010- O2009+ -O2010)	WLP2009+ WLP2010		WLP2XXX	
Wynagrodzenie należne nadleśnictwom							
Nadleśnictwo 1 (zob. objaśnienie 13)					(...)		
Nadleśnictwo 2							
			(...)			(...)	
Nadleśnictwo X							
Objaśnienia							
objaśnienie 1	Ilość produktu gospodarki leśnej podaje się megagramach (Mg) na podstawie Dokumentacji projektu poprawy roli lasów („Wykonanie”)						
objaśnienie 2	symbol „(...)” należy rozumieć w ten sposób, że przy faktycznym prowadzeniu Rejestru PN1, po kolumnie przeznaczonej dla roku 2011, następuje kolumna przeznaczona dla roku 2012, 2013 aż do roku 2XXX, będącym ostatnim rokiem objętym aktualnie Rejestrem PN1; symbole „(...)” ujęte w innych miejscach wzoru Rejestru PN1 należy rozumieć odpowiednio.						
objaśnienie 3	przy faktycznym prowadzeniu Rejestru PN1 należy umieszczać rzeczywiste oznaczenie podmiotu prowadzącego gospodarkę leśną w gospodarstwie leśnym; jeżeli w toku realizacji projektu poprawy roli lasu dojdzie do podziału lub połączenia podmiotów, w Rejestru PN1 dokonuje się stosownych zmian, stosownie do umowy, którą w tej sprawie obowiązane są spisać z CKPS podmioty uczestniczące w procesie łączenia lub podziału podmiotów; zasady prowadzenia Rejestru PN1 do nadleśnictw podlegających podziałowi lub łączeniu stosuje się odpowiednio.						
objaśnienie 4	w miejscu oznaczonym we wzorze Rejestru PN1 symbolem „A 2009” – przy faktycznym prowadzeniu Rejestru PN1 należy utrwalac ilość produktu gospodarki leśnej PN1 wytworzoną według danych zawartych w dokumentacji projektu poprawy roli lasów. Jeżeli w danym roku kalendarzowym podmiot prowadzący gospodarkę leśną w gospodarstwie leśnym nie był wytwórcą produktu gospodarki leśnej PN1- wówczas przy faktycznym prowadzeniu Rejestru PN1 miejsce w rejestrze pozostaje nie wypełnione						
objaśnienie 5	symbol „Σ 2009” oznacza łączną ilość produktu gospodarki leśnej PN1, wytworzoną w roku 2009 przez wszystkie podmioty działające na rzecz poprawy roli lasów. Symbol „Σ 2009+2010” oznacza łączną ilość produktu gospodarki leśnej PN1, wytworzoną przez podmioty, działające na rzecz poprawy roli lasów., w okresie, obejmującym lata 2009 i 2010. Inne podobne symbole należy rozumieć odpowiednio.						
objaśnienie 6	informacje dotyczące nadleśnictw, uczestniczących we wspólnym przedsięwzięciu, utrwała się w Rejestrze PN1 na podstawie danych, zawartych w dokumentacji projektu poprawy roli lasów. Podsumowanie informacji, dotyczących nadleśnictw powinno odpowiadać informacjom, dotyczącym Lasów Państwowych.						
objaśnienie 7	poziom bazowy w leśnictwie, dotyczący nadleśnictw nie uczestniczących we wspólnym przedsięwzięciu, ustala CKPS na podstawie informacji zbiorczych, zawartych w planach urządzenia lasu tych nadleśnictw, a także informacji zbiorczych o zadaniach wykonanych w tych nadleśnictwach do czasu przystąpienia Lasów Państwowych do działań na rzecz poprawy roli lasów. Źródłem informacji jest baza danych zintegrowanego systemu informatycznego Lasów Państwowych. Przy ustalaniu poziomu bazowego w leśnictwie, dotyczącego nadleśnictw nie uczestniczących we wspólnym przedsięwzięciu, stosuje się leśne tablice węglowe..						
objaśnienie 8	ilość dwutlenku węgla (CO ₂) pochłoniętego netto przez lasy w nadleśnictwach nie uczestniczących we wspólnym przedsięwzięciu, ustala CKPS w oparciu o charakterystyki taksacyjne lasów i gruntów wylesionych tych nadleśnictw, zawarte w bazie danych zintegrowanego systemu informatycznego Lasów Państwowych. Ustalanie ilości dwutlenku węgla (CO ₂) pochłoniętego netto przez lasy w nadleśnictwach nie uczestniczących we wspólnym przedsięwzięciu następuje z zastosowaniem leśnych tablic węglowych.						
objaśnienie 9	jeżeli różnica między poziomem bazowym w leśnictwie, dotycząca nadleśnictw nie uczestniczących we wspólnym przedsięwzięciu, a ilością dwutlenku węgla (CO ₂) pochłoniętego netto przez lasy w nadleśnictwach nie uczestniczących we wspólnym przedsięwzięciu jest ujemna – przyjmuje się, że ma wartość równą zero						
objaśnienie 10	wartość wskaźnika oznaczonego symbolem „0,xx” określa corocznie w drodze decyzji wewnętrznej Dyrektor Generalny Lasów Państwowych.						
objaśnienie 11	jeżeli efektywna liczba jednostek pochłaniania osiąga wartość ujemną, na pokrycie tej wartości ujemnej zużywa się jednostki pochłaniania specjalne w ilości odpowiadającej tej ujemnej wartości						
objaśnienie 12	parametr Popr 2009 (i następne) ustala się jako bezwzględną wartość sumy ilości produktów gospodarki leśnej PN1, wytworzonych w ramach projektów poprawy roli lasów w rachunku narastającym, biorąc pod uwagę podmioty, w odniesieniu do których w danym roku wystąpiła wartość ujemna tej ilości. Podmioty te w danym roku nie otrzymują wynagrodzenia i przestają być uczestnikami Krajowego systemu poprawy roli lasów						
objaśnienie 13	wynagrodzenie, przysługujące nadleśnictwom ustala się per analogiam do sposobu ustalania wynagrodzenia, przysługującego poszczególnym podmiotom						

Aneks nr 4
do projektu zarządzania Dyrektora Generalnego
Lasów Państwowych
 (projekt)

**EWIDENCJA ZDARZEŃ FINANSOWYCH ZWIĄZANYCH Z REALIZACJĄ W
 LASACH PAŃSTWOWYCH PROJEKTU POPRAWY ROLI LASÓW**

L.p. 1	Zdarzenie finansowe	Ewidencja w nadleśnictwie (zob. przypis 1)		Ewidencja w Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych	
		Strona W –n	Strona Ma	Strona W - n	Strona Ma
1	przekazanie w formie dopłaty przedmiotowej środków na prefinansowanie wytwarzania w nadleśnictwach produktu gospodarki leśnej PN1 w ramach projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych	rachunek bankowy w nadleśnictwie (130)	konto rozrachunków z jednostkami zwierzchnimi (245 ‘)	konto rozrachunków z jednostkami nadzorowanymi (245) (zob. przypis 2)	konto rachunku bankowego funduszu leśnego (189)
2	ustalenie kosztów wytwarzania produktu gospodarki leśnej PN1	koszty wytwarzania produktów gospodarki leśnej PN1 (713)	konto kosztów realizacji projektu poprawy roli lasów w nadleśnictwie (konto zespołu 5)		
3	ewidencja przychodów z działalności w zakresie wytwarzania produktów gospodarki leśnej PN1	konto rozrachunków z jednostkami „zwierzchnimi” (245 ‘)	przychody z działalności w zakresie wytwarzania produktu gospodarki leśnej PN1 (713.7)		
3	zmniejszenie stanu funduszu leśnego w związku z dopłatami przedmiotowymi w ramach prefinansowania wytwarzania produktu gospodarki leśnej PN1			konto funduszu leśnego (850)	konto rozrachunków z jednostkami nadzorowanymi (245)
4	wpływ środków pieniężnych z tytułu zbycia świadectw leśnych			konto rozrachunków z nabywcami świadectw leśnych (konto zespołu 2)	fundusz leśny (850)
5				rachunek bankowy funduszu leśnego (189)	konto rozrachunków z nabywcami świadectw leśnych (konto zespołu 2)
6	przelew dodatkowej dopłaty przedmiotowej – do wysokości różnicy między wynagrodzeniem należnym	rachunek bankowy w nadleśnictwie (130)	konto rozrachunków z jednostkami zwierzchnimi (245 ‘)	konto rozrachunków z jednostkami nadzorowanymi (245)	konto rachunku bankowego funduszu leśnego (189)

	nadleśnictwo a dopłatą przedmiotową uzyskaną przez nadleśnictwo w ramach prefinansowania wytwarzania produktu gospodarki leśnej PN1				
7	ewidencja przychodów działalności w zakresie wytwarzania produktów gospodarki leśnej PN1	konto rozrachunków z jednostkami „zwierzchnimi” (245 ‘)	przychody z działalności dodatkowej (713.7)		
8	zmniejszenie stanu funduszu leśnego			konto funduszu leśnego (850)	konto rozrachunków z jednostkami nadzorowanymi (245)
Przypisy					
1	pominięto ewidencję zdarzeń pośredniczących w regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych				
2	z rachunku bankowego funduszu leśnego przekazuje się środki pieniężne do wysokości planowanych kosztów realizacji w danym roku w nadleśnictwie projektu poprawy roli lasów w Lasach Państwowych				

Aneks 5

do projektu zarządzenia Dyrektora Generalnego

Lasów Państwowych

(projekt)

Uzasadnienie

Koncepcja wykorzystania zasobów leśnych do „ponadstandardowego” magazynowania dwutlenku węgla może być wzorcem dla innych rozwiązań komercjalizujących wytwarzanie oraz zbywanie nierzeczowych produktów wyjściowych gospodarki leśnej, żeby przywołać tu na przykład koncepcję zbywania „ponadstandardowego” bogactwa przyrodniczego lasów

Z ustawy z dnia 28 września 1991 r o lasach wynika, że gospodarka leśna obejmuje w szczególności realizację pozaprodukcyjnych funkcji lasu. Pod tym sformułowaniem kryje się m.in. działanie podmiotów prowadzących gospodarstwa leśne, skutkujące wytwarzaniem przez nie i oferowaniem do nabycia tzw. nierzeczowych produktów wyjściowych gospodarki leśnej.

Część nierzeczowych produktów wyjściowych gospodarki leśnej może podlegać obrotowi prawnemu z uwzględnieniem (choćby częściowej) odpłatności.

Z problematyką nierzeczowych produktów wyjściowych gospodarki leśnej wiąże się ściśle koncepcja poddawania tych produktów obrotowi prawnemu i innemu używaniu.

Jeden z nierzeczowych produktów wyjściowych gospodarki leśnej wiąże się ze wzmacnianiem przez podmioty, prowadzące gospodarstwa leśne, roli lasów jako **naturalnego zbiornika podstawowego gazu cieplarnianego**, jakim jest dwutlenek węgla (CO₂). Nierzeczowym produktem wyjściowym gospodarki leśnej jest tu świadczenie ze strony podmiotów prowadzących gospodarstwa leśne, polegające na usłudze przechowywania gazu cieplarnianego CO₂.

W polskich uwarunkowaniach prawnych, podmiot prowadzący gospodarstwo leśne powinien prowadzić gospodarkę leśną (trwale zrównoważoną gospodarkę leśną) na podstawie planu urządzenia lasu. Co do zasady plan urządzenia lasu pełni m.in. rolę narzędzia, którego „stosowanie” sprawia, że poszczególne zewnętrzne funkcje lasu (na przykład w nadleśnictwie) są modyfikowane (w tym wzmacniane) metodami gospodarki leśnej w sposób zrównoważony (tj. przy równoważnym traktowaniu poszczególnych zewnętrznych funkcji lasu jako przedmiotu modyfikacji, dokonywanej przez podmiot prowadzący gospodarkę leśną) – w taki właśnie sposób, aby lasy w sposób trwały zachowywały swoje bogactwo biologiczne, wysoką produktywność, potencjał regeneracyjny, żywotność oraz „zdolność do wypełniania, teraz i w przyszłości, wszystkich ważnych ochronnych, gospodarczych i socjalnych funkcji na poziomie lokalnym, narodowym i globalnym, bez szkody dla innych ekosystemów” (por. art. 6 ust.1 pkt. 1a) ustawy z dnia 28 września 1991 r o lasach).

Można zatem powiedzieć, że w ramach urzeczywistniania modelu (koncepcji) trwałego lasu wielofunkcyjnego, świadczenie ze strony podmiotu prowadzącego gospodarstwo leśne w zakresie przechowywania CO₂ (jako gazu cieplarnianego) na poziomie, wynikającym z realizacji planu urządzenia lasu, jest świadczeniem bazowym, które powinno być wytwarzane do wykorzystania przez Skarb Państwa w ramach umowy międzynarodowej, jaką jest Konwencja Klimatyczna ONZ..

Ze świadczeniem bazowym, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym, wiąże się jednostka pochłaniania, w projekcie ustawy o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji zdefiniowana art. 1 pkt.11.

Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (Dz. U. z 2001 Nr 97, poz.1051, z 2003 r Nr 113, poz. 1068) stanowi dowód, iż nie wszystkie świadczenia rzeczowe, oferowane przez podmioty prowadzące gospodarstwa leśne do nabycia przez kogo innego muszą mieć (a nawet powinny mieć) charakter świadczeń nieodpłatnych. W art. 5 ust.1 tej ustawy określono bowiem, że „świadczenia pozaprodukcyjne zasobów naturalnych Skarbu Państwa, na potrzeby własne ludności, szczególnie rekreacja oraz niekomercyjny zbiór runa leśnego, są nieodpłatne”.

Świadczenie w zakresie przechowywania gazów cieplarnianych ponad poziom bazowy jest świadczeniem dodatkowym, które wymaga realizacji konkretnego zindywidualizowanego projektu działań (projektu poprawy roli lasów).

W projekcie zarządzenia Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych wykreowano w istocie system poprawy roli lasów Polski. Dokonano tego w taki sposób, aby podmiotom prowadzącym gospodarstwa leśne nie zamykać drogi do uczestniczenia w Krajowym systemie zielonych inwestycji, określonym w ustawie o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji

Nierzeczowy produkt wyjściowy gospodarki leśnej, będący świadczeniem dodatkowym podmiotów prowadzących gospodarstwo leśne w zakresie przechowywania CO₂ jako gazu cieplarnianego (PN1), choć jest produktem wymiernym, jest jednak równocześnie - w aspekcie ilościowym - produktem trudno wymiernym. Powinien zatem podlegać (podobnie jak każdy inny rzeczowy produkt wyjściowy gospodarki leśnej) bardzo szczegółowemu „audytowi”. Drewno, jakie jest, każdy kupiec widzi. Jest natomiast pewne, że nikt nie będzie zainteresowany nabyciem – na przykład w dążeniu do kształtowania wizerunku firmy przyjaznej środowisku – nierzeczowego produktu wyjściowego gospodarki leśnej (np. produktu PN1), jeżeli nie będzie pewien, że jest to produkt „pewny”.

Poddawanie produktu PN1 „audytowi” polega w istocie na „przywiązywaniu” do niego atrybutu legitymowania tego, kto produktem tym włada jako wywiązującego się z zobowiązań, dotyczących ochrony środowiska, lub jako działającego dobrowolnie na rzecz ochrony środowiska.

Z powyższego wynika, że produkt PN1 nie jest nabywany w celu gospodarczego (operacyjnego) wykorzystywania przez nabywającego, lecz w celach inwestycyjnych.

Produkt PN1 odpowiadający jednemu megagramowi dwutlenku węgla został w projekcie zarządzenia nazwany świadectwem leśnym.. Jedno świadectwo leśne jest związane z jedną toną (jednym megagramem) dwutlenku węgla zmagazynowanego ponad poziom bazowy.

Z ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości wynika, że aktywo majątkowe, nabyte przez podmiot praw i obowiązków w celach o charakterze inwestycyjnym, może być zaliczone do aktywów trwałych, jeżeli aktywo to:

- 1) nie jest nabywane w celu wykorzystywania przez nabywcę do prowadzenia działalności operacyjnej, lecz w celu uzyskiwania korzyści ekonomicznych, wymienionych w pkt.4) lit. d);
- 2) ma przewidywany okres ekonomicznej użyteczności przekraczający jeden rok;
- 3) służy podmiotowi praw i obowiązków, który je nabył;
- 4) jako aktywo majątkowe:
 - a) jest wynikiem zdarzeń przeszłych,
 - b) jest kontrolowane przez podmiot, który je nabył,
 - c) ma wiarygodnie określoną wartość,
 - d) spowoduje w przyszłości wpływ do podmiotu, który je nabył, korzyści ekonomicznych, wynikających z przyrostu wartości tych aktywów, uzyskania przychodów w formie odsetek, dywidend (udziałów w zyskach) lub **innych pożytków**, w tym również z transakcji handlowej.

Jeżeli świadectwo leśne ma być traktowane po nabyciu jako inwestycja – to po pierwsze musi być wynikiem zdarzeń przeszłych. Według koncepcji, będącej przedmiotem niniejszego projektu zarządzenia, do podstawowych działań z przeszłości, warunkujących byt świadectwa leśnego, należy zaliczyć działania realizowane w ramach projektów poprawy roli lasów przez nadleśnictwa Lasów Państwowych i inne podmioty prowadzące gospodarstwa leśne.

Według założeń projektu zarządzenia Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych – projekt poprawy roli lasów w Lasach Państwowych byłby realizowany przede wszystkim w ramach wspólnego przedsięwzięcia jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych (wspólne przedsięwzięcia). Nadleśnictwa uczestniczące we

wspólnym przedsięwzięciu byłyby wylaniane w drodze konkursu wewnętrznego. Ogłaszanie oraz przeprowadzanie konkursów stanowiłoby zadanie Centrum Koordynacyjnego Projektów Środowiskowych (dalej CKPŚ), zakładu Lasów Państwowych o zasięgu krajowym.

W danym roku do konkursu mogłyby przystępować nadleśnictwa, zgłaszające wnioski na realizację projektów, będące na początku realizacji planu urządzenia lasu.

Zgłaszane projekty powinny obejmować okres do końca obowiązywania danego planu urządzenia lasu.

Konkurs miałby dwa etapy. Pierwszy etap powinien wyselekcjonować nadleśnictwa, w których ewentualna realizacja projektu nie spowoduje:

- 1) szkód w innych ekosystemach;
- 2) obniżenia potencjału regeneracyjnego oraz żywotności lasów;
- 3) obniżenia bogactwa biologicznego w lasach, znajdujących się zarządzie danego nadleśnictwa;
- 4) obniżenia wytwórczości lasu w nadleśnictwie, o której mowa w opracowaniu pt. „Przyczynę do uporządkowania zarządzania środkami, związanymi z funduszem leśnym” (przy możliwie najmniejszej stratności na produktywności gospodarczej lasów, o której mowa w tymże samym opracowaniu).

W ramach drugiego etapu następowałoby typowanie nadleśnictw do realizacji projektów, dających „rękojmię”, że za kwotę środków, związanych z funduszem leśnym, wydzielonych przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych na prefinansowanie realizacji omawianych projektów zostanie wytworzona możliwie największa w skali Lasów Państwowych ilość produktu PN1 przy możliwie najwyższym wzroście bogactwa biologicznego lasów.

Nadleśnictwa realizowałyby projekty na podstawie porozumienia z Dyrektorem Generalnym Lasów Państwowych, przy czym stroną porozumienia byłyby również CKPŚ oraz Zakład Informatyki Lasów Państwowych (dalej ZILP).

W projekcie zarządzenia znaleziono „legalną” procedurę przystępowania do działań na rzecz łagodzenia efektu cieplarnianego podmiotów prowadzących gospodarstwa leśne – innych niż Lasy Państwowe.

Nierzeczowy produkt wyjściowy gospodarki leśnej PN1 powinien podlegać ewidencjonowaniu w urzędzeniu ewidencyjnym Rejestrze PN1, prowadzonym przez CKPŚ.

CKPŚ prowadziłby aukcję elektroniczną świadectwami leśnymi.

Do aukcji miałyby prawo przystępować wszystkie podmioty praw i obowiązków, zainteresowane nabyciem świadectw leśnych w przekonaniu, że w długookresowej perspektywie przysporzy im to korzyści ekonomiczne, w szczególności w postaci:

- 2) wzrostu renomy i prestiżu firmy przekładającego się na poprawę warunków konkurencji na rynku zbywania ich produktów;
- 3) przychodów z odsprzedaży świadectw.

Dyrektor Generalny Lasów Państwowych wydawałby nabywcom świadectw leśnych zaświadczenia na dowód nabycia produktu PN1 i działania na rzecz ochrony klimatu

Według rozpoznania niemała liczba podmiotów byłaby skłonna przystępować do ww. aukcji. W przypadku braku zainteresowania aukcją CKPŚ mógłby prowadzić negocjacje w potencjalnymi nabywcami świadectw leśnych.

Warto przeprowadzić eksperyment związany z obrotem świadectwami leśnymi, bowiem raczej wcześniej niż później trzeba będzie powrócić do tej koncepcji w znacznie szerszym oraz bardziej systemowym wymiarze – i to nie tylko w kontekście wkładu sektora leśnego w poprawę klimatu, ale w kontekście znacznie szerszym.

Warto przeprowadzić ten eksperyment także z tego względu, że nie wiąże się on z ryzykiem, związanym z ewentualnym brakiem zainteresowania nabyciem świadectw leśnych. Realizacja przez nadleśnictwa projektów, finansowanych w ramach dopłaty przedmiotowej z użyciem środków finansowych, związanych z funduszem leśnym, jest bowiem działaniem w pełni uprawnionym oraz uzasadnionym obowiązkiem Lasów Państwowych dośkonale trwale zrównoważonej gospodarki leśnej – bez względu na przyszłe zainteresowanie nabyciem świadectw leśnych lub brak takiego zainteresowania.

Ponadto warto przeprowadzić eksperyment związany ze świadectwami leśnymi, gdyż byłby on testem uniwersalnego rozwiązania legislacyjnego, przewidującego urynkwienie niektórych nierzeczowych produktów wyjściowych gospodarki leśnej.

Rozwiązanie bowiem prawne przewidujące:

- 1) kontrakt podmiotów prowadzących gospodarstwa leśne ze Skarbem Państwa na wytwarzanie oznaczonego nierzeczowego produktu wyjściowego gospodarki leśnej;
- 2) koncentrowanie nierzeczowych produktów wyjściowych gospodarki leśnej przez Skarb Państwa poprzez ustanawianie zarządu tymi produktami przez Instytucję Zarządzającą;
- 3) poddanie nierzeczowych produktów wyjściowych gospodarki leśnej niezależnej procedurze certyfikacyjnej;

- 4) poddawanie zbywaniu oraz innemu wykorzystywaniu nierzeczowych produktów, o których mowa w pkt.3), przez wyodrębnioną jednostkę instytucjonalną, reprezentującą Skarb Państwa;
- 5) wtórne wykorzystywanie środków ze zbywania oraz innego wykorzystania, o których mowa w pkt.4), na realizację projektów środowiskowych –

otóż takie rozwiązanie może być wykorzystywane przy wielu międzynarodowych oraz krajowych systemach poprawy i ochrony środowiska.

Omawiane rozwiązanie mogłoby być wykorzystane przy włączaniu sektora leśnego do:

- 1) europejskiego systemu wymiany nadwyżki bioróżnorodności w ramach zmodyfikowanej koncepcji obszarów Natura 2000;
- 2) krajowego systemu wymiany nadwyżki bioróżnorodności po wykreowaniu regionalnych lub podstawowych (przypisanych do powiatów czy gmin) limitów zadań w zakresie ochrony bioróżnorodności;
- 3) krajowego systemu handlu nierzecзовymi produktami wyjściowymi gospodarki leśnej w postaci poprawy jakości wód śródlądowych po wykreowaniu podstawowych zadań w tym zakresie, przypisanych do powiatów czy gmin, wchodzących w skład tej samej zlewni –

itd.